

Tämä on päätöksen verkkoversio, jossa on otettu huomioon henkilötietolain (523/1999) tavoitteet yksityisyyden suojusta siten, että päätöksestä on poistettu valittajina olevien yksityisten henkilöiden nimet.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

PÄÄTÖS

Annettu julkipanon jälkeen
23.11.2015

DNr:o

YM1/5222/2014

ASIA **Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavan vahvistaminen**

VAHVISTETTAVAKSI SAATETTU PÄÄTÖS

Pohjois-Pohjanmaan liiton maakuntavaltuuston päätös 2.12.2013 Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavan hyväksymisestä.

KAAVAN SISÄLTÖ

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan uudistamisen 1. vaihemaakuntakaavassa käsitellään energiantuotantoon ja -siirtoon, kaupan palvelurakenteeseen ja aluerakenteeseen, liikennejärjestelmään sekä luonnonympäristöön liittyviä maankäyttöratkaisuja. Kaava sisältää myös eräitä muita maankäyttömuotoja koskevia päivityksiä ja täydennyksiä sekä erikseen kumottavia merkintöjä.

LAUSUNNOT

Sisäministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö ovat antaneet maakuntakaavasta lausunnon.

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriölle on varattu tilaisuus lausunnon antamiseen.

Kaavasta on antanut lausuntonsa myös Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Puolustusministeriöllä ja valtiovarainministeriöllä ei ole huomautettavaa kaavasta.

Sisäministeriö

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan uudistamistyössä on otettu huomioon eheytyvän yhdyskuntarakenteen ja elinympäristön laatu melko monipuolisesti. Kaavassa on mainittu liikenneturvallisuuden parantaminen, ilmastonmuutokseen sopeutuminen, tulvavaara-alueille rakentamisen ehkäisy ja terveydelle aiheutuvien haittojen ehkäiseminen kansallisten ja maakunnallisten strategioiden mukaisesti.

Pohjois-Pohjanmaan ilmastostrategiassa on painotettu sääilmiöiden vaikutusten hallintaa ja tässä mielessä on viitattu mm. muuttuvista sääolosuhteista ja -ilmiöistä aiheutuviin yhteiskunnallisiin riskeihin ja niihin varautumiseen sekä tulvasuojeluun.

Toimivien yhteysverkostojen ja energiahuollon osalta on otettu huomioon tuulivoiman hyödyntämiseen soveltuvat alueet. Tuulivoimaloiden sijoittamisessa on tehty ei-alueanalyysi, jossa on otettu huomioon asutus ja muut toiminnot.

Sisäministeriö haluaa painottaa kuitenkin sitä, että maakuntakaavoissa otetaan tuulivoiman osalta huomioon vaikutukset ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen lähinnä melutason sekä visuaalisen häiriövaikutusten osalta. Sisäministeriön näkemyksen mukaan tuulivoimaloiden aiheuttamat onnettomuusvaarat tulisi ottaa paremmin huomioon, koska esim. talvella tuulivoimalan lavoista saattaa irrota jäätä, joka voi aiheuttaa ihmisille vahinkoja. Toinen, joskin ehkä pienen todennäköisyyden riski, on tuulivoimalan jarrumekanismin rikkoutuminen, jolloin vaarana on jopa lapojen rikkoutuminen ja lapojen osien lentäminen satojen metrien päähän. Kolmas vaara on tuulivoimaloiden tulipalovaara, jota ei yleensä mainita lainkaan. Sisäministeriön näkemyksen mukaan ihmiset eivät tiedosta riittävästi näitä tuulivoimaan liittyviä riskejä.

Erityisesti edellä mainittu tulee esiin siinä, että tässäkin 1. vaiheen maakuntakaavassa todetaan, että tuulivoima-alueilla ei yleensä ole tarpeen rajoittaa liikkumista. Sisäministeriö toteaa, että ihmisten tulisi tietää todelliset vaarat tuulivoima-alueilla ja siten välttää niiden lähellä liikkumista esim. talviaikana, koska tällöin on suuri mahdollisuus siihen, että jää saattaa aiheuttaa ihmisille vahinkoja.

Koska tuulivoima-alueiden vaikutukset esim. muuttolinnustoon otetaan huomioon, olisi kohdullista, että vaikutukset ihmisten turvallisuuteen otettaisiin myös nykyistä kattavammin huomioon.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt asiasta edelleen lausunnon Museovirastolta, jonka 3.4.2014 laatima lausunto on tämän lausunnon liitteenä.

Museovirasto kiinnittää lausunnossaan huomioita useisiin puutteisiin kaavan valmistelussa. Vaihemaakuntakaava ensimmäinen vaiheessa käsiteltävien aiheiden vaikutusta kulttuuriympäristöön ei ole tarkasteltu riittävästi eikä kaavan valmistelun yhteydessä ole laadittu ajantasaisia kulttuuriympäristöselvityksiä. Esimerkiksi tuulivoimapuistojen, soiden käytön ja liikennejärjestelmien aluevarausten ja kehittämistarpeiden vaikutusten arviointi kulttuuriympäristön kannalta ilman riittäviä selvityksiä ei ole mahdollista. Museoviraston kaavan luonnosvaiheessa esittämiä näkemyksiä kaavamerkintöihin ei ole huomioitu eikä esitettyjä lisäyksiä suunnittelumääräyksiin ole tehty.

Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää huolensa siitä, että kulttuuriympäristöön liittyvien näkökohtien tarkastelu ei toteudu riittävästi maakuntakaavan ensimmäisessä vaiheessa. Vaihemaakuntakaavan vaikutuksia valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin ei ole riittävästi arvioitu. Museoviraston lausunnon mukaan kaavaan sisältyy useita rakennetun kulttuuriympäristön ja valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden suojelun kannalta kriittisiä tai puutteellisia merkintöjä. Myös arkeologinen ja vedenalainen kulttuuriperintö on huomioitu puutteellisesti.

Museovirasto ei opetus- ja kulttuuriministeriölle antamassaan lausunnossa puolla kaavan vahvistamista. Opetus- ja kulttuuriministeriö yhtyy Museoviraston näkemykseen siitä, että maakuntakaavan valmistelussa ei ole riittävästi huomioitu valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön suojelua eikä se siten täytä maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 28 §:ssä tarkoitettuja sisältövaatimuksia maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimisen osalta. Tällä perusteella kaava olisi jätettävä vahvistamatta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää, että asiasta tulee neuvotella ministeriöiden kesken ennen kaavan vahvistamista koskevan päätöksen tekemistä.

Museovirasto

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Museoviraston lausuntoa ympäristöministeriössä vahvistettavana olevasta Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavasta. Museovirasto on käsitellyt asian erityisistunnossaan 3.4.2014.

Maakuntakaavan kokonaisuudistuksen ensimmäisessä vaiheessa käsiteltävät aiheet ovat: energiantuotanto ja -siirto (manneralueen tuulivoima-alueet, merituulivoiman päivitykset, turvetuotantoalueet); kaupan palvelurakenne ja aluerakenne, taajamat; luonnonympäristö (soiden käyttö, suojelualueiden päivitykset, geologiset muodostumat); liikennejärjestelmä (tieverkko, kevyt liikenne, raideliikenne, lentoliikenne, meriväylät) ja logistiikka.

Museoviraston edelliset lausunnot

Museovirasto on lausunut osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 14.10.2010, kaavaluonnoksesta 25.9.2012 ja kaavaehdotuksesta 17.10.2013.

Museovirasto on pitänyt maakuntakaavaprosessissa ongelmallisena kulttuuriympäristön käsittelyä vasta kaavan toisessa vaiheessa. Esimerkiksi tuulivoimapuistojen, soiden käytön sekä liikennejärjestelmien aluevarausten ja kehittämistarpeiden ympäristövaikutusten arviointi ilman riittäviä selvityksiä ei ole mahdollista.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta lausuessaan Museovirasto kiinnitti huomiota mm. valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen valikoimaan osana valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, kulttuuriympäristön selvitystarpeeseen kokonaisuutena, uudemman rakennusperinnön huomioimiseen sekä arkeologisen kulttuuriperinnön selvitystarpeeseen muuttuvan maankäytön alueilla.

Luonnosvaiheen lausunnossa Museovirasto on pitänyt ongelmallisena kulttuuriympäristön käsittelyn siirtymistä kaavan 2. vaiheeseen. Viraston mukaan ajantasaisen kulttuuriympäristöselvityksen puuttumisesta huolimatta kaavaratkaisun vaikutukset valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin on arvioitava valtioneuvoston voimassaolevien päätösten mukaisesti. Osin taustaselvitysten puutteiden takia virasto on edellyttänyt tu-1 ja tu-2 sekä tv kaavamerkintöihin täydennyksiä arkeologisen sekä vedenalaisen kulttuuriperinnön huomioinnin varmistamiseksi. Oulun keskustatoimintojen sekä alueellisista keskuksista Raahen osalta nähtiin suunnittelumääräyksiin tarpeen lisätä vanhojen asemakaavojen arkeologiset kerrostumat.

Luonnosvaiheen lausuntoon annetussa vastineessa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden erityistavoitteiden kannalta Museoviraston kriittisiksi arvioimiin kaavamerkintöihin ei kiinnitetty huomiota, eikä esitettyjä lisäyksiä suunnittelumääräyksiin tuulivoima-, turvetuotantoalueiden tai vanhojen kaupunkien keskusta-alueiden osalta otettu huomioon.

Ehdotusvaiheen lausunnossa Museovirasto piti edelleen ongelmallisena sitä, että ajantasaista kulttuuriympäristöselvitystä eikä riittävää kulttuuriympäristöön kohdistuvien vaikutusten arviointia ollut ehdotusvaiheessakaan käytettävissä. Ehdotuksen suunnittelumääräykset säilyivät luonnosvaiheen mukaisina ja Museoviraston näkemyksen mukaan riittämättöminä.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja kulttuurimaisema

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Maakuntakaavoituksessa on osoitettava valtakunnallisesti merkittävät rakennetut ympäristöt ja valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet.

Vuonna 2006 lainvoimaiseksi tullessa Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt on merkitty tuolloin voimassa olleen vuoden 1993 inventoinnin mukaan. Valtioneuvoston päätöksellä 2009 sen on korvannut Museoviraston laatima uusi inventointi www.rky.fi.

Museovirasto esittää edelleen huolensa siitä, ettei vaihemaakuntakaavan vaikutuksia voimassa oleviin valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin ole arvioitu eikä esitetty. Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavan liitteessä 12 on luetteloitu uuden inventoinnin mukaiset kohteet kunnittain, mutta ei esitetty niiden sijaintitietoa, aluerajauksia eikä lähdetietoa, joten ohjausvaikutus jää heikoksi.

Rakennettujen ympäristöjen ja valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden suojelun kannalta kriittisiksi arvioidut merkinnät ja niiden alueelle tai vaikutuspiiriin sijoittuvat kohteet ovat:

- Oulun seudun laatukäytävä / Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus, Karjasillan jälleenrakennuskauden asuinalue ja Oulun yliopiston alue
- Kalajoen matkailukaupunki kaupunkikehittämisen kohdealueena / Plassin vanha markkinapaikka
- Oulun keskustatoimintojen alue, maakunnan alueellisten keskusten keskustatoimintojen alueet sekä taajamatoimintojen alueet / pienialaiset valtakunnallisestikin merkittävät kulttuuriympäristöt (eri-ikäiset kirkkoympäristöt, liikenneympäristöt, Raahen Pekkatori ja ruutukaava-alueen puutalokorttelit)
- Merkittävästi parannettava tieyhteys VT4 ja VT8 sekä teihin liittyvä kevyen liikenteen yhteystarve / Pohjanmaan Rantatien alkuperäinen linjaus
- VT4:n parannettava osuus ja Tupoksen tavaraliikenteen terminaalialue / Limingan lakeuden maisema-alue
- VT 22:n parantaminen ja kevyen liikenteen yhteystarve / Oulujoen laakson maisema-alue
- VT 27 kevyen liikenteen yhteystarve / Kalajokilaakson maisema-alue
- Uusi tieyhteys Hailuodosta mantereelle / Hailuodon maisema ja rakennettu ympäristö
- Raideliikenteen parantaminen / valtakunnallisesti merkittävät rautatieyhdyskunnat
- Energiahuollon kannalta tärkeä voimalan/suurmuuntamon alue, pääsähköjohto sekä ohjeellinen pääsähköjohto / Kalajokilaakson maisema-alue
- tv-1 alueet / valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut ympäristöt

Maakuntakaavaan liittyy suppea arviointi valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Sen mukaan tuulivoimarakentaminen on ohjattu valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja rakennettujen ympäristöjen ulkopuolelle, mitä ei ole kuitenkaan todennettu.

Suunnittelumääräyksillä ohjataan valtakunnallisten kulttuuriympäristöarvojen huomioimista ainoastaan tuulivoimarakentamisessa. Seudullisten arvojen säilymistä suunnittelumääräys ei ohjaa. Maakuntakaavassa on annettu taajama- ja keskustatoimintojen alueita koskevia suunnittelumääräyksiä. Keskusta- ja taajamatoimintojen alueilla ei ohjata kuitenkaan valtakunnallisten kulttuuriarvojen ottamista suunnittelun lähtökohdaksi valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edellyttämällä tavalla.

Arkeologinen ja vedenalainen kulttuuriperintö

Vaihekaavaan tulisi lisätä tuulivoimaloiden (tv-1 ja tv-2) sekä turvetuotantoon soveltuvien alueiden (tu-1 ja tu-2) suunnittelumääräyksiin kulttuuriympäristön tai kulttuuriperinnön yhteyteen arkeologinen kulttuuriperintö (muinaisjäännökset) ja merialueiden osalta vedenalainen kulttuuriperintö. Hankesuunnittelujen yhteydessä kulttuuriympäristön käsitteestä jää usein puuttumaan arkeologinen tai vedenalainen kulttuuriperintö, jota on runsaasti myös valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen ulkopuolella.

Määräysten puutteellisuuden takia kaavan ohjausvaikutus hankkeisiin ja kulttuuriperinnön arvojen toteaminen jäävät heikoiksi.

Yhteenveto

Museovirasto on kaavaprosessin aikana kiinnittänyt huomiota siihen, että puutteellisten kulttuuriympäristöselvitysten ja niukkojen vaikutustenarviointien vuoksi ei ole voitu riittävästi todentaa, miten maakuntakaava tukee ja ohjaa kulttuuriympäristön huomioimista alempitasoisessa maakäytön suunnittelussa.

Museoviraston näkemyksen mukaan Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa ei ole riittävästi osoitettu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kulttuuriympäristöä koskevien erityistavoitteiden huomioonottamista siten, että edistetään niiden toteutumista.

Maakuntakaavan ei voi katsoa täyttävän sisältövaatimuksia valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön suojelun osalta eikä ohjaavan riittävästi alempitasoista suunnittelua. Museovirasto ei puolla kaavan vahvistamista.

Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan kaavan vahvistamiselle ei ole estettä. Haluamme kuitenkin kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin.

Yleistä

Pohjois-Pohjanmaan ilmastoa ja energiaa painottavassa vaihemaakuntakaavassa käsitellään seikkoja, joilla on keskeinen vaikutus maakunnan kehittämiseen mm. luonnonvarojen kestävä käytön ja hoidon sekä muun maaseudun elinkeinoihin liittyvien vaikutustensa osalta. Maakuntakaavan kaavaselostuksesta ei selviä, onko työssä hyödynnetty esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaan alueellista maaseudun kehittämisstrategiaa 2014–2020. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan 2013–2020 liittyvässä asiakirjassa on maaseudun kehittämistä koskevia aluestrategisia painotuksia.

Maakuntakaavaan otettavien aluevarausten ja kaavamerkintöjen on oltava tarpeellisia valtakunnallisten, maakunnallisten tai useamman kunnan alueidenkäytön yhteensovittamiseksi ja tämä tarve on oltava riittävällä tavalla selvitetty. Myös maakuntakaavan oikeusvaikutukset on otettava huomioon aluevarausten ja kaavamerkintöjen tarpeellisuutta arvioitaessa. Kaavoissa tulee pidättäytyä sellaisista merkinnöistä, joilla ei tavoitella maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia oikeusvaikutuksia. Informatiiviset tiedot ym. yleiset tavoitteet ja periaatteet, joilla ei ole maakuntakaavan kaltaisia oikeusvaikutuksia, tulisi mahdollisuuksien mukaan ilmaista muissa asiakirjoissa.

Hallitusohjelman maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden arviointityön yhteydessä maa- ja metsätalousministeriö on kannanotoissaan nostanut yhdeksi keskeisimmistä asioista maankäyttö- ja rakennuslain ja muun lainsäädännön rajapintojen selkiyttämisen tarpeen erityisesti koskien uusiutuvia luonnonvaroja. Suomen tulevaisuuden strategioihin liittyvät biotalous ja uusiutuvien luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen. Haluamme lisäksi korostaa, että tulevaisuudessa on entistä tärkeämpää sovittaa yhteen esimerkiksi turvetuotanto ja soiden suojelu eli niin, että turpeen vastuullinen ja kestävä energiakäyttö on mahdollista suojelun ohella.

Yksityiskohtia

Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä suoalue (luo-1)-merkinnän suunnittelumääräyksessä todetaan, että alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että otetaan huomioon alueen luontoarvot. Kaavaselistuksessa on todettu, että keskeiset luo-1 -alueiden luontoarvot on esitelty sähköisessä yleisöaineistossa. Tällaisenaan kaavamääräys on kohtuuton maanomistajalle sen epäselvyyden vuoksi. On ensiarvoisen tärkeää, että suunnittelumääräyksellä olevien kohteiden luontoarvot ovat maanomistajan tiedossa. Kaavaselistuksessa todetaan, että kaavamerkintä on tarkoitettu informatiiviseksi, ja se ei määrittele alueen käyttötarkoitusta eikä siihen liity oikeusvaikutuksia maanomistajalle. Suunnittelumääräys tulee kuitenkin ottaa huomioon esimerkiksi alemman asteisia kaavoja laadittaessa.

Turvetuotantoon soveltuvien alueiden (tu-1 ja tu-2) suunnittelumääräyksen sekä turvetuotantosoiden jälkikäytön kehittämiseen soveltuvan alueen kehittämisperiaatteen osalla haluamme huomauttaa, että turvetuotannon päätyttyä alueen seuraavasta maankäyttömuodosta päättää maanomistaja. Kiinnitämme huomiota myös siihen, että vaikutusten arvioinnin perusteella metsätalous olisi ilmastovaikutusten kannalta paras jälki käyttömuoto, mutta siitä ei ole mainintaa turvetuotantoon soveltuvien alueiden (tu-1 tai tu-2) suunnittelumääräyksessä eikä turvetuotantosoiden jälkikäytön kehittämiseen soveltuvan alueen kehittämisperiaatteessa. Kaavaehdotuksen vaikutukset -luvussa sivuilla 97 ja 102 kuitenkin todetaan, että jälkikäyttöä koskevat suunnittelumääräykset ja kehittämisperiaatteet suosivat kosteikoiksi palauttamista sekä maa- ja metsätalousoiketta. Tältä osin kaavaselistus on ristiriitainen.

Pidämme hyvänä asiana, että luonnonsuojelualuevarauksista (SL-1) on informoitu ja neuvoteltu maanomistajien ja heidän edustajiensa kanssa. Suojeluun varatut alueet tulee toteuttaa mahdollisimman pikaisesti, minkä vuoksi pidämme hyvänä merkinnän määräaikaista.

Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavan vaikutukset maa- ja metsätalouden elinkeinoille on tuulivoiman osalta arvioitu hyvin, mutta turvemaiden osalta vaikutusten arviointia voidaan pitää puutteellisena. Esimerkiksi luvussa 3.7 otsikon "Turvetuotannolla merkittäviä aluetaloudellisia vaikutuksia" alla ensimmäisessä virkkeessä todetaan: Vaihemaakuntakaavaehdotuksessa osoitetulla soiden käytöllä on vaikutuksia turvetuotantoon ja matkailuun sekä jossain määrin myös maatalouteen ja porotalouteen. Haluamme tuoda esille, että kaavaehdotuksessa osoitetulla soiden käytöllä on vaikutuksia myös metsätalouteen, sillä turvetuotantoon on osoitettu metsätalousoiketta olevia aikaisemmin ojitettuja alueita.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Liikennevirasto on antanut lausuntonsa ko. vaihemaakuntakaavasta. Liikenne- ja viestintäministeriö ilmoittaa, ettei ministeriöllä ole lisättävää viraston lausuntoon.

Liikennevirasto

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan 1. vaihekaavassa täydennetään ja päivitetään mm. soiden käyttöä ja luonnonympäristöä, tuulivoima-alueita, kaupan palveluverkkoa ja aluerakennetta sekä liikennejärjestelmää koskevia merkintöjä.

Liikennevirasto on osallistunut kaava-alueella tehtävään liikennejärjestelmätyöhön ja on antanut lausunnon maakuntakaavan luonnoksesta ja ehdotuksesta.

Soiden käyttö

Luonnoslausunnossa edellytettiin kuvausta uusien ottoalueiden avaamisen liikenteellisistä vaikutuksista. Vastineessa todettiin liikenteellisten vaikutusten selvittämisen vaikeus käyttöönoton ajankohdan ja alueiden aloitusjärjestyksen epävarmuuden vuoksi. Liikenteellisten vaikutusten arviointi jää siten kaavaselostuksen yleispiirteisen vaikutuskuvauksen lisäksi yksittäisten alueiden luvittamisen yhteydessä tehtävien vaikutusten arvioinnin varaan. Liikenneviraston mielestä uusien alueiden käyttöönottoa harkittaessa tulee vaihtoehtojen liikenteellisiä vaikutuksia käyttää yhtenä käyttöönoton valintaperusteena.

Tuulivoima-alueet

Kaavaselostukseen on Liikenneviraston pyynnöstä ehdotusvaiheessa lisätty maininta Liikenneviraston ohjeesta tuulivoiman ja liikenneväylien suhteesta sekä suunnittelumääräykseen liikenneväylien huomioiminen.

Luonnosvaiheessa esitetyt tuulivoima-alueet merellä ja maalla on nyt lausuttavana olevassa kaavassa rajattu Liikenneviraston lausunnon mukaisesti, mutta ehdotusvaiheessa lisätyissä kahdessa tuulivoima-alueessa Liikenneviraston turvaetäisyyksien noudattaminen esitetyllä aluerajauksella on erittäin hankalaa: tv 1, 313 lin pohjoisosassa valtatie ja rautatien välinen kiilamainen alue tv-1, 322 Raahen Somerokangas, rautatien ja voimalinjan välinen alue.

Muut ehdotukseen lisätyt tuulivoima-alueet ovat joko riittävän etäällä väylistä tai niin laaja-alaisiksi rajattuja, että Liikenneviraston turvaetäisyyksiä väylistä voidaan tarkemmassa suunnittelussa kaavamääräyksen ja -selostuksen mukaisesti noudattaa.

Kaupan palveluverkko

Luonnoslausunnossaan Liikennevirasto esitti toiveen kohdekohtaisesta liikenteellisten vaikutusten kuvauksesta kaupallisen verkon liikenteellisten vaikutusten kokonaiskuvauksen lisäksi. Ehdotusvaiheessa taustamateriaalia onkin täydennetty Kaupan palveluverkon 2030 täydennys selvityksellä, jossa kohdekohtaiset liikenteelliset vaikutukset ja suhde yhdyskuntarakenteeseen on esitetty.

Liikennejärjestelmä ja tieverkko

Kaavaluonnoksessa esitetyt liikennejärjestelmän kehittämistoimenpiteet perustuvat pääosin kolmen maakunnan yhteiseen liikennestrategiaan (KAKEPOLI), TEN- T-ydinverkkoesitykseen sekä valtioneuvoston liikennepoliittisen selonteon 2012 hankeluetteloon.

Liikennejärjestelmätyön sisällön priorisointeihin tulee jatkossa vaikuttamaan suur-Oulun muodostuminen. Kaavassa esitettyjen Oulunsalon ohitustien ja yhteystarvemerkin Oulunsalon lentoasemalle Tupokselta tarve tullaan edelleen arvioimaan Oulun seudun liikennejärjestelmätyön yhteydessä.

Ten-T-ydinverkon vahvistamispäätös ja siihen liittyvien teknisten reunaehtojen tarkentuminen tulevat vaikuttamaan Kärsmäen ohitustien tarpeen arviointiin.

Rataverkko

Olevan rataverkon kehittämistoimenpiteet on esitetty perustellusti. "Merkittävästi parannettavan nopean henkilöliikenteen ja raskaan tavaraliikenteen päärata" on merkinnän kuvauksessa rajattu koskemaan Oulusta etelään sijoittuvaa radan osaa, vaikka kartalla merkintä jatkuu myös Oulusta pohjoiseen. Ten-T-ydinverkon vahvistamispäätös ja siihen liittyvien teknisten reunaehtojen tarkentuminen tulevat vaikuttamaan joiltakin osin tulevaisuuden ratkaisuihin.

Sen sijaan rautatien yhteystarpeen merkintä Kalajoen sataman ja Ylivieskan välillä ei ole Suomen satamien nykyisten tai tulevien arvioitujen tavaramäärien sekä satamien olemassa olevan kapasiteetin mukaisesti perusteltu. Pohjois-Pohjanmaan liitto esitti vastineessaan merkinnän säilyttämistä, koska merkintä on ollut jo aiemmassa maakuntakaavassa ja sitä edeltäneessä seutu-kaavassa. Liikennevirasto ei pidä merkinnän historiallisuutta riittävä perusteena sen säilyttämiseen.

Meriväylät

Kaavaehdotuksessa esitetyt väylämerkinnät perustuvat Liikenneviraston aineistoihin, joten niihin ei virastolla ole huomautettavaa. Hankkeiden suunnittelu- ja toteutusaikataulut ovat sidoksissa koko valtakunnan meriväyliä kehittämiseen.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan uudistaminen etenee vaiheittain. Nyt lausunnolla oleva 1. vaiheen kaava käsittelee energiantuotantoa ja -siirtoa (tuulivoima, turvetuotanto), kaupan palvelurakennetta, luonnonympäristöä (soiden käyttö, suojelualueiden päivitys), liikennejärjestelmiä ja logistiikka-alueiden merkintöjen päivityksiä.

Vaihekaavaehdotuksen valmistelun lähtökohtana on, että tuulivoimalle osoitettavat alueet soveltuvat 10 voimalan tai sitä suurempien kokonaisuuksien toteuttamiseen.

Kaavaluonnoksen nähtävillä olon jälkeen laadittiin täydentävinä selvityksinä esitettyjen lisäalueiden soveltuvuusarviointi sekä täydennettiin tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointia etenkin asutukseen, maisemaan ja linnustoon kohdistuvien vaikutusten osalta, sosiaali- ja terveysministeriö lausuu asiassa seuraavaa:

Yleiset suunnittelumääräykset

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää erinomaisena, että maakuntakaavassa tuulivoimaloiden rakentamista koskeviin yleisiin suunnittelumääräyksiin on sisällytetty määräys, jonka mukaan tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asetukselle aiheudu merkittäviä melu- ja välkevaikutuksia. Yleiset suunnittelumääräykset koskevat koko maakuntaa, joten maakuntakaavaan merkittyjen tuulivoimaloiden alueiden (tv-1 301, tv-1 201 ja en-tv) ulkopuolelle rakennettavien alle 10 tuulivoimalaa käsittävien tuulivoimaloiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee myös ottaa huomioon edellä mainittu yleinen suunnittelumääräys melu- ja välkevaikutusten haittojen ehkäisyn varmistamisesta. Tämä on erittäin tärkeää, sillä ilman edellä mainittua yleistä suunnittelumääräystä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa (esim. tuulivoimayleiskaavassa, asemakaavassa, rakennuslupamenettelyssä) voitaisiin

jättää tuulivoiman aiheuttama melu- ja välkehaitta arvioimatta maakuntakaavassa määriteltyjen tuulivoimaloiden alueiden ulkopuolella. Tuulivoimamelun aiheuttamien terveyshaittojen arvioinnin varmistaminen jo suunnittelua koskeissa määräyksissä on erittäin tärkeää myös siksi, että alle 10 tuulivoimalan tuulivoima-alueelta ei yleensä edellytetä ympäristövaikutusten arviointimenettelyä eikä edes ympäristölupaa. Ilman edellä mainittua määräystä terveyshaitat jäisivät kokonaan arvioimatta maakuntakaavassa määriteltyjen tuulivoimaloiden alueiden ulkopuolelle sijoitettavien tuulivoimaloiden osalta.

Kuten edellä on todettu, yleinen suunnittelumääräys on pääosin hyvä. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo kuitenkin, että sen tulisi olla yksiselitteisempi ja siinä tulisi käydä selkeämmin ilmi, että tuulivoimaloiden haitassa asutukselle on kyse erityisesti terveyshaitasta, jota valvoo kunnan terveydensuojeluviranomainen tai naapurussuhdelain mukaisesta kohtuuttomasta rasituksesta (melu tai väike), jota valvoo kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että tuulivoimarakentamisen ympäristöterveyshaittojen ehkäisemisen varmistamista koskevat yleiset suunnittelumääräykset kirjoitettaisiin maakuntakaavaan seuraavasti:

"Tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asutukselle aiheudu melusta tai välkkeestä johtuvaa kohtuutonta rasitusta tai terveyshaittaa".

Kirjauksella varmistetaan, että yksityiskohtaisessa suunnittelussa varmistetaan haitan arviointi niin terveyshaittojen ehkäisemisen näkökulmasta kuin kohtuuttoman rasituksen näkökulmasta. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että alle 10 tuulivoimalan alueilla vaikutusten arvioinnissa tulisi kuntien soveltaa ympäristölupamenettelyä terveyshaittojen ja kohtuuttoman rasituksen välttämiseksi.

Tuulivoimaloiden alueiden (tv-1 301, tv-1 201 ja en-tv) suunnittelumääräykset

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että tuulivoimaloiden alueiden suunnittelumääräykset kirjattaisiin maakuntakaavan yhdenmukaisesti edellä esitetyn (kursiivilla) yleisten suunnittelumääräysten kanssa.

Suojavyöhykkeet

Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan tuulivoimaselvityksessä käytetty puskuri- vyöhyke asutukseen 1 km (taajamat, kylät, pienkylät) ja yksittäisiin asuntoihin sekä loma-asuntoihin 0,5 km ovat useissa tapauksissa liian pieniä etenkin nykyisten tuulivoimaloiden melu yms. vaikutusten näkökulmasta. Terveystensuojelulain mukainen terveyshaitan arviointi tehdään asuntokohtaisessa, tästä syystä suojavyöhykkeen tulisi olla sellainen, että sillä voitaisiin mahdollisimman varmasti välttää terveyshaittojen syntyminen myös yksittäisissä asunnoissa.

Tuulivoimaloiden sijoittamisesta yleisesti

Kaavaselostuksen mukaan ympäristöministeriön laatiman valtakunnallisen selvityksen perusteella maakunnan alueelle sijoittuu yli puolet koko maan potentiaalisista tuulivoima-alueista, kun huomioon otetaan tuulivoimarakentamiseen soveltuvat manneralueet ja voimassa olevan Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan merituulivoima-alueiden varaukset. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että olisi tärkeää, että tuulivoimaa ohjattaisiin tasaisemmin koko maahan, jotta esim. tietyille alueille ei syntyisi jatkossa laajempia seudullisia tai paikallisia tuulivoimakeskittymiä lähelle asutusta (rannikkoseutu).

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole muuta huomautettavaa Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaa- kuntakaavasta.

VALITUKSET

Valittajat

Maakuntavaltuuston päätöksestä ovat valittaneet:

1. Yhteisellä valituskirjelmällä valittajat A, B sekä C ja D
2. Julmaharjun suojeluyhdistys ry
3. Keski-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry
4. valittajat E ja F
5. Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry
6. Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri ry
7. Yhteisellä valituskirjelmällä valittajat G ja H
8. valittaja I
9. valittajat J ja K

Valitusten sisältö

1. Yhteisellä valituskirjelmällä valittajat A, B sekä C ja D

1. Lainaamme aluksi sosiaali- ja terveysministeriön kannanottoja tuulivoiman haitallisista vaikutuksista, kun STM oli 17.9.2013 ympäristöministeriön lausuntopyyntönsä johdosta todennut vahvistettavina olleista Pohjois-Savon (STM/2592/2013) ja Varsinais-Suomen (STM/2593/2013) tuulivoimamaakuntakaavojen puutteista seuraavaa:

- "elinympäristön terveellisyyden arviointi on tehty puutteellisesti erityisesti niiden tuulivoima-alueiden osalta, joissa tuulivoima-alue sijoittuu lähelle asutusta,
- tuulivoima-alueita on osoitettu monin kerroin enemmän kuin valtakunnallinen ja alueellinen tuulivoiman tavoiteohjelma vaatii,
- tuulivoima-alueille ei sisälly rakentamisrajoitusta määrälle, teholle ja korkeuksille, suojaetäisyyksien määrittelyn lähtökohtana on tietyn kokoluokan laitokset, jotka teknisen kehityksen myötä toteutusvaiheessa ovat monta kokoluokkaa suurempia ja korkeampia ja tuottavat siis voimakkaampaa melua. Suojaetäisyydet ovat siis lähtökohtaisesti liian pienet,
- yksittäinen voimala ei tarvitse rakentamisvaiheessa ympäristölupaa, jossa ympäristöterveysnäkökulmat tulisi arvioidavaksi,
- melun leviämiseen vaikuttavat myös paikalliset olosuhteet, maaston muodot ja voimaloiden ominaisuudet,
- meluvaikutusten lisäksi huomiota on kiinnitettävä myös varjon välkkymiseen, vaikka Suomessa ei ole asetettu ohjeita väkikkeen vuosittaiselle maksimituntimäärälle,
- kuntien terveydensuojeluviranomaiset ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ovat saaneet lukuisia kansalaisten valituksia tuulivoimaloiden meluhaitoista,
- on erittäin tärkeää, että tuulivoima-alueita ja yksittäisten voimaloiden sijoituspaikkoja suunniteltaessa tarkastellaan huolellisesti ihmisten elinympäristöön sekä terveyteen ja viihtyvyyteen kohdistuvia vaikutuksia,
- Englannissa on jouduttu sulkemaan kokonainen tuulipuisto melun häiritsevyyden takia, vaikka lähimpään asutukseen oli 2 km,
- koska pienitaajuisen melun terveyshaitoista on vielä erittäin vähän tietoa, maakuntakaavoituksessa tuulivoima-alueiden suojavyöhyke lähimpään asutukseen tulisi olla 2 km,
- tuulivoimala-alueet tulee sijoittaa erittäin harkitusti riittävän etäälle asutusta siten, etteivät ne aiheuta melun tai väkikkeen seurauksena muita terveyshaittoja. Tämän pitäisi olla Suomessa mahdollista".

Näyttää siltä, että maakuntakaavoissa toistuvat jatkuvasti yllä mainitut puutteet. STM:n lausunto sopii kaikilta osin myös Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavaan ja on sellaisinaan otettavissa otsakkeen tarkoittamaan valitukseemme.

Sosiaali- ja terveysministeriö on aivan oikein kiinnittänyt huomiota nykyiseen tuulivoimasuunnittelun ja tuulivoiman tuottamiin vakaviin haittoihin kansalaisten terveyteen ja asumisen viihtyvyyteen. Mainittu 2 km suojavyöhyke ei kuitenkaan ole riittävä. Jatkuva uutisointi Raahen Kopsan tuulipuistosta ja muualtakin osoittavat, että suojaetäisyyttä tulee edelleen kasvattaa ja että huomioidaan paikalliset olosuhteet. Ennen kaikkea tarvitaan kattavaa ja luotettavaa tutkimusta melu-, terveys- ja muista haitoista päätösten perustaksi.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa tuulivoima-alueiden 2 km vyöhykkeen sisälle on laskettu sijoittuvan yli 5200 asuntoa, joka tarkoittaa, että ainakin 20 000 ihmistä altistuisi suoraan tuulivoimalamelulle.

Yksittäisille tuulivoimaloille on sovellettava vastaavia suojavyöhykkeitä kuin tuulipuistoissa.

2. Pohjois-Pohjanmaan energiastrategian toteutustavasta

- Pohjois-Pohjanmaalla on käynnissä olevia tuulivoimahankkeita yli 4000 MW, vaikka Suomen tavoite vuodelle 2020 on 2500 MW. Ylikapasiteetista huolimatta maakuntakaavaan varataan lisää uusia tuulivoima-alueita.
- Rakentamista kiihdyttää valtion harjoittama energian tuotantotukipolitiikka, joka kansalaisille tulee ennen pitkää sietämättömän kalliiksi.
- Investoinnit tuulivoimaan toteutetaan pääosin kansainvälisellä rahoituksella joka kerää voitot. Tuetussa energiantuotannossa tuulivoimatuotannon vaikutus aluetalouteen on useita kerta-luokkia pienempi kuin muilla kotimaisilla energialähteillä toteutettu energiantuotanto.
- Pysyvät maisema-, ympäristö- ja terveysvaikutukset ja -haitat ovat tuulivoimatuotannolla olennaisesti suuremmat kuin muilla kotimaisilla energialähteillä.
- Ylimoitettu tuulivoimakaavoitus ja toteutus vaikuttavat suoraan uuden säätoenergiatarpeen lisäämiseen ja on suoranaisten uhka harvoille vielä vapaana oleville ja suojelluille vesistöille (vert. Kollajahanke).
- VTT:n laskelmien perusteella säätovoimaa tarvittaisiin yksinomaan Pohjois-Pohjanmaan me-neilläään olevien hankkeiden vuoksi 480–750 MW . Nopeusvaatimuksen vuoksi säätovoiman tuli-si tukeutua pääosin vesivoimaan ja kaasuturbiiniratkaisuihin. Meneilläään olevat hankkeet Suo-messa ja muualla osoittavat, että säätovoima ohjautuu myös halpaan ja ympäristön kannalta haitallisimpaan kivihileen.
- EU-maissa energian tukijärjestelmät saavat osakseen yhä suurempaa arvostelua mittasuhteil-taan kohtuuttomiksi kasvavista kustannuksista johtuen (arvio 300 miljardia tukieuroa vuoteen 2020 mennessä). Euroopan Unionissa kaavamaankin alennettavan uusiutuvan energian tavoit-teita.
- Tätäkin taustaa vastaan ylimoitettu tuulivoimakapasiteetin varaaminen maakuntakaavoissa on tarpeetonta ja haittaa oleellisesti muuta maankäytön suunnittelua ja elinkeinotoimintaa. Tässä maakuntakaavassa tuulivoimakapasiteettia on tarpeen varata enintään Pohjois-Pohjanmaan energiastrategian 2012 osoittama määrä.
- Tuulipuistot ovat ennen muuta energiantuotannon teollisuusalueita ja vaativat huomattavaa maaperän ja puuston muokkausta. Mikäli pakottavaa tarvetta ei ole, uusien teollisuusalueiden avaaminen rakentamattomaan ympäristöön tulee kaikin tavoin välttää.
- Vaadimme, että ensimmäisenä maakuntakaavasta poistetaan ympäristön ja maiseman kannal-ta kaikkein herkimmillä alueilla olevat tuulivoima-aluevaraukset. Tällaisia ovat ensi sijassa sisä-maan erämaa- ja vaara-alueille merkityt tuulipuistoalueet, kuten Pudasjärven Tolpanvaara-Jylhävaara.

3. Luonnon monikäyttöalueet ja muut luonto- ja ympäristökohteet

Kun tarkemmin tarkastelee maakuntakaavan yhteenvetoja, huomio kiinnittyy maakunnan harvahkoon ja hajalla olevaan luonto- ja ympäristötarjontaan. Kuitenkin maakunnassa olisi runsaasti varaamattomia kohteita, jotka eteläisessä Suomessa olisi jo aikapäivää varattu luonnon- ja ympäristönsuojeluin ja virkistykseen perustein ja tarpeisiin.

Pudasjärven Jaurakkajärvellä kaavassa on maakunnan etelärajaan ulottuva uusi luonnon monikäyttömerkintä ja on erinomaisen tervetullut.

Tämän merkinnän osalta esitämme, että ympäristöministeriö tutkisi ja ryhtyisi toimiin merkinnän laajentamiseksi jo tässä kaavassa ulottumaan Syötteeltä etelään yli maakuntarajan vaarajonoa myötäillen ja kantatietä 78 sivuten aina Vuokattiin asti varmistamaan ja mahdollistamaan niiden ja välillä olevien matkailukeskusten luontomatkailu- ja yhteysreittien pitkäjänteisen kehittämisen.

Kyseessä on Suomen ehkä parhain yhtenäinen, luontonsa puolesta monimuotoinen ja pääosin rakentamaton vaarajakso. Välillä on joitakin suojelualueita ja UKK-reitin päätte. Vaarajakson varrella on sopivan välimatkan välein useita pieniä ja keskisuuria matkailualan yrityksiä. Näiden välisten luontomatkailu- ja yhteysreittien kehittämisen myötä on mahdollista saada aikaan korkeatasoinen valtakunnallisesti merkittävä matkailureitistö, jolle olisi nyt turvattu jatkuva kasvun mahdollisuus.

Luontonsa puolesta on tarjolla mitä parhaimmat puitteet ja merkittävä vastavoima Lapin vastaaville kohteille. Edullinen sijainti puolimatassa ja hyvä saavutettavuus muualta Suomesta kuin myös itänaapurin matkailijoille ovat vahvoja vetovoimatekijöitä.

Vaara-alueella oleva Tolpanvaara-Jylhävaaran tuulipuistovaraus häittäisi oleellisesti matkailun ja virkistykseen kehittämisen myöhempiä tavoitteita ja on muutoinkin ympäristöönsä täysin sopimaton.

Luonnon monikäyttömerkintöjen laajennuksia on syytä tarkastella ja tehdä kaavaan muuallakin. Tutkimukset osoittavat, että matkailun kysyntä on kasvava ja varaukset tulee tehdä ajoissa.

2. Julmaharjun suojeluyhdistys ry

Julmaharjun suojeluyhdistys ry toimii Pudasjärven kaakkoisosan luonnonympäristön suojelemiseksi ja kylien asumisviihtyvyyden edistämiseksi. Yhdistyksen kotipaikka on Pudasjärvi.

Julmaharjun suojeluyhdistys ry on esittänyt mielipiteen Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavaluonnoksesta ja muistutuksen 1. vaihemaakuntakaavaehdotuksesta Pohjois-Pohjanmaan liitolle koskien tuulivoima-alueiden määrääjä sijoittumista Pohjois-Pohjanmaalle.

Mielipiteessään ja muistutuksessaan Julmaharjun suojeluyhdistys ry on tuonut esille seuraavaa:

Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavaehdotuksessa on osoitettu manneralueelle kaiken kaikkiaan 62 tuulivoimarakentamisen aluetta, joiden yhteenlaskettu sähköntuotanto olisi 6,5–13,0 TWh. Suomen Hallituksen Ilmasto- ja energiastrategian (2008) ja kansallisen uusiutuvan energian toimintasuunnitelman (2010) mukainen tavoite tuulivoimalla tuotetulle energialle on 6 TWh vuoteen 2020 mennessä. Yksistään siis Pohjois-Pohjanmaalle rakennettavat tuulivoimapuistot täyttäisivät tämän valtakunnallisen tavoitteen. Pohjois-Pohjanmaan ilmastostrategiassa tuulivoimalle on määritelty vähintään 1 TWh:n tuotantotavoite vuoteen 2020 mennessä (PPL 2012). Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavaehdotuksessa on osoitettu tuulivoima-

alueita lukumäärältään niin paljon, että niiden yhteenlaskettu tuotantokapasiteetti on sekä maakunnalliseen että valtakunnalliseen tavoitteeseen nähden huomattavasti ylimitoitettu.

Pohjois-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan manneralueen tuulivoimaselvityksen (2011) mukaan maisemallisesti tuulivoimalle herkimpiä ympäristöjä ovat kaukomaisemaa hallitsevat, rakentamattomat vaarat ja rakentamattomat järvimaisemat sekä jokilaaksojen reunavyöhykkeet. Kuitenkin juuri tällaiselle alueelle on Pudasjärvellä ryhdytty suunnittelemaan tuulivoimapuistoa (Tolpanvaara-Jylhänvaaran tuulivoimapuisto, maakuntakaavaehdotuksessa tv-1 306).

Tolpanvaara-Jylhänvaara -hankkeesta tehdyssä ympäristövaikutusten arvioinnista (YVA) todettiin tuulivoimapuistosta aiheutuvan merkittävä maisemahaitta sekä asutukselle että luonnonmaisemalle (Pöyry 2013). Lausunnossaan Tolpanvaara-Jylhänvaaran YVA:sta yhteysviranomaisen totesi maisemavaikutuksen kiistattoman merkittäväksi (ELY-keskus 2013). Maankäyttö- ja rakennuslain (134/2011) 77 b §:n mukaan tuulivoimarakentamisen tulee sopeutua maisemaan ja ympäristöön (Finlex 2014).

Tehty YVA osoittaa, että maiseman sietokyky tuulivoimarakentamiselle on Tolpanvaara-Jylhänvaaran alueella erittäin heikko. Tämän vuoksi Julmaharjun suojeluyhdistys ry katsoo, että Tolpanvaara-Jylhänvaaran aluetta ei tule osoittaa tuulivoima-alueeksi valmisteilla olevassa maakuntakaavassa. Hankkeesta aiheutuva maisemahaitta, viihtyvyyshaitta ja taloudellinen haitta (tonttien ja kiinteistöjen arvon merkittävä aleneminen) läheiselle asutukselle on kohtuuton. Tolpanvaara-Jylhänvaaran tuulivoimapuistohanke on lisäksi ristiriidassa alueen muun käytön, kuten virkistyskäytön kanssa.

Tolpanvaaran-Jylhänvaaran tuulivoimapuisto sijoittuisi YVA-ohjelmassa erittäin hiljaiseksi alueeksi luokitellun järviolueen ja loma-asutuksen läheisyyteen (Pöyry 2012). Hiljaisten alueiden merkitys ihmisille on tänä päivänä suuri ja kasvaa koko ajan, samalla kun lisääntyy liikenteen, teollisuuden ja energiantuotannon seurauksena syntyvä meluja sille altistuvien ihmisten määrä. Hiljaisia alueita tulisi maakuntakaavan avulla pyrkiä säilyttämään eikä hävittämään esim. sijoittamalla melua tuottavia toimintoja, jollaisia tuulivoimapuistotkin ovat, tällaisten alueiden läheisyyteen.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntavaltuusto on kokouksessaan 2.12.2013 hyväksynyt Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavaehdotuksen siten, että ainoastaan yksi tuulivoima-alue on poistettu kaavaehdotuksesta. Kokouksen pöytäkirja on ollut nähtävänä 11.12.2013 alkaen (PPL 2013).

Julmaharjun suojeluyhdistys ry on tyytymätön maakuntavaltuuston päätökseen, sillä kaavaehdotus mahdollistaa tavoitteisiin nähden ylimitoitettun ja siten tarpeettoman tuulivoimakapasiteetin rakentamisen Pohjois-Pohjanmaalle.

Kaavaehdotus mahdollistaa myös tuulivoimaloiden sijoittamisen alueelle, jossa ne ovat täysin maisemaan ja ympäristöön sopimattomia (Tolpanvaara-Jylhänvaaran tuulivoimahanke).

Vaadimme 1. vaihemaakuntakaavaehdotusta muutettavan siten, että tuulivoima-alueita vähennetään kaavasta ja sallitaan vain tavoitteisiin nähden (Pohjois-Pohjanmaan ilmastostrategia 2012) tarpeellinen määrä tuulivoima-alueita ja tuulivoimakapasiteettia rakennettavan Pohjois-Pohjanmaalle.

Tolpanvaara-Jylhänvaaran tuulivoima-alue Pudasjärvellä tulee poistaa 1. vaihemaakuntakaavaehdotuksesta täysin maisemaan ja ympäristöön sopimattomana tai rajata haitallisten vaikutusten vähentämiseksi korkeintaan YVA:ssa esitetyn hankevaihtoehdon 2 laajuiseksi, 18 voimalan alueeksi.

Perustelut

Suomen korkeimmat tuulivoimalat (kokonaiskorkeus 230 m) vaarojen päälle pystytettyinä aiheuttavat voimakkaan ja kauas ulottuvan maisemahaitan sekä asutukselle että luonnonmaisemalle.

Kokonaiskorkeudeltaan yli 200 metrin korkuisiin tuulivoimaloihin asennettavat yötä päivää vilkkuvat lentoestevalot aiheuttavat alueelle, jossa ei muutoin ole keinovaloa, merkittävän valosaasteen.

Erittäin hiljaiseen ympäristöön, jossa taustamelua ei ole, sijoitettuna tuulivoimapuisto toisi jo tähän asti saatujen kokemusten perusteella (esim. Raahesta) vakavan meluhaitan lähiseudun asukkaille. Suomessa on jo esimerkkejä siitä, kuinka useissa tuulivoimahankkeissa meluselvitykset eivät osoita, että haittoja ilmeni mutta tuulivoimaloiden aloitettua toimintansa niitä on kuitenkin tullut.

Kaikki em. syyt yhdessä heikentävät merkittävästi lähialueen asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden elinympäristön laatua ja asumisviihtyvyyttä.

Julmaharjun suojeluyhdistys ry katsoo, että tuulivoimapuistot tulee maakuntakaavassa ohjata ensisijaisesti alueille, jotka ovat vähemmän herkkiä tuulivoimatuotannon haitallisille vaikutuksille ja jossa ne sopeutuvat hyvin maisemaan ja ympäristöön. Lisäksi tuulivoiman sijoittamisessa tulee hyödyntää mahdollisuuksien mukaan teollisuusalueet, satamat, moottoriteiden ja rautateiden varret, kaivosalueet ja muut rakennetut ympäristöt, joissa melutaso on jo entuudestaan korkea ja joissa tuulivoimalat paremmin rinnastuvat muuhun rakennettuun ympäristöön ja joissa niiden haitalliset vaikutukset näin ollen jäävät pienemmiksi. Näitä alueita suositellaan käytettäväksi tuulivoimarakentamiseen myös Lauri Tarastin (2012) selvityksessä.

3. Keski-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry

Keski-Pohjanmaan Lintutieteellisen yhdistys (KPLY) haluaa korostaa, että tuulivoimaloiden suunnittelussa ja sijoituksessa huomioitaisiin riittävästi lintujen merkittävimmät muuttoreitit ja muuttokäytävien pullonkaula-alueet sekä suurten vesilintujen (hanhet ja joutsenet) sekä kurkien kerääntymisalueet. Tuulivoimaloita ei tule sijoittaa merkittäville suurten vesilintujen ja kurkien sekä petolintujen valtakunnallisesti-maakunnallisesti merkittäville muuttoreiteille.

Kaava perustuu riittämättömään kuulemiseen. Yhdistykseltä ei ole pyydetty lausuntoa kaavaehdotuksesta. Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliiton toimialueiden eteläiset kunnat lukeutuvat toimialueeseemme, mm. Kalajokilaakso kokonaisuudessaan. Saimme tiedon kaavan vahvistumisesta vasta muutama päivä sitten.

Kaava perustuu riittämättömiin selvityksiin a) linnuston kokonaisvaikutusten ja b) Natura-arvioiden osalta. Kokonaisvaikutuksissa keskeistä on tarkastella koko maan kattavasti voimala-alueiden sijoittumista riskialttiiden lajien päämuuttoreiteille. Yksittäinen maakunta on liian suppea todellisten vaikutusten hahmottamiseksi. Tällainen tarkastelu puuttuu kaavaselvityksistä.

Myös Natura-arviot ovat puutteelliset. Etäälläkin Natura-alueista sijaitsevat tuulivoimala-alueet voivat joissakin tapauksissa vaikuttaa merkittävästi Natura-alueiden linnustollisiin olosuhteisiin, mm. muuttamalla lintujen muuttoreittejä tai törmäyskuolleisuuden kautta. Lintutieteellisen yhdistyksen alueella vaikutuksia voi ilmetä mm. Rahjan saariston SPA-alueelle, joka toimii mm. maakunnan yhtenä tärkeimpänä joutsenten kerääntymisalueena. Vaikutuksia voi ilmetä myös

mm. Natura- alueella pesivään merikotkaan, jonka tiedetään ruokailevan maakuntakaavan tuulivoimala- alueellakin.

Tehdyt linnustaselvitykset ja niiden johtopäätökset eivät näyt riittäväällä tavalla kaavan tuulivoimala- alueiden sijoitusratkaisussa. Useita voimala-alueita sijoittuu selvityksessä todetuille linnustollisesti erittäin merkittävälle kohteille tai niiden läheisyyteen. Tehdyssä selvityksessä on todennettu mm. Himangan-Kalajoen rannikolle sijoittuvan Suomen todennäköisesti merkittävimmän joutsenten ja taigametsähanhien muuton pullonkaulat. Tälle alueelle sijoittuvat yhdistyksen toimialueella seuraavat tuulivoima-alueet 337, 338, 340, 341 ja 342. Alueista 338, 340 ja 342 sijoittuvat myös maakunnallisesti merkittävien kerääntymisalueiden läheisyyteen, siten että linnut joutuvat alueita lähestyessään lentämään tuulivoima-alueiden kautta. Alueen 338 osalta riskiä lisää se että ko. kohde sijoittuu Pitkäsenkylän ruokailualueena toimivien peltojen ja yöpymisalueena toimivan Kaakkurinevan väliin. Mm. sadat kurjet lentävät suunnitellun voimala-alueen ylitse useita kertoja vuorokaudessa useiden viikkojen ajan. Voimaloiden lisäksi myös voimalinjat muodostavat merkittävän riskin ko. alueilla. Vaikutusten merkittävyyttä lisää myös Kaakkurinevan lukeutuminen soidensuojelu-alueisiin.

Maakuntaliiton vastineessa Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen kaavaehdotuksesta antamaan lausuntoon liitto perustelee joidenkin linnuston kannalta epäedullisiin kohteisiin sijoitettujen tv-alueiden sijoittamista sillä että alueiden soveltuvuus on tutkittu yksityiskohtaisilla kaavoilla. Tämä peruste on kestävä siksi että yksityiskohtaisissa kaavoissa etenkin tuulivoimala-alueiden yhteisvaikutukset on tutkittu erittäin vajavaisesti.

4. valittajat E ja F

Perusteena valituksellemme on, että tuulivoimalle sopivia alueita suunniteltaessa ei ole huomioitu riittäviä etäisyyksiä asutukseen, eikä esimerkiksi ympäristöministeriön suosittelemaa 2 km:n etäisyyttä tuuliteollisuusvoimaloiden ja asutuksen välillä.

Tämä näkyy maakuntakaavassa vahvistetuissa alueissa siten, että alueiden joukossa on myös sellaisia alueita, joissa asutuksen ja teollisuuslaitosten väliin ei voi jäädä riittävää välimatkaa. Kaavassa on siis hyväksytyt alueita, joille ei voida rakentaa tuulivoimaloita ilman, että niistä muodostuu asumisterveyttä, viihtyisyyttä ja omaisuuden arvoa uhkaavia.

Esimerkiksi omalla kohdallamme kyse on juuri tällaisesta tapauksesta (Pyhäjärven kaupungin alueella sijaitseva Vuotomäen tuuliteollisuusalue). Suunnitellut voimalat törmäävät asutukseen ja kesäasutukseen joka suunnasta noin kilometrin säteellä, joka toteutuneiden tuuliteollisuusalueiden kokemusten osoittamana ei ole riittävä etäisyys vaimentamaan voimaloista syntyvää meluhaittaa.

Näissä tapauksissa asukkaille ja mökkiläisille syntyvä melu- ja maisemahaitta sekä omaisuuden arvon lasku tulee olemaan ilmeinen.

Olisi syytä hylätä tämä kaava ja laatia uusi, jossa otetaan huomioon valmisteilla oleva asumisterveyslainsäädäntö, perustuslain takaama oikeus omaisuuden suojaan sekä ympäristöministeriön omat suositukset (Tuulivoimaopas) liittyen tuuliteolliseen rakentamiseen. Vaikka kuinka hyvästä asiasta rakentamisessa olisikaan kyse, ei se saa tapahtua asukkaiden terveyden tai omaisuuden kustannuksella.

5. Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry

Vaatimukset

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisellä yhdistyksellä (jatkossa PPLY) on neljä muutosvaatimusta Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavan ehdotukseen:

1. Ensisijainen vaatimus on, että 1. vaihekaavan tu-2 -turvesuovaruukset on jätettävä vahvistamatta maankäyttö- ja rakennuslain vastaisina. Toissijaisena vaatimuksena on jättää vahvistamatta tu-2 -turvesuovaraus erikseen nimetyiltä luontoarvoiltaan merkittäviltä soilta. Jäljellejäävien tu-2 -alueiden osalta niiden suunnittelumääräys on palautettava nähtävillä olleessa kaavaehdotuksessa esitettyyn muotoon.
2. tu-1 -varaus on jätettävä vahvistamatta tärkeään lintualueeseen kuulualta Haapaveden Katajanevalta. tu-1 -varaukset on jätettävä vahvistamatta silloin, kun ne sijoittuvat happamille sulfaattimaille.
3. Tuulivoimavaruuksista on jätettävä vahvistamatta lintujen päämuuttoreiteille osoitetut tv-1 ja tv-2 -merkinnät.
4. SL-1 merkintöjen viiden vuoden määräaikaisuus on poistettava

Perustelut ja kohteiden yksilöinti:

Turvetuotantovaruukset ovat ylimitoitettuja

Tu-2 -turvevaraukset ovat maankäyttö- ja rakennuslain, alueidenkäyttötavoitteen ja sisältövaatimusten vastaisia. Kaavan turvevaraukset ovat ylimitoitettuja, sillä tu-1 -varaukset riittävät vähenevän turvetuotannon tarpeisiin maakuntakaavan aikajänteellä. Turvetuotanto tulee suunnata merkittävästi muuttuneille soille, joita tu-1 -suot pääasiassa ovat. Sen sijaan tu-2 suot ovat useassa tapauksessa pääosin luonnontilaisena säilyneitä soita, joille turvetuotanto ei sovi. Ylimitoitettu turvetuotantovarausten määrä voi johtaa tilanteeseen, jossa turvetuotanto kohdistuu usein pinta-alaltaan suuremmille luonnontilaisille tu-2-soille muuttuneiden tu-1 -soiden sijaan.

Turvetuotannon osoittaminen luonnontilaisille soille ei ole tarpeellista, sillä ojitettuja soita on Pohjois-Pohjanmaalla noin miljoona hehtaaria turvemaiden ojitusprosentin ollessa eteläosien seutukunnissa lähes 90. Soiden pysyvien ja kasvavien hiili- ja vesivarastojen tuhoaminen ei ole yhteiskunnan kokonaisedun eikä alueidenkäyttötavoitteiden mukaista. Luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseksi yhtään merkittävästi luontoarvoja sisältävää suota ei tule enää menettää, vaan päinvastoin sukupuuttovelan toteutumisen estämiseksi luontoarvoja sisältävät kohteille tulee kohdistaa ennallistamistoimenpiteitä. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan tulisi mahdollistaa kehitys, jossa maakunnan ojittamattomien ja luonnontilaisten soiden tase voi kääntyä positiiviseksi. Toisin sanoen luontoarvoiltaan merkittäviä soita tulisi muodostua aktiivisen ennallistamisen ja passiivisen vanhojen ojikoiden luontaisen ennallistamisen kautta enemmän kuin niitä otetaan muuttavaan käyttöön. Vain näin voidaan Pohjois-Pohjanmaan suoluonnon alamäki taittaa.

Kaavan valmistelussa lähtökohtana on perustellusti turvetuotannon aleneva määrä, mutta alenemisnopeus on asetettu liian hitaaksi. Jo nyt turpeen saatavuuden ollessa heikko, on puupolttoaineiden osuus ollut nopeassa kasvussa. Turvetuotantovarausten ylimitoittaminen hidastaa turpeen korvautumista puulla ja siten haittaa hiilidioksidipäästöjen vähentämistavoitteen saavuttamista. Tu-2 -varaukset ovat yksittäisten energiayhtiöiden etujen mukaisia merkintöjä ja

seurausta niiden aiemmin tekemistä virheinvestoinneista pääosin luonnontilaisten soiden hankintaan.

Kaavoituksessa käytetty luonnontilaisuusluokittelu on osittain epäonnistunut. Luonnontilaluokkaan 2 on sijoitettu soita, joiden vesitalous on säilynyt pääosin muuttumattomana ja joilla on merkittäviä luontoarvoja. Nämä suot kuuluisivat luokkaan 3. Pelkkä suon reunojen ojitustason tarkastelu ei riitä. Pitäisi olla tietoa siitä, ovatko reunojen ojitukset todella vaikuttaneet suon keskiosiin. PPLY:n omien laajojen suolinnustokartoitusten tuloksena on löydetty lukuisia kauttaaltaan reunaojitettuja soita, joiden linnusto on säilynyt monipuolisena ja runsaana. Luonnontilaluokilla pelaaminen turvetuotantoyhtiöiden toiveiden toteuttamiseksi ei osoita hyvää maankäytön suunnittelua.

Tu-2 -turvesuovaraukset on poistettava kaavasta, koska kyseiset suot eivät joko ole merkittävästi muuttuneita tai maakuntaliitolla ei ole maankäyttö- ja rakennuslain tarkoittamia riittäviä tietoja soiden muuttuneisuudesta. Kaavoituksessa tausta-aineistona on maakunnallinen suo-ohjelma. Paikoin luontotieto on laadukasta, mutta useissa tapauksissa aineisto on peräisin turpeenottohankkeiden yhteydessä kerätystä maastotiedosta, joka on puutteellista ja osittain heikkolaatuista. Monilta ilmakuvassa luonnontilaisen näköisiltä soilta esimerkiksi linnustotiedot puuttuvat kokonaan, joten soiden linnustollista arvoa on mahdoton arvioida. Puutteellisesti selvitetty suot näyttävät päätyneen usein tu-2 -kohteiksi luultavasti juuri siksi, että puuttuvien tietojen vuoksi niiden luontoarvopistemäärä on jäänyt alhaiseksi.

PPLY:n kaavaluonnos- ja ehdotusvaiheessa käyttämä esimerkki aineiston epäselvyydestä ja puutteellisuudesta on yhä ajankohtainen. Haapaveden Rahkaneva-Teerineva-Katajaneva on suurelta osin luonnontilaisena säilynyt suokokonaisuus, joka olisi suhteellisen helposti ennallistettavissa hyvin merkittäväksi suojelukohteeksi. Vahvistetussa kaavassa alueella ovat edelleen sekä tu-1 että tu-2- merkinnät (54.02-102 ja 53.06-102), mutta kaavaluonnoksen jälkeen suoalue on poistettu SL-1 -merkittyjen kohteiden joukosta, vaikka se on maakunnallisesti luontoarvoiltaan merkittävä (ks. linnustoarvot jäljempänä). Kohteen tarkempaa kaavarajausta ei ole saatavilla. Alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti suurelta osin luonnontilainen ja erityisen merkittäviä luontoarvoja omaava Rahkaneva-Teerineva-Katajaneva tulisi olla SL-1 -merkitty kohde ilman turvetuotantomerkintöjä.

Soiden luontoarvojen pisteytyksessä linnustoa kuvaavana kriteerinä on käytetty suolajien lajimäärää, joka on liian yksipuolinen mittari suon linnustolliselle kokonaisarvolle. PPLY on useissa yhteyksissä esittänyt laajemman kriteeristön käyttöä. Yhdistys on laatinut lajikohtaiset kriteerirajat suoympäristöissä esiintyville lajeille maakunnallisesti arvokkaiden lintualueiden (MAALI) tunnistamiseksi ja nimeämiseksi. Suolajien lajimäärä ja kokonaisparimäärä ovat tässä kriteeristössä osakriteereinä lajikriteerien lisäksi. Kriteeristöä sovellettiin kaikkiin PPLY:n alueen soihin, joilta on linnustotietoja 2000-luvulta. Suot ja suokohtaiset kriteerien ylitykset ovat liitteessä 2. Suot on koon mukaan luokiteltu kolmeen kokoluokkaan ja kustakin kokoluokasta parhaat suot on merkitty MAALI-kohteiksi.

Useimmilla tu-2 -soilla on laajoja osia, jotka eivät ole merkittävästi muuttuneita. Turveyhtiöiden vaatimuksesta tu-2 soiden suunnittelumääräyksestä on poistettu kaavaluonnoksessa ollut velvoite turvata turpeenoton suunnittelussa näiden vesitaloudeltaan säilyneimpien alueiden luonnonarvot. Muutos on alueidenkäyttötavoitteen vastainen. Mikäli tu-2 merkintöjä ei kokonaisuudessaan jätetä vahvistamatta, tulee tu-2 merkintä poistaa vähintään alla luetuilta selvästi luonnotaan ja linnustoltaan arvokkailta soilta ja palauttaa suunnittelumääräys kaavaluonnoksen mukaiseksi.

PPLY vaatii ensisijaisesti kaikkien tu-2 -merkintöjen poistamista maakuntakaavasta. Tu-2 -kohteiden joukossa on lukuisia kohteita, jotka eivät ole merkittävästi muuttuneita. Alla on lue-

teltu niistä osa. Kaikkia kohteita ei kuitenkaan voi arvioida olemassa olevan tiedon perusteella, josta syystä perustelluinta olisi poistaa ne kaikki.

Toissijaisesti vaadimme, että vähintään seuraavat tu-2-merkinnät on jätettävä vahvistamatta:

Rimpineva, Kärsämäki, 57.06-109,118 / 247 ha

- laaja keskeisiltä osin luonnontilainen suo alueella, jossa suurin osa soista on jo tuhottu. Luonnontilainen suolampi. Linnustoa ei ole tiettävästi inventoitu vaan arvio perustuu hajahavaintoihin. Alueen kielteisestä ympäristölupapäätöksestä tehdystä valituksesta on tuore korkeimman hallinto-oikeuden hylkäämispäätös.

Rahkaneva-Teerineva, Haapavesi, 53.06-102, 39 / 245 ha

- alueellisesti hyvin merkittävä luontoarvosuo. Rungas pesimälintulajisto, johon kuuluu mm. erittäin uhanalainen (EN) suokukko. Maakuntakaavan luonnoksessa alueelle oli merkitty SL-1 -varaus, mutta se poistettiin mahdollisesti turveyhtiön vaatimuksesta. Tu-1 -merkitty Katajaneva kuuluu samaan arvokkaaseen suokokonaisuuteen.

Valkiaisneva, Siikalatva, 57.02-103, 77 / 282 ha

- kokonaisuudessaan tästä lähes 3 km² laajuisesta suosta selvästi yli puolet on ojittamatonta. Suo ympäröi Valkiaisjärveä, jolla on luontoarvojen lisäksi merkittävää virkistysarvoa. Rannat ovat enimmäkseen luonnontilaiset. Kokonaisuuden luonnontilaluokka on 3. Turvetuotantoalue on suunniteltu harvaan ojitetulle rämeelle suon keskusta, mutta tuotanto vaikuttaisi myös ympäröiviin ojittamattomiin avosuo-osiin. Suon luontokartoitustiedot ovat vanhentuneet ja kerätty liian suppealta alueelta.

Kaitaanneva, Siikajoki ja Siikalatva, 57.01-106, 59 / 103 ha

- kohteen lajistoa ei ole selvitetty lainkaan (kasvit ja linnut). Kaitaanneva on PPLY:n omien havaintojen mukaan todennäköisesti alueen tärkeimpiä teerensoitimia. GTK:n aineistossa Kaitaanneva on luokiteltu alueeksi, jolla happamien sulfaattimaiden esiintymisen todennäköisyys on kohtalaisen suuri (ks. alla).

Honkaneva, Siikajoki, 57.08-103, 67 / 115 ha

- yli 50 prosenttisesti luonnontilainen suo. Laajalti ojittamattomia reunoja, luonnontilaluokka ennemminkin 3 kuin 2. Merkittäviä linnustoarvoja, mm. 12 paria vaarantuneita keltävästäräkkejä, riekkoja useita liroja. GTK:n aineistoissa Honkanevalla on suuri happamien sulfaattimaiden esiintymisen todennäköisyys. Alueelta otettujen inkuboitujen (hapetettujen) maanäytteiden pH oli erittäin alhainen 2,4–3,7. Aluehallintovirasto ei myöntänyt alueelle ympäristölupaa happamiin sulfaattimaihin, ennakoitavissa olevaan vesistökuormitukseen ja varovaisuusperiaatteen vedoten. Vaasan hallinto-oikeus hylkäsi loppuvuodesta 2013 turvetuottajan AVI:n kielteisestä ympäristölupapäätöksestä tekemän valituksen, joten näillä näkymin tuotanto alueella ei ole mahdollista.

Kivisuo E, Muhos ja Utajärvi, 59.22-103, 88 / 127 ha

- laajan ja arvokkaan Kivisuon merkittäviltä osin ojittamaton kaakkoiskulma. Kiinteä osa muuttohaukkareviiriä. Kuuluu osana arvokkaaseen Ison Matinsuon-Lääväsuon-Kivisuon suuralueeseen. Kohteen linnustotiedot ovat epäselviä ja vanhentuneita.

Kotisuo, Oulu, 59.14-106, 55 / 114 ha

- kuuluu edellisen tavoin arvokkaaseen Ison Matinsuon-Lääväsuon-Kivisuon suuralueeseen, jolla on mm. Pohjois-Pohjanmaan vankin muuttohaukkakanta. Valtosin luonnontilainen suo. Kohteen luontoarvoja ei ole kartoitettu lainkaan: sekä kasvillisuus että lintutiedot puuttuvat. Kotisuo rajoittuu Pieneen Kivijärveen, jolla on suurta virkistysellistä merkitystä.

Ahvensuo, Oulu, 59.15-104,146 / 361 ha

- kohteelta löydetty metsähänhen pesä kesällä 2013. Muutoinkin hyvä lintusuo, pesimälajeina mm. pikkukuovi ja pohjansirkku.

Epäilyksensuo N, Pudasjärvi, 61.41-112, 64/ 88 ha

- Epäilyksensuo on osa laajaa ja hyvin arvokasta Kärppäsuon-Kalliosoiden suoallasta, jolla pesii mm. useita muuttohaukkapareja. Epäilyksensuon kuuluu maakunnallisesti tärkeisiin lintualueisiin (MAALI-kohde Jäkäläkankaan suot). Vaikka suon pohjoisosia on aavistusojitettu, muutokset suoluonnossa eivät ole olleet merkittäviä. Ei ole selvää, mitä osaa suosta tu2-merkintä tarkoittaa.

Ukonsuo, Pudasjärvi, 61.14-105, 340 / 748 ha

- Ukonsuo on laaja ja linnustoltaan rikas suo. Kokonaisuudessaan se ei ole merkittävästi muuttunut vaan sen luonnontilaluokan tulisi olla 3. Turpeenkaivuu suon muita osia ojitetummalla itälaidalla vaikuttaisi olennaisesti koko suohon. Myös itäosilla on merkittäviä luontoarvoja kuten esimerkiksi luonnontilainen Törrönlampi ja Hongikonoja.

Järvisuo NW, Oulu, 61.41-105,111 / 219 ha

- tämän kohteen nimessä täytynee olla edelleen virhe, vaikka PPLY on huomauttanut siitä jo aiemmin. Järvisuon luoteisosa on arvokasta luonnontilaista suota ja sillä on SL1-merkintä. Turvetuotantomerkinnällä tarkoitettaneen suon kaakkoiskulmaa. Järvisuo oli yksi PPLY:n kesän 2011 kartoitusten arvokkaimmista soista. Olisi perusteetonta yhtä aikaa suojella siitä yksi osa ja tuhota turvetuotannolla toinen. Suon kaakkoiskulman - eli oletettavasti sen alueen, mitä tu2 - merkinnällä oikeasti tarkoitetaan - läpi virtaa luonnontilainen Hirvasoja, jonka varrelta löydettiin PPLY:n kartoituksissa kesällä 2011 liito-oravan jätöksiä.

Vaaraojanlatvasuo ja Koivistonojanlatvasuo, Oulu ja li, 62.00-103,141 / 316 ha

- Koivistonojanlatvasuo on arvokas lintusuo (mm. sinisuohaukka (VU), riekko (RT), kapustarinta, töyhtöhyyppä, pikkukuovi, kuovi, liro (RT) ja keltävästäräkki (VU)). Vaaraojanlatvasuon pohjoisosalla on luonnontilaisia lampia. Kohde kuuluu kotkareviirin ydinalueeseen. Ojanlatvasuot muodostavat yhdessä edellä mainitun Järvisuon kanssa maakunnan toiseksi parhaan lintusuoalueen alle 1000 hehtaarin soiden kokoluokassa. Alue ansaitsisi siten kokonaisuudessaan SL-1-merkinnän.

Vasikkasuo, li, 63.02-10,130 / 355 ha

- maakuntakaava varten ei ole tehty luontoselvityksiä. Luonnontilaluokan tulisi olla 3: laaja ja valtaosin luonnontilainen suo. Vasikkasuon luonnontilainen pohjoisosa "Karhunpesämaansuo" on maakunnallisesti arvokas lintusuo.

Ukonpolttamansuo, li, 62.00-106, 66/181 ha

- keskustaltaan täysin luonnontilainen suo, jolla on säilynyt selkeä aapasuo jänne- ja kuljurakenne. Ojittamattoman länsireunan kautta suo saa edelleen valumisvesiä kivennäismaalta (Pitkälehto).

Tora-aapa-Laukkulammit, li, 63.01-104, 75 / 156 ha

- erämainen, merkittäviä luonnontilaisia osia sisältävä suo. Sijaitsee Ison Hirviaavan-Lähteenaavan Natura-alueen välittömässä läheisyydessä. Arvokas suolintulajisto, mm. metsähänhi, riekko, kaakkuri, useita liropareja. Yksi valtakunnallisesti ja viisi alueellisesti uhanalaista suotyyppeä.

Happamat sulfaattimaat

Kaikki tunnetuille happamille sulfaattimaille tai GTK:n kartoituksissa kahteen ylimpää happamien sulfaattimaiden esiintymisen riskiluokkaan kuuluville kohteille osoitetut turvetuotantomerkinnät on poistettava. Tällä hetkellä ei ole olemassa sellaista tekniikkaa, jolla turvetuotantoa voitaisiin harjoittaa kyseisillä kohteilla ilman suurta riskiä turpeen alla olevan sulfaattimaakerroksen hapettumisesta ja merkittävistä vesistö päästöistä. Myös sulfaattisavimaille perustettujen turvetuotantoalueiden jälkikäyttö on osoittautunut ongelmalliseksi kuten Suomen ympäristökeskuksen SUHE-projektin tulokset osoittavat. Jälkikäyttökohteilta on tullut erittäin happamia päästöjä jopa siinä tapauksessa, että kohde on ennallistettu ilman kaivuutöitä. Vaikein ongelma-alue sulfaattisavimaakohteiden osalta on Siikajoen keskijuoksu, jonne on kaikesta huolimatta osoitettu useita uusia turvetuotantoalueita. Hapan kuormitus on Siikajoen vesistönhoidon suurin ongelma.

Maakuntakaavasta poistettavia happamien sulfaattimaiden kohteita ovat ainakin:

Honkaneva, Siikajoki, tu 2, 57.08-103, 67 / 115 ha

- suuri esiintymisen todennäköisyys, mittaustuloksia erittäin happamasta ja rikkipitoisesta pohjamaakerroksesta (ks. edellä)

Huhtineva-Tapaninneva, Siikajoki, tu-1, 57.08-101 44/69 ha

- suuri esiintymisen todennäköisyys, varma tieto sulfaattimaan esiintymisestä kohteen välittömästä läheisyydestä

Mantilanmaa-Kaitaankangas, Siikajoki, tu-1, 57.01-103, 50 / 147 ha

- kohtalainen esiintymisen todennäköisyys, varma tieto sulfaattimaan esiintymisestä kohteen välittömästä läheisyydestä

Kaitaanneva, Siikajoki ja Siikalatva, 57.01-106, 59 / 103 ha

- kohtalainen esiintymisen todennäköisyys (ks. edellä)

Tuulivoima-alueet

PPLY on koko kaavavalmisteluajan huomauttanut tärkeille lintujen pesimä- ja lepäilyalueille sekä muuttoreiteille sijoitetuista tuulivoima-alueiden suuresta määrästä. Lintujen muuton kannalta epäedullisille alueille (Mannertuulivoima-alueiden vaikutusten arviointi 25.6.2013) sekä uhanalaisten lintujen pesimisreiviereille (mm. Tuulivoiman täydennysselvitys 2013) sijoittuu edelleen useita tuulivoima-alueita, jotka uhkaavat sekä yksittäin että tuulivoima-alueiden yhdysvaikutusten myötä linnuston monimuotoisuutta.

Useilta lintujen muuttoreiteille tai tärkeille pesimäalueille osoitetuilta tuulivoima-alueilta ei ole olemassa kunnollisia linnustonselvityksiä. Joiltain alueilta puolestaan on tehty hyvät linnustonselvitykset, mutta kunnat ovat jatkaneet tuulivoiman kaavoittamista linnustoarvoista piittaamatta. Väärin tehty kuntatason kaavoitus ei voi olla perustelu tuulivoimama-alueiden sijoittamiseksi tärkeille lintujen muuttoreiteille ja pesimäalueille maakuntakaavassa. Tuulivoima-alueita on merkitty kaavaan runsaasti, joten tuulivoiman rakentamistavoitteet voidaan toteuttaa, vaikka tuulivoimaloita ei kaavoitettaisi ja rakennettaisi tärkeimmille lintujen muuttoreiteille ja pesimäalueille. Lintujen päämuuttoreittien ulkopuolelta on myös löydettävissä tarvittaessa vielä uusia tuulivoimarakentamiseen soveltuvia alueita.

PPLY vaatii seuraavien 1. vaihekaavan tuulivoimavarausten vahvistamatta jättämistä maankäyttö- ja rakennuslain 5., 9. ja 28. § vastaisina:

ID 203, Hoikka-Hiue-Luodeletto

Alue on lintujen tärkeä pesimä-, lepäily- ja muuttoalue ja osittain päällekkäinen valtakunnallisesti tärkeän lintualueen (FINIBA) kanssa. Alue on myös tärkeä paikalliselle kalastukselle, jonka edellytykset tuulivoimaloiden vaatima ruoppaaminen tuhoaisi pitkäksi aikaa. Erityistä pesimälinnustoa ovat mm. kaikki Oulun kaupungin alueella pesivät selkälokit sekä lähistöllä sijaitseva Suomen suurimpiin kuuluva räyskäyhdykskunta. Myös muu vesi- ranta- ja lokkilinnusto on hyvin runsasta. Hailuodosta pohjoiseen suuntautuva vesilintu- ja petolintu muutto kulkee pääosin alueen kautta. Tehdyt luontoselvitykset ovat erittäin heikkolaatuiset ja mm. muuttoselvityksen aikana ei itse selvitysalueella ole käyty lainkaan. Myöskään lintujen pesimäaikaisia ruokailulentoja alueella ei ole tutkittu ollenkaan.

ID 321, Hummastinvaara

Alue on lintujen tärkeällä muuttoreitillä. Vaihtoehtona koko alueen poistamiselle PPLY vaatii sen kaventamista sen merenpuoleisesta päästä puoleen nykyisestä.

ID 318, Vartinoja

Alue on tärkeällä muuttoreitillä. Lisäksi alueella on Suomen toistaiseksi ainoa tunnettu arosuohaukan pesimä reviiri, jolla linnut ovat pesineet jo kolmena vuotena peräkkäin. Arosuohaukka on Euroopassa erittäin uhanalainen ja sen koko maailman kanta on taantunut. Vaihtoehtona PPLY vaatii alueen koon rajoittamista lainvoimaisen osayleiskaavan mukaiseksi. Luontoselvitykset ovat puutteelliset: Petolintujen seurantaa ei ole tehty lainkaan ja muuttolintujen seuranta on ollut hyvin vähäistä, mikä tulee esille myös yhteysviranomaisen YVA-selostuksesta antamassa lausunnossa.

ID 317, Isoneva

Alue on rajauksen kavennuksesta huolimatta tärkeällä muuttoreitillä. Vaihtoehtona on alueen pienentäminen edelleen lännenpuoleiselta reunalta. Edellisen kohteen tavoin luontoselvitykset ovat puutteelliset: Petolintujen seurantaa ei ole tehty lainkaan ja muuttolintujen seuranta on ollut hyvin vähäistä, mikä tulee esille myös yhteysviranomaisen YVA-selostuksesta antamassa lausunnossa.

ID 329, Annankangas

Alueella on uhanalaisen maakotkan pesimäreviiri. Kaavarajaukselta on pienennetty kotkareviirin kohdalta mutta pienennys on riittämätön. Ilman tarkempaa reviirinkäyttötietoa tuulivoimaloiden etäisyys pesään tulisi olla olosuhteista riippuen vähintään 5-10 km. Maakotkan suojelun ja tuulivoiman yhteensovittaminen on mahdotonta etenkin, kun samalle seudulle on rakennettu tai suunnitteilla useita muitakin tuulivoima-alueita. Alueen erityisyydestä kertoo myös alueella sinittelevä Haapavesi-Vihannin eriytynyt kuukkelipopulaatio.

ID 313, Pohjois-li

Alue on eräällä Suomen tärkeimmistä petolintujen muuttoreiteistä. Vaihtoehtona on alueen kaventaminen länsiosalta niin, ettei rakentamista osoiteta petolintujen päämuuttoreitille. Merkittävä petolintumuutto on ollut kaavoittajan tiedossa kaavoitusprosessin alusta alkaen.

ID 331 Parhalahti-Piehingin Sarvankangas

Alue on tärkeällä muuttoreitillä. Vaihtoehtona on alueen kaventaminen lännenpuoleisesta reunasta kolmasosalla.

ID 334 Mäkikangas

Alue on keskellä tärkeää lintujen muuttoreittiä. Lintumuutto on ollut kaavoittajan tiedossa kaavoitusprosessin alusta alkaen.

ID 337, Jokela-Tohkoja

Alue on tärkeällä muuttoreitillä. Lintumuutto on ollut kaavoittajan tiedossa kaavoitusprosessin alusta alkaen. Alueen keskeltä löydettiin kesällä 2013 asuttu merikotkan pesä.

ID 338 Mustilankangas

Alue sijoittuu Pitkäsenkylän peltojen ja Kaakkurinnevan suoalueen väliin. Se on siten paitsi lintujen päämuuttoreitillä, myös lähellä tärkeitä lintujen lepäilyalueita. Lintumuutto ja tärkeiden lepäilyalueiden sijainti on ollut kaavoittajan tiedossa kaavoitusprosessin alusta alkaen.

ID 204, Seljänsuunmatala

Alue on lähellä Siikajoen ja Hailuodon tärkeitä lintualueita sekä vesilintujen muuttoreitillä. Alueelta ei ole tehty linnusto- tai muita luontoselvityksiä.

Suojelualueet

SL-1-alueiden suojelumääräyksiin sisältyvä pohjavedenottoon liittyvä poikkeus on tarpeeton ja esimerkki huonosta suunnittelusta, joka heijastelee yksipuolisesti yhden toimijan intressejä. Pohjavedenotto kuten muutkin elinkeinotoiminnat tulee toteuttaa siten, että luonnon monimuotoisuus ei kärsi luonnonsuojelualueilla eikä myöskään niiden ulkopuolella.

SL-1-merkinnät ovat määräaikaisia, eikä niiden suojele todennäköisesti tule kokonaisuudessaan toteutumaan. Useiden SL-1-alueiden rajauksia on luonnosvaiheesta supistettu maanomistajien toiveista. Yksittäisen maanomistajan edun ei pitäisi mennä luonnon monimuotoisuuden säilymisestä koituvan erittäin merkittävän yleisen edun edelle etenäkään silloin, kun kyseinen maanomistaja on pääosin valtio-omisteinen yhtiö (erityisesti Ison Matinsuon-Lääväsuon-Kivisuon suuralue). Soidensuojelualueiksi tarkoitettujen SL-1 -rajausten tulee ensisijaisesti olla hydrologisesti yhtenäisiä kokonaisuuksia, jotka turvaavat soiden ja niiden reunavyöhykkeiden vesitalouden ja luontoarvot myös pitkällä aikavälillä sekä mahdollistavat virkistyskäytön kehittämisen. SL-1-kohteiden läheisyyteen ei tule osoittaa turvetuotantoa, jotta SL-1-kohteiden reuna-alueet voidaan ennallistaa takaisin luonnontilaan.

Merkittävä negatiivinen muutos kaavaluonnoksesta kaavaehdotukseen on SL-1-alueiden suojelumääräyksen voimassaolon leikkaus kymmenestä vuodesta viiteen vuoteen. Tämä heikentää oleellisesti maakuntakaavan tavoitteita luonnonarvojen säilyttämisestä ja soiden virkistyskäytön edistämisestä. SL-1-merkintöjen voimassaolo tulee olla vähintään 10 vuotta, jotta suojeluohjelmat ehditään toteuttaa. Joka tapauksessa SL-1-merkintöjen tulisi automaattisesti muuttua SL-1-merkinnöiksi siinä tapauksessa, että suojelumääräys raukeaa. Valtion nykyisessä taloustilanteessa ei ehkä riitä resursseja perustaa suojelualueita 10 tai viiden vuoden määräajassa, mutta tämä ei vaikuta mitenkään näiden alueiden luontoarvoihin eikä sen pitäisi myöskään vaikuttaa niiden tunnistamiseen kaavassa. Vastaavaa määräaikaisuutta tulisi soveltaa myös tu-merkintöihin eli myös tu-merkinnän tulisi raueta, ellei alueella ole lainvoimaista tuotantolupaa 5 tai 10 vuoden kuluessa. On maanomistajia kohtaan kohtuutonta, että alueen virkistyskäyttöarvoa heikentävä tu-merkintä pysyy siitä huolimatta, että tuotantoa ei aloiteta. Lisäksi hiilidioksidipäästöjen vähentämisen tarve tarkoittaa sitä, että uusia turvetuotantoalueita ei voida jatkossa enää avata.

Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa on kokonaisuudessaan niin paljon puutteita luontoselvityksissä ja tehtyjen luontoselvitysten tulosten huomioon ottamisessa, että kaavat palttamista kokonaan uudelleen valmisteluun tulisi vakavasti harkita.

6. Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri ry

Vaatimukset

Ensisijainen vaatimus on jättää vahvistamatta 1. vaihekaavan tu-2 -turvesuovaruukset maankäyttö- ja rakennuslain 5, 9, 25 ja 28 pykälien vastaisina. Toissijaisena vaatimuksena on jättää vahvistamatta erikseen nimetyt suot, joilla on tu-2 -turvesuovaraus.

Jos tu-2 -varauksia ei jätetä kokonaan vahvistamatta tai erikseen nimetyiltä soiltakaan, kaava on palautettava uuteen valmisteluun. Turvesuovaruksen tu-2 suunnittelumääräys on kaavaehdotuksen nähtävilläolon jälkeen muutettu olennaisella tavalla. Tu-2 -soiden tietoaineisto ei ole enää riittävää, jotta maankäyttö- ja rakennuslain alueidenkäyttötavoitteen noudattamisesta voisi olla varma.

Perustelut

1. Tu-2 turvevaraukset ovat maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) alueidenkäyttötavoitteen ja sisältövaatimusten vastaisia. Kaavan turvevarausten kokonaismäärä on ylimitoitettu. Poltto- turpeen tarve voidaan maakuntakaavan aikajänteellä hyvin turvata tu-1 -soilla.

Maankäyttö- ja rakennuslain 5 §:n mukaan maakuntakaavan tavoitteena on vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävään vaikutusten arviointiin perustuen edistää muun muassa: 4) luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä, 5) ympäristönsuojelua ja ympäristöhaittojen ehkäisemistä ja 6) luonnonvarojen säästeliästä käyttöä. Lain 28 § velvoittaa ottamaan huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja kiinnittämään kaavaa laadittaessa erityistä huomiota muun muassa alueidenkäytön ekologiseen kestävyys, vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväan käyttöön, maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyteen.

Maakuntakaava on yleispiirteinen, mutta sen merkitys turpeenoton maankäytön ohjauksessa on suuri, koska turpeenhankinnan sijoittumista ei muutoin kaavallisesti ohjata. Merkitys tulee kasvamaan huomattavasti, mikäli ympäristönsuojelulakia tullaan muuttamaan hallituksen loppuvuodesta 2013 esittämällä tavalla.

Vaikka turpeenhankinta on luvanvaraista toimintaa, kaavallinen sijainninohjaus on merkityksellistä eritoten haittojen ennaltaehkäisemiseksi. Se on otettu huomioon maankäyttö- ja rakennuslain 22 §:n mukaisissa alueidenkäyttötavoitteissa. Niiden mukaan maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon turvetuotantoon soveltuvat suot ja sovitettava yhteen tuotanto- ja suojelutarpeet. Turvetuotantoon varataan jo ojitettuja tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita soita ja käytöstä poistettuja suopeltoja. Turpeenoton vaikutuksia on tarkasteltava valuma-alueittain ja otettava huomioon erityisesti suoluonnon monimuotoisuuden säilymisen ja muiden ympäristönäkökohtien sekä taloudellisuuden asettamat vaatimukset.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä soiden ja turvemaiden kestävästä ja vastuullisesta käytöstä ja suojelusta 30.8.2012 linjataan, että

- soiden ja turvemaiden käytöstä, hoidosta ja suojelusta saadaan merkittävä yhteiskunnallinen, taloudellinen ja ekologinen hyöty valtakunnallisella ja alueellisella tasolla,
- soiden monimuotoisuuden köyhtyminen pysähtyy ja suoluonnon tila paranee ja kehittyy kohti suotuisaa suojelutasoa,
- maa- ja metsätalouden tuottamat hyödyt voidaan turvata,
- energiahuolto voidaan turvata, ja
- soiden käytöstä aiheutuvat haitalliset ympäristövaikutukset jäävät vähäisiksi.

Soita merkittävästi muuttava uusi maankäyttö ja sen valmistelu kohdennetaan ojitetuille tai luonnontilaltaan muuten merkittävästi muuttuneille soille. Linjaus tukee tarkistettuja valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita (VAT) (valtioneuvoston päätös, voimaan 1.3.2009). Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ohjaavat maankäytön suunnittelua. Viranomaisten on suunnitellussa alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä pyrittävä edistämään VAT:n mukaisten tavoitteiden toteuttamista.

Soiden ja turvemaiden käytön kohdentamiseen periaatepäätöksen linjauksen mukaisesti käytetään apuna luonnontilaisuusasteikkoa ja siihen liittyviä käyttösuosituksia. Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaista maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota luonnonarvojen vaalimiseen.

Yleissuositus turvetuotannon kohdentamisesta

Luokat 1 ja 0

Turvetuotanto kohdennetaan luokkien 1 ja 0 soille.

Luokan 2 soille voidaan suunnata turvetuotantoa silloin, kun suon yleinen luonnonarvo on seutukunnan ojitustason perusteella keskimääräistä alhaisempi, eikä kohteella ole merkittäviä erityisiä luonnonarvoja. Nykyisiin turvetuotantoalueisiin välittömästi liittyviä luokan 2 soiden muuttuneita osia voidaan ottaa turvetuotantoon, jos niiden erityiset luonnonarvot eivät ole merkittäviä.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti (jonka tulkintaa ei ole oikeusasteissa vielä vahvistettu) luonnontilaisuusasteikon mukaisessa luokituksessa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamia luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita soita ovat siis luokkiin 0-2 kuuluvat suot. Kun luokan 2 soita harkitaan otettavaksi turvetuotantoon, on kuitenkin syytä arvioida ja ottaa huomioon edellä esitetyt toiminnan kohdentamisen suositukset.

Luonnontilaisuusasteikon mukaisessa luokituksessa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamia luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita soita ovat luokkiin 0-2 kuuluvat suot. Kun luokan 2 soita harkitaan otettavan turvetuotantoon, on kuitenkin syytä arvioida ja ottaa huomioon edellä esitetyt toiminnan kohdentamisen suositukset.

Kaavoittajan mukaan Pohjois-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavassa ei ole pääsääntöisesti osoitettu luonnontilaluokan 3 soita turpeenottoon. Joitakin luokan 3 soita on kuitenkin jätetty ilman mitään merkintää, koska turveyrittäjien kanssa ei ole päästy sopimukseen. Tällaisia soita ovat esimerkiksi Iso Pajusuo Pyhännällä ja Kuohunneva ja Onkineva Kärsämäellä ja Lääväsuu-Kivisuo Oulun ja Muhoksen alueilla. Ne kaikki ovat laajoja luonnontilaisia soita. Kyseisten arvosoiden jättäminen valkoisiksi alueiksi, merkitsee käytännössä niiden jättämistä turveyrittäjien armoille. Ratkaisu on vastuuton turvetuotannon ja suojelun yhteensovittamisen ja valtioneuvoston suoria periaatepäätöksen tavoitteiden kannalta.

Soiden luonnonarvoja säästävä maankäytön ohjaus olisi kuitenkin perusteltua. Kaavassa pitäisi ylipäänsä olla sellainen perusmerkintä, joka ohjaisi maankäyttöä vesien- ja ilmastonsuojelun sekä monimuotoisuuden ja virkistyskäytön vaalimiseksi. Vaihemaakuntakaavassa on käytetty soiden maankäytön ohjauksessa tu-1-, tu-2-, luo- ja SL-1-merkintöjä. Vähintään kaikilla luokan 3 mukaisilla suojelemattomilla soilla tulee olla merkintä, joka korostaa suon ekologisia arvoja. Luo-1 -merkintä (luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä suoalue) on yksi vaihtoehto. Sen suunnittelumääräyksen mukaan alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että varmistetaan alueen luontoarvojen säilyminen. Vaikka luo-merkintä on informatiivinen, sillä on merkitystä turpeenoton sijainnihjauksessa.

Luonnonsuojelupiiri on kritisoinut koko kaavavalmistelun ajan sekä turpeen käyttötavoitteita että turvesoiden valintaa. Turpeennostoalaa maakunnassa on noin 14 000 hehtaaria, josta osalla riittää kaivettavaa vielä pitkään. 1. vaihekaavassa turpeenkäytölle on toki ennakoitu tulevaisuudessa alenevaa suuntaa tosin epärealistisen hitaasti alenevaa, jos ilmastonmuutoksen hillintää koskevat velvoitteet otetaan vakavasti. Kaavoittajan mielestä käyttötavoitteen mukaisen nykyisen tasaisen turpeensaannin varmistamiseksi uusia nostoalueita tarvitaan 10 000 hehtaaria lisää ja sitä varten 1. vaihekaavassa osoitetaan 25 000 hehtaaria turvesuovarauksia. Lähtökohdaksi on otettu vuoden 2010 6 TWh vuotuinen turve-energian kulutus, joka vuoteen 2020 mennessä laskisi 5 TWh:n tasolle, mutta olisi vielä vuonna 2040 2,5 TWh.

Maakunnallisen suo-ohjelman tutkimista 100 000 suohehtaaria tu-1 -soita on löytynyt 17 182 hehtaaria, joista 7 550 hehtaaria on jo turveyhtiöiden hallussa. Alenevaan tarpeeseen sekin määrä saattaisi riittää, mutta mahdollisesti tarvittava 2 500 hehtaaria turpeenkaivuualaa löytyy varmasti tu-soiden reservistä, jolloin maankäytön ohjaus edesauttaisi tu-2 -soiksi määriteltyjen soiden säästymistä. Tietoisesti tehtyjen virheinvestointien kustannuksia ei tule säilyttää enempää suoluonnon kuin yhteiskunnankaan kontolle.

Turveyhtiöiden itsensäkin taholta on viime vuosina voimakkaasti vaadittu maakuntakaavan ohjausvaikutuksen lisäämistä - muun muassa lupaprosessien nopeuttamiseksi. Tu-2 soiden kohdalla ongelmiksi tulevat selvitysten riittävyys ja tasapuolisuus sekä todellinen tarve, sillä valtioneuvoston periaatepäätös velvoittaa suuntaamaan turpeenoton pääasiassa 0- ja 1-luokan soille, joita niin Pohjois-Pohjanmaalla kuin koko maassakin on tarpeeseen nähden riittävästi.

Periaatepäätöksen maininta, että lupa voidaan määrätyin ehdoin myöntää myös tu-2 soille, ei perustu huoltovarmuus- tai työllisyysyllle. Syyt ovat liiketaloudelliset. Vahvan vaikuttamistyön pontimena on turveyhtiöiden vuosikymmeniä jatkunut soiden hankinta, joka on kohdistunut ojittamattomiin, aikoinaan metsätaloudelle kelpaamattomiin turvemaihin sekä viimeisimpänä pyrkimys saada hyvä korvaus, jos ja kun kohteista joutuu luopumaan.

Luonnontilaluokituksen vesitykset ja tiukka soiden luontoarvojen huomioonoton vastustaminen osoittavat, että turvesoiden hankintaa on edelleen vaikea muuttaa valtioneuvoston linjauksen mukaiseksi eli täysin muuttuneille turvemaille. Tu-2 -varauksissa kyse ei ole yhteiskunnan, vaan turveyhtiöiden etujen turvaamisesta. Yhteiskunta ja yleinen etu ovat päinvastoin menettävänä osapuolena, kun turpeen hyödyntämisestä koituvat korkeammat ilmasto- ja vesistö päästöt ja suoluonnon köyhtyminen ja virkistyskäyttömahdollisuuksien väheneminen kuin olisi ympäristönsuojelukin yleisten periaatteiden mukaan ja maankäyttö- ja rakennuslain alueiden käytön suunnittelun tavoitteiden mukaan toimien tarpeellista.

2. Luontoselvitykset ovat puutteellisia.

Ensisijainen vaatimuksemme on, että tu-2 -turvesuovaraukset poistetaan kaavasta, koska on joko riittävin maastotiedoin jo todistettavissa, että kyseiset suot eivät ole merkittävästi muuttuneita tai on osoitettavissa, että maakuntaliitolla ei ole maankäyttö- ja rakennuslain tarkoittamia riittäviä tietoja turvevaraukseksi merkityn suon merkittävästi muuttuneisuudesta.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan luokan 2 soilla on sekä ojitettuja että ojittamattomia osia, mutta ojittamattomien osien tulee olla "ei säilyviä". Suot eivät enää saa valtaosaa siitä vedestä, joka niille luonnonoloissa tulisi. Luokan 3 soita puolestaan ovat sellaiset osittain ojitettujen suoalueiden ojittamattomat osat, jotka kuitenkin ympäröivästä / viereisestä ojituksesta huolimatta saavat edelleen valtaosan niille luontaisesti kuuluvasta vedestä ja ovat siksi säilyviä, sekä saman suon ne ojitettut osat, joilla on vaikutusta ko. ojittamattomien osien hydrologiaan.

Edellä mainitun mukaiset luokan 3 suot ovat soita, joita ei voi valtakunnallisten alueidenkäytön tavoitteiden mukaan osoittaa maakuntakaavassa turvetuotantoon.

Kaavoituksen taustatyönä kerätty suokohtainen tieto noin 100 000 suohehtaarilta on paikoin erittäin laadukasta, mutta useissa tapauksissa, varsinkin tu-1 ja tu-2 -merkinnän saaneita soita koskeva aineisto on puutteellista. Osittain on käytetty hyväksi turpeenottohankkeiden yhteydessä kerättyä maastotietoa, joka on tunnetusti laadultaan vaihtelevaa. Osittain suotieto puuttuu kokonaan ja usein se on ylimalkaista. Suo-ohjelman projektisivulla on tietoa 70 tu-1 ja samaten 70 tu-2 -suosta. Kaavaehdotuksessa tu-2 -soita on 68. Listalta on poistunut ja siihen on tullut uusia soita, mutta tausta-aineistoa ei ole samalla päivitetty eikä täydennetty. Tu-1 -soita on kaavaehdotuksen selostuksessa listattuna 197 kappaletta. Kaavaselistuksessa todetaan, että tu-1 -merkinnän saaneista soista ei ole tehdyissä maastoinventoinneissa tai paikkatietotarkastelussa havaittu mainittavia erityisiä luontoarvoja tai mainittavaa todennäköisyyttä sellaiseen. Ilmakuvatarkastelu on epäluotettava käytettäväksi yksinomaisena menetelmänä. Erityisen ongelmallista on virtausuuntia ja muuttuneisuusastetta koskevan tiedon riittämättömyys varsinkin tu-2 -soiden kohdalla (esimerkkejä suolistassa), mutta myös tu-1 -suot voivat olla virheellisesti luokiteltuja liian vähäisen maastotiedon takia. Esimerkiksi Reijjärven Isonvea N -nimellä kaavaehdotukseen peräti tu-1 -suona lisätty kohde olisi vaatinut maastonselvityksen. Kaavaselistuksessa suon kokonaisalaksi mainitaan 219 ja tuotantoalaksi 100 hehtaaria. Suo on vain pohjoisosastaan ojitettu. Sille on Onkilammen nimellä vastikään haettu turpeenottolupaa. Tuotantoalueen pinta-ala on hakemuksessa (PSAVI/112/04.08/2012) 35.4 hehtaaria eikä sekään ole kokonaan ojitettua.

Kaavaselistuksessa myönnetään, että kasvillisuusinventointien kulkureitti on jäänyt harvaksi etenkin isoilla soilla ja lintuselvitykset puuttuvat monilta soilta kokonaan. Keväällä 2013 niitä on täydennetty 16 suon osalta, mutta tarve olisi ollut huomattavasti suurempi. Silmiinpistävää on linnustonselvitysten tason vaihtelu. Siitä on vertailuaineistoa, koska selvityksiä on tehnyt usea tahon. Esimerkiksi Yli-lin (Oulu) Järvisuolta Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen kartoittaja löysi yli kaksinkertaisen määrän suolintulajeja Vapon kartoittajaan verrattuna. Sama suhde paljastui keväällä 2013 myös lin Kuivaniemen Vasikkasuolla, jolla luonnonsuojelupiirin edustaja kävi tarkistamassa lintutilanteen.

Osin suuria eroja selittää se, että suo-ohjelman kartoituksissa suolajien määrittely on ollut väljempää kuin turveyhtiöiden kartoituksissa. Pääosin suuri ero tuloksissa johtunee kuitenkin siitä, että yhtiöiden teettämät selvitykset ovat sattuneet huonoon säähän tai myöhäiseen ajankohtaan. Koska niitä ei ole myöhemmin paikattu, yhtiöiden luontoselvitykset ovat jääneet puutteellisiksi.

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kokonaisuutena maakuntakaavan tu-2 -soiden luontoselvitykset ovat kirjavia, yleispiirteisiä ja puutteellisia. Korkein hallinto-oikeus on korostanut päätöksessään 2170 25.8.2006 edellisestä Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavasta, jossa myös puutteellisin selvityksin esitettiin suokohtaisia varauksia, että kaavavarauksella on tärkeä asema luonnon monimuotoisuuden säilyttämismahdollisuuden kannalta, mikä johtuu lupaharkinnan suppeudesta.

Turpeenottohankkeiden lupaharkinnan suppeus tulee valitettavasti myös säilymään ympäristönsuojelun uudistuksessa. Hallituksen esityksessä lain 11 §:ssä säädetään toiminnan sijoituspaikan luonnonarvoista: Ympäristölupaa edellyttävä toiminta on sijoitettava siten, ettei siitä aiheudu toiminnan sijoituspaikalla valtakunnallisesti tai alueellisesti merkittävän luonnonarvon turmeltumista. Arvioitaessa luonnonarvon merkittävyyttä otetaan huomioon sijoituspaikalla esiintyvien lajien ja luontotyyppien uhanalaisuus sekä esiintymän merkittävyys ja laajuus. Luonnonarvon merkittävyyttä arvioitaessa voidaan lisäksi ottaa huomioon sijoituspaikan merkitys osana luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden alueiden muodostamaa verkostoa ja si-

joituspaikan merkitys sen ulkopuolella olevalle luonnolle ja sen toiminnalle. Sijoituspaikan soveltuvuuden arvioinnissa voidaan lisäksi ottaa huomioon sijoituspaikan erityiset kauneus- ja maisema-arvot. Tätä pykälää ei sovelleta jos: 2) edellä 1 momentissa tarkoitettujen luonnonarvojen on tutkittu maakuntakaavassa tai oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa ja toiminta sijoittuu mainitussa kaavassa sille varatulle alueelle. Pykälä alleviivaa tarvetta huolellisiin selvityksiin ja tiukkaan harkintaan turvevarauksia tehtäessä. Jos ja kun maakuntakaavan tu-merkintä sijoittuu suolle, jonka luontoarvot on puutteellisesti selvitetty, kansalaisten, ympäristöjärjestöjen ja jopa ympäristöhallinnon ja lupaviranomaisen mahdollisuudet ottaa huomioon ja puolustaa luontoarvoja sijoituspaikan soveltuvuuden arvioinnissa heikkenee ja heikkenee myös niissä tapauksissa, joissa näkemykset eriyvät ja turvevarauksista huolimatta on perustellusti osoitettavissa luonto- ja virkistysarvoja.

3. Biodiversiteetin suojeluvälitteet

Maakuntakaavan soiden käyttöä koskevilla ratkaisulla tulisi nykyistä paremmin ottaa huomioon myös suoluonnon edelleen jatkuva ja hyvin dokumentoitu uhanalaistuminen muun muassa suolintujen ja luontotyyppien osalta.

Suomikaan ei ole onnistunut pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä. Ympäristötila Suomessa katsauksen 2013 tiedotteesta todetaan muun muassa, että kaikkein vakavimmat ongelmat - ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden väheneminen - ovat yhä ratkaisematta. Näiden osalta on myös suurimmat ongelmat tavoitteiden saavuttamisessa. Suomen luonnon köyhtymisen pysäyttäminen on ollut pyrkimyksenä jo useana vuotena, mutta toistaiseksi tavoitetta on aina jouduttu siirtämään eteenpäin.

Suojelualueiden esitetty lisääminen on askel oikeaan suuntaan, mutta ei riittävä turvaamaan vähenevästä luonnontilaisen ja luonnontilaisenkaltaisen suoluonnon pinta-alasta johtuvaa luontotyyppien ja lajien taantumista myöskään soisella Pohjois-Pohjanmaalla, mutta sitä ei kaavoituksen yhteydessä edes mitenkään arvioitu.

Suomi on kuitenkin sitoutunut EU:n tavoitteeseen pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen vuoteen 2020 mennessä. Se ei onnistu, ellei ojittamattomien soiden kuivatusta lopeteta. Sen ei pitäisi olla ylivoimaista maakunnassa, jossa ojitettuja turvemaita on miljoona hehtaaria. Paikoin ojitusprosentti on lähes 90.

Suo-ohjelman puitteissa maakunnan suoalasta inventoidut runsaat 100 000 hehtaaria on 7 prosenttia suojelualueiden ulkopuolisesta kokonaissuoalasta. Otannan ilmoitetaan painottuvan potentiaalsiin arvokohteisiin eikä se sisällä pieniä soita. Luonnontilaisuusluokittain ala jakaantuu seuraavasti:

Kaavaselostuksen (16.9.2013) taulukko 4. GTK:n tutkimien tuotantokelpoisten turvevarojen jakautuminen soiden luonnontilaisuusluokkiin Pohjois-Pohjanmaalla

Luonnontilaisuusluokka	Pinta-ala (ha)
0	12400
1	20550
2	37660
3	27760
luokat 4 ja 5	3010
Yhteensä	101380

Huomiota herättää, että luokkien 4 ja 5 soiden osuus on vain 3 prosenttia. Lisäämällä siihen 3-luokan soiden 27 prosenttia, turvetuotannolta suojaan olisi jäämässä luonnontilaisuusasteikon

perusteella vain 30 prosenttia tutkitun alueen pinta-alasta. Toisaalta selvityksen suuntaaminen vain GTK:n tutkimille soille on jättänyt piiloon pääosan 0 ja 1 luokan soiden potentiaalista, jonka miljoonalla ojitetulla suohehtaarilla täytyy olla huomattava.

Selvitysalueen soiden luonnontilaisuusjakauma antaa itse asiassa virheellisen kuvan maakunnan suoluonnon tilasta vähättelemällä tu-1 soiden määrää ja siten ikään kuin "pakottamalla" tu-2 soiden käyttöön. Näyttäisikin siltä, että selvitysalueen valinnalla ja luonnontilaisuusasteikon soveltamisella on tehokkaasti onnistuttu vesittämään voimassaolevien alueidenkäyttötavoitteiden päämäärää, turpeenoton ohjaaminen ojitetuille tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneille soille.

Ainakin suurimmilla tu-2 soilla on laajojakin osia, jotka eivät ole merkittävästi muuttuneita. Turveyhtiöiden painostuksesta näiden soiden suunnittelumääräyksestä on poistettu kaavaluonnoksessa ollut velvoite turvata turpeenoton suunnittelussa näiden vesitaloudeltaan säilyneimpien alueiden luonnonarvot. Tämäkin muutos on alueidenkäyttötavoitteen vastainen. Inventointialueesta suurin osa (37 prosenttia) on 2-luokan soita, joten niiden kohtelulla ratkaistaan suurimaksi osaksi Pohjois-Pohjanmaan suoluonnon tulevaisuus, sen taantumisen jatkuminen, tai elpymisen alku.

Myös soiden pisteytyskriteereissä on ristiriitaisuuksia. Esimerkiksi metsäojitusten suuri määrä korottaa seudun ojittamattomien osien luontoarvoja, mutta suuri turvesoiden määrä alentaa. Tästä on esimerkkiä ainakin Oijärven eteläpuolisella ns. jälkikäyttöalueella. Toisaalta maakunnan eteläosan lähes kauttaaltaan ojitetuilla suoalueilla luontoarvojen korotus ei ole riittänyt turvaamaan viimeisiä avosoiden rippeitä, kun ne kartoittajan mukaan ovat vähän kuivahtaneita, esimerkkinä Kärsämäen Rimpineva. Kun alueen ojitusprosentti pyörii 90 kieppeillä, suoluontoa ei saa turvattua kuin voimakkaasti ennallistamalla.

Suo-ohjelman pisteytys vaatii korjausta sikäläkin, että lajien ja luontotyyppien ohella huomioon pitää ottaa paremmin virkistyskäyttöarvot, retkeily, marjastus, kalastus ja metsästyminen, lintuharjastus sekä suon ennallistamismahdollisuudet ja hiili- ja vesivaraston suojeleminen. Nykyisessä pisteytyksessä monia näistä ei mainita ollenkaan.

Esimerkiksi YK:n ilmastopöytäkirja määrittelee suot hiilivarastoiksi, joita suomikin sopimuksen alilekirjoittajamaana on sitoutunut suojelemaan, lisäämään ja ennallistamaan. Sopimus velvoittaa osapuolet myös laatimaan kansallisia ohjelmia hiilivarastojen ja nielujen turvaamiseksi. Maakuntakaavoitus olisi tähän varsin sopiva työkalu, mutta kaavaselostuksessa maininnat hiilivarastoista puuttuvat kokonaan. Valtioneuvoston periaatepäätöksessä 30.8.2012 asiasta todetaan: ohjaamalla muuttava käyttö ojitetuille soille ja turvemaille voidaan edistää luonnontilaisten soiden säilymistä hiilivarastoina. Päivitettyssä energia- ja ilmastostrategiassa luvataan selvittää mahdollisuudet ohjata energiaturpeen käytön vähentämistä erityisesti suurimmat elinkaari päästöt tuottavaan turpeeseen.

4. Päästöjen minimointi

Tu-2 -soiden kuivatuksesta ja turpeiden poltosta koituvat maksimaaliset ilmasto- ja vesistö päästöt, mikä on vastoin valtioneuvoston periaatepäätösten linjauksia niin soiden kestävästä käytöstä kuin vesiensuojelusta. Soita muuttavalla käytöllä yleensä pienennetään soiden hiilivarastoja ja lisätään maaperästä syntyviä päästöjä. Ohjaamalla muuttava käyttö ojitetuille soille ja turvemaille voidaan edistää luonnontilaisten soiden säilymistä hiilivarastoina.

Kustannustehokkaiden ilmastonmuutoksen hillintätoimien ja seurannan kehittäminen edellyttävät puutteellisen tietopohjan parantamista. Turvemaiden hyödyntämisen päästöjä on viime aikoina selvitetty kattavimmin laajana hallinnon ja tutkimuksen yhteistyönä ohjelmassa, jonka

loppuraportti, turpeen ja turvemaiden käytön kasvihuonevaikutukset Suomessa, julkaistiin 2007 (MMM/11/2007). Tutkimusohjelman merkittävimpiä havaintoja oli se, että luonnontilaisten soiden turpeen poltto aiheuttaa kaikkein suurimmat kasvihuonekaasujen päästöt. Näitä päästöjä voidaan vähentää merkittävästi suuntaamalla turpeenotto maatalouskäytössä olleille turvemaille ja runsaspäästöisille metsäojitusalueille, jolloin kasvihuonevaikutus laskee pitkällä ajanjaksolla merkittävästi.

Runsaspäästöisimpiä ojitusalueita ovat ravinne-epätasapainosta kärsivät turvemaat, joilla puunkasvatus on ongelmallista. Näitä ei ole suo-ohjelmassa kuitenkaan etsitty, vaan on päädytty esittämään kaavaan tu-2 soita, joissa on suuri määrä luonnontilaista ja siten runsaspäästöisintä suota. Näiden kuivatus aiheuttaa myös kaikkein suurimmat vesistöpäästöt, joten tu-2 soiden osoittaminen turpeenkaivualueiksi on huonoin mahdollinen valinta niin luonnon monimuotoisuuden kuin ilmasto- ja vesistövaikutusten kannalta. Luonnontila-asteikon käytöstä voitaisiinkin luopua ja etsiä vielä tarvittavat turvesuot laajoilta metsäojitusalueilta. Sieltä todennäköisesti löytyisivät myös ne kohteet, joiden poltto olisi ilmastovaikutuksena kaikkein vähiten haitallista. Runsaspäästöisimmiltä metsäojikoilta saadaan turpeen ohella huomattava määrä uusiutuvaa puubiomassaa. Turpeen poiston jälkeen alueet voidaan metsittää uudelleen ja tuloksena on lisääntynyt puunkasvu sekä maapohjan parempi soveltuvuus koneelliseen metsänkäsittelyyn.

Maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n 2 momentin mukaan maakunnan suunnittelussa otetaan huomioon valtakunnalliset tavoitteet sovittaen ne yhteen alueiden käyttöön liittyvien maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa. Hiljakkoin päivitetty Suomen energia- ja ilmastostrategia määrittelee turpeen vähentämistarpeen kolmasosaksi nykyisestä käytöstä vuoteen 2025 mennessä. Pohjois-Pohjanmaalle sovellettuna se tarkoittaisi tuolloin 4 TWh:n turpeenkäyttötasoja. Vähentämistarpeen arvioidaan jatkuvan siitä edelleen, joten Pohjois-Pohjanmaan turpeenkäyttötavoitteet on asetettu kaavoituksessa liian korkealle. Maakunta on Suomen kärkeä turpeenkäytössä, joten sen tulisi kulkea kärjessä myös käytön välttämättömässä vähentämisessä.

Tu-2 -turvevaraus jätettävä vahvistamatta

Soiden uhanalaisuus edellyttää monia erilaisia keinoja säilyttää jäljellä oleva ojittamaton suo-
luonto. Lisäksi varsinkin tu-2 -varausten kohdalla olisi kaavoittajankin tullut ottaa huomioon myös hankkeiden toteuttamiskelpoisuus käyttäen hyväksi sitä tietoa, mitä monista tapauksista on jo kielteisinä lupapäätöksinä olemassa.

Niiltä osin kuin tu-2 -varauksia ei kaavasta poisteta, niitä koskeva suunnittelumääräys tulee palauttaa kaavaluonnon ja -ehdotuksen mukaiseen muotoon: "Turvetuotantoalueen käyttö tulee suunnitella ja toteuttaa vesitaloudeltaan säilyneimpien osien luontoarvoja turvaten. Alueen käyttöönoton suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset asutukseen ja tuotantoalueiden yhteisvaikutus vesistöihin sekä poronhoitoalueella turvattava poronhoidon edellytykset."

Se edellyttää kaavan palauttamista valmisteluun. Suunnittelumääräyksen muuttaminen hyvin olennaisella tavalla vielä kaavaehdotuksen nähtävilläolon jälkeen on liian iso muutos tehtäväksi ilman, että kaava palautetaan uudelleen nähtäville.

Samalla kun maakuntaliitto heikensi suunnittelumääräystä, se poisti kaavaehdotuksesta luonnonarvoiltaan "parhaat" tu-2 -suot, ellei asiaa voitu hoitaa osituksella. Luonnonsuojelupiiri pitää poistoja hyvin perusteltuina, mutta riittämättöminä. Sinänsä soiden karsiminen todistaa tu-2 soiden soveltumattomuudesta alueidenkäyttötavoitteen mukaisiksi turpeenottoalueiksi, kuten luonnonsuojelupiiri on useista karsituista soista lausunnoissaan jo esittänyt.

Suo	Tuot.kelp. ala, ha
Iso Pylkönsuo, Pudasjärvi	188
Joki-Ahmasuo, Pudasjärvi	164
Kallasuo, Pudasjärvi	241
Leväsuu, Jokikylä, Pyhäjärvi	272
Nälkösuu, Pudasjärvi	105
Savineva, Kärämäki	228
Vimparinsuo, Oulu	167
Ämmänsuo (Parkkosensuo N), Pudasjärvi	38
Paskoneva-Mullikkoneva N, Pyhäjärvi	130
YHTEENSÄ	1533

Maakuntaliiton mukaan ainoastaan luonnonarvojen pisteytys muodostaa yhtenäisen vertailupohjan tähän. Perusteltuna rajana voidaan pitää suon luonnonarvon asettumista kaikkien pisteytettyjen 118 luokan 2 suon keskitason ylä- tai alapuolelle. Menettely korostaa luontoselvitysten laatua, joka kuten todettua ei ole ollut kaikilta osin riittävän hyvä. Joidenkin kohteiden pistemäärä on todellista alhaisempi puutteellisten suotyypin- ja varsinkin lajistoseelvitysten takia. Myös vesilain luontotyyppitiedot saattavat puuttua, mikä on alentanut monimuotoisuuspistemäärää.

Lisäksi kaavasta poistettiin hyvästä syystä Livojoen valuma-alueelta suot:

Suon nimi	Tuotantokelpoinen ala ha
Ahosuo, Pudasjärvi (tu-2)	204
Kiiskisuo-Murtosuo, Pudasjärvi (tu-2)	259
Ruostesuo Livo N, Pudasjärvi (tu-2)	194
Ruostesuo Livo S, Pudasjärvi (tu-2)	112
Koivusuu, Pudasjärvi (tu-1)	132
YHTEENSÄ	901

Samalla kaavoittaja lievensi tu-2 soiden suunnittelumääräystä lähes tu-1 -soita vastaavaksi, jolloin jäljellejäävien soiden kaavallinen käytettävyys paranee. Suunnittelumääräykseen sisällytetään ainoastaan tu-1 -soita poiketen velvoite ottaa huomioon luonnonarvot tuotannon suunnittelussa, kun se aiemmin kuului seuraavasti: Turvetuotantoalueen käyttö tulee suunnitella ja toteuttaa vesitaloudeltaan säilyneimpien osien luontoarvoja turvaten. Alueen käyttöönoton suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset asutukseen ja turvetuotantoalueiden yhteisvaikutus vesistöihin sekä poronhoitoalueella turvattava poronhoidon edellytykset. Jos määräyksen lieventäminen jää voimaan, tu-2 -turvesuovaraukset on poistettava kaavasta. Jos varauksia ei poisteta, kaava on palautettava uuteen valmisteluun alueidenkäyttötavoitteen vastaisena.

Seuraavassa tiivistetysti, mutta ei tyhjentävästi suokohtaisia perusteluja turvesuovaruksen poistamiseksi niiltä tu-2 -soilta, joista on tässä vaiheessa alueidenkäyttötavoitteen toteuttamiseksi olennaista lisätietoa:

Rahkaneva-Teerineva-Katajaneva, Haapavesi

Ojittamaton ala on 154,4 hehtaaria. Suolle oli luonnoksessa merkitty sekä SL-1 (Rahkaneva) että tu-2 varaus (Teerineva). Kaavaehdotuksessa koko alueella on tu-2 -varaus ja välittömässä lähiympäristössä vielä Katajanevan tu-1 -varaus. Haapaveden alueelle ei sen sijaan ole osoitettu yhtään luo-merkintäsuota ja vain yksi uusi SL-1 -merkintä, joka koskee Isonevaa Ainalin lintuvesialueen ja Korkattivuoren välissä.

Rahkaneva-Teerineva on luokiteltu luonnontilaisuusasteikolla luokkaan 2, mutta inventointi osoittaa suolla olevan säilyviä osia. Luontokartoitusraportissa todetaan luokan perusteluna, että suon keidasosat ovat luonnontilaisia ja säilyviä, mutta suon ojittamattoman osan minerotrofiset alueet ovat kuivahtaneet ja taimettuneet suota halkovan ojan lähellä. Muita ojituksesta aiheutuneita kasvillisuusmuutoksia ei ojittamattomassa osassa ole havaittavissa. Valtaosa suosta on ojittamatta, mutta suon reunaosia, etenkin aapasuo-osia, on laajalti ojitettu. Ojat ovat hyväkuntoisia ja kuivattavat suota yhä voimakkaasti. Koska kyseessä on sadevedestä ravinteensa saava keidassuo, sen keskeisimpien osien voidaan katsoa säilyvän kasvillisuudeltaan luonnontilassa ojituksista huolimatta. Suon luonnontilaa olisi kohtalaisen helppo parantaa tukkimalla suon rimpää puhkuvia ja ojittamatonta osaa reunustavia ojia.

Ennallistamistoimilla olisi mahdollista parantaa erityisesti suon aapasuo-osien vesitaloutta. Tässä olisi suositeltunakin sopiva ennallistamiskohde alueella, jonka suoluonnon yleisilme on mautentava.

Kesän 2013 (11.7 Mauri Huhtala ja Merja Ylönen) maastokäynnillä Rahkanevan itäisestä puoliskosta löytyi harvinaisen rehevä luhtainen korpi, joka raportissa on määritetty luhtaiseksi ja mesotrofiseksi sarakorveksi. Korven valtapuuna oli koivuja kenttäkerroksen ruohot, kurjenjalat, luhtavillat, vehkat ja järvikortteet olivat poikkeuksellisen kookkaita ja näyttäviä. Kuten raportisakin mainitaan suon itäreunalle oli kaivettu uusi oja, joka kuitenkin päättyi suolle. Vesi seisoi ojassa, joten sillä ei liene todellista kuivattavaa vaikutusta. Läntisellä keidasosalla taimettumista ei sanottavasti ollut tapahtunut, joten siltäkin osin reunaojitusten vaikutus on jäänyt vähäiseksi.

Linnustaselvitys PPLY 27.6.2011: Suolajeja yhteensä 12, parimäärä erityisen korkea kapustarinalla (8), pikkukuovilla (5) ja keltavästäräkillä (19). Yhdistyksen maakunnallisesti arvokkaita soita koskevassa selvityksessä (MAALI-hanke) suokokonaisuus osoittautui 13. parhaaksi omassa kokoluokassaan 50 suon joukosta. Turvevaraus tulee poistaa jo pelkästään linnuston perusteella. Huomioon on otettava sekin, että osa kahlaajista on ollut jo muutolla kesäkuun lopussa.

Suon suojelevaraus poistettiin turveyrittäjien kanssa tehdyn maastokatselmuksen seurauksena. Katselmuksesta tehdystä muistiosta käy ilmi, että suon itäosalla, jossa on muun muassa luhtainen ja rehevä korpi, ei käyty, vaan tyydyttiin kiertämään kahden ojan rajaamaa suon länsiosaa. Kokonaisuus ei siitä hahmottunut, jonka takia näkemys suon vesitaloudesta ja luontoarvoista poikkeaa huomattavasti luonnonsuojelupiirin edustajien, mutta myös suon kartoittajan näkemysistä, joita kuitenkin pidettiin oikeina.

Rahkanevan-Teerinevan-Katajanevan turvesuovaraus tulee jättää vahvistamatta.

Puutiosuo E (Kontioomaansuo S), li (Kuivaniemi)

Ojittamatonta on 14,7 ha. Raportissa (14.7.2011) todetaan: Suo on pääosin ojitettu, mutta: "Puutiosuon ojittamattomilla osilla esiintyy monipuolisesti erilaisia suotyyppisiä, joista viisi on valtakunnallisesti ja 11 alueellisesti uhanalaista suotyyppiä. Vaihtelevuutta puuttomiin nevala-keuksiin tuovat Kontio- ja Puutio-ojat ympäristöineen. Alueella esiintyy myös uhanalainen kämmekkälaji. Lintulajeista havaittiin yksi valtakunnallisesti uhanalainen laji. Puutiosuo on porojen laidunmaata. Metsästyksenkin suota käytetään, alueella oli mm. hirven nuolukivi ja hirvitorni. Reunarämeillä oli käyty mönkijällä tarkistamassa hillasatotilannetta. Hyvien hillamättäiden ja -korprien lisäksi suolla oli runsaasti karpalon raakileita. Teyhteyksien myötä alue tarjoaa myös retkeilymahdollisuuksia. Merkityksensä on silläkin, että Puutiosuo toimii puskurialueena turvetuotantoalueen ja soidensuojelualueen välillä."

Tälle alueelle Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on jo myöntänyt luvan Kuivaturve Oy:lle, pois lukien ylläkuvatut luonnontilaiset alueet. Kaavakartassa tämä pohjoispuoli on merkitty luo-1 alueena, eikä siihen enää mahdu turvesuota, joten alueen tu-2 varaus tulee poistaa.

Kivijärvensuo, Pusutussuo, li

Suot sijaitsevat Tannilan-Yli-Olhavantien varressa ja vastakkaisilla puolilla. Kivijärvensuosta on suoaineistossa vain kartta suotyyppikartoituksesta. Sillä on kuitenkin sekä SL-1 että tu-2 -varaus, joka koskee suon pohjoisosaa.

Pusutussuosta on lyhyt luonnehdinta, jossa mainitaan, että se on luonnontilaluokan 2 suo, mutta ylittää läntisellä ojittamattomalla avosuo-osalla luonnontilaluokkaan 3. Tu-2 -merkintä edustaa siten ankaraa ja turpeenkaivuuta puoltavaa valintakäytäntöä. Soilla on sijaintinsa takia myös maisema- ja virkistyskäyttöarvoja.

Koska kummaltakin suolta puuttuvat tarkemmat luontoselvitykset, niiden turvevaraus tulee poistaa maankäyttö- ja rakennuslain 9 ja 28 §:ien sekä alueidenkäyttötavoitteiden vastaisena.

Tora-aapa-Laukkulammit, li (Kuivaniemi)

Ojittamatonta alaa on 131,8 ha. Reunaojituksista huolimatta alueen suot ovat keskiosillaan säilyttäneet hyvin vesitaloutensa. Suo on komeaa keidas- ja aapasuon ja luhtaisen korven yhdistelmää. Suon yleisraportissa 11.7.2011 todetaan: "Alueella havaittiin yksi valtakunnallisesti ja viisi alueellisesti uhanalaista suotyyppiä. Kasvilajistoon sisältyy ainakin kaksi alueellisesti rauhoitettua putkilokasvilajia. Lisäksi tehtiin kaksi kansallisiin suojelukategorioiden lukeutuvaa lintulajihavaintoa. Retkeilijän kannalta ympäristö on miellyttävää erämaalampineen ja puustoisine jänteineen. Keskimmäisen lammen rannalla oli mm. vene. Laukkulampien sijainti soidensuojelualueen kupeessa puskuroi myös toisella reunalla sijaitsevan turvetuotantoalueen vaikutuksia." Suohanke ei ole selvittänyt alueen linnustoa, vaan käyttänyt ilmeisesti em. yleisraportin tietoja, jotka supistuvat muutamaan lajiin. Kaavaselostuksen kriteerien mukaan suon linnustoarvon ratkaisee kuitenkin lähinnä suolajien yhteismäärä, joten linnuston osalta suon luontoarvojen pisteytys on jäänyt vajaaksi.

Linnustohavainnot 20.5.2012 (Mauri Huhtala): kurki 1, joutsen 3, liro 12, keltävästäräkki 8, niitykirvinen 4, tavi 1, telkkä 2, taivaanvuohi 1, harmaalokki 1, pajusirkku 2, käki 2, punarinta 1, seppelkyyhky 1. Paria päivää myöhemmin lisäksi metsähanhipari, riekkopari, valkoviklo, tuulihaukka ja kaakkuri. Suolintulajeja mainituista on kaavaselostuksen kriteerien mukaan 15. Jo pelkästään linnuston perusteella kaavan turvevaraus tulisi poistaa, mutta suon luonnonarvopisteityksestä linnut puuttuvat lähes kokonaan. Lisäksi 20.5.2012 havaittiin suon koillisosan suuressa rimmessä viitasammakon soidinta.

Alueella retkeillään kalastuksen ja hillastuksen merkeissä, joten myös sen virkistyskäytöllinen merkitys on suuri laajan turvesuokeskittymän alueella.

Tora-aapa on soidensuojelualue ja nyttemmin osa Ison Hirviaavan-Lähtenaavan Natura-alueita, joten Laukkulampien alue sijaitsee mainitun soidensuojelu- ja Natura-alueen ja Kläävunsuon turpeenkaivualueen välissä. Laukkulammit on nimensä mukaisesti vesilain suojeleminen pienvesien kirjavoima suo, joten siitäkin osin turpeenottohankkeella ei ole toteuttamiskelpoisuutta. Sitä heikentää sekin, että kuivatusvedet johdettaisiin Natura-alueen kautta Kuivajokeen, joka on kaavaehdotukseen merkitty riskivesistö. Kaavaselostuksessa mainitaan, että soita, joiden käytöllä voi olla vaikutuksia Natura-alueisiin, ei osoiteta turvetuotantoon. Ainakaan Laukkulampiensuon kohdalla tämä ei pidä paikkaansa. Lisäksi suoalue sijaitsee Oijärven eteläpuolisen laajan turvesuokeskittymän alueella, jossa kaikki suoluonto on uhanalaista. Käytetyn luonnontilaluokituksen kummallisuuksiin kuuluu, että alueen suoluonnon uhanalaisuutta verrataan metsäojitusten määrään, mutta turvesoiden määrä, olipa niitä miten paljon hyvänsä, jätetään ottamatta huomioon. Alueen maankäytön suunnittelussa tulee jatkossa keskittyä säilyneen suoluonnon turvaamiseen ja lisäämiseen turvesuon pohjia ja ojitusalueita ennallistamalla.

Maakuntakaavan tu-2 -varaus tulee poistaa. On selvää, että alueen liittäminen esimerkiksi soidensuojelun täydennysohjelman puitteissa viereiseen Iso Hirviaavan-Tora-aavan-Lähteenaaavan Natura-alueeseen on sille alueidenkäyttötavoitetta toteuttavaa maankäyttöä.

Vasikkasuon eli "Karhunpesämaansuo", li (Kuivaniemi)

Vasikkasuolta ei ole vaihekaavan valmistelussa tehty minkäänlaisia luontoselvityksiä. Kaavakartan tu-2 -varaus on laajuudeltaan yli 200 ha ja käsittää kaiken käyttökelpoisen suon Klaavunsuon ja Vasikkasuon turpeennostoalueiden välillä. Yhdessä Laukkulampiensuon kanssa alueelle syntisi hankkeiden toteutuessa laaja yhtenäinen 700–800 hehtaarin turpeenkaivualue.

Ensimmäinen GTK:n Kuivaniemen soista julkaisema väliraportti kuvaili Vasikkasuota sekä maisemallisesti että linnustollisesti niin arvokkaaksi, että se suositteli suota säilytettäväksi retkeilyjä opetuskäyttöön. Poistaakseen suojelu-uhan Vapo kuivatti ensimmäisen turvesuonsa Kuivaniemellä juuri Vasikkasuon eteläosaan.

Vapon paikallinen kumppani Kuiva Turve Oy on jo kertaalleen hakenut turpeenottolupaa osalle Vasikkasuon tu-2 -aluetta Karhunpesämaansuon nimellä. Pohjois-Suomen AVI on hylännyt turpeenottohankkeen vuonna 2010 lähinnä vesiensuojelusyistä. Siitä ei valitettu, joten päätös jäi myös voimaan.

Tähän hankkeeseen liittyvässä Pöyryn kasvillisuusselvityksessä vuodelta 2004 todetaan alueen suoluonto karuhkaksi, mutta suhteellisen vähän muuttuneeksi. Maisemiltaan "Vasikkasuon itäpuolisko on laaja ja luonnontilainen avosuon, jolla on pitkälle komeaa ja häiriintymätöntä aapasuomaisemaa. Länsipuoliskon ojitetuilla pohjoisosilla kasvaa vähäisesti mäntyä. — Vasikkasuon avosuon reunamilla kasvoi melko runsaasti karpaloo. Hillaa kasvoi selvästi vähäisemmin reunarämeillä ja nevarämeystelmien mätäspinoilla."

Saman yhtiön 29.6.2004 suorittama linnustokartoitus on epäonnistunut ilmeisesti puhjenneen ukonilman ja vesisateen johdosta. Se on suoritettu myös aivan liian myöhäisenä ajankohtana ja silloin suolta on löydetty vain 7 suolintulajia. Hankkeen luontoselvitysten yhteenvedossa Vasikkasuon kohdalla on ilmeisesti käytetty juuri näitä tietoja ja saatu alueen luontoarvoista ja niiden pisteytyksestä vääristynyt ja aliarvostava kuva.

Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiirin toimesta on selvitelty edellä mainitun Vasikkasuon itäisen altaan linnustoa 16.5.2013, klo 3.30–9.00 (Mauri Huhtala): Aamulla voimakasta teeren soidinta kuului useasta suunnasta, samoin kurkien ja joutsenten ääntelyä. Suolla havaittua: kurki 1 pari, riekko 2 paria, isokuovi 2 paria, metsähanhi 1 pari, valkoviklo 1 pari, toinen pari lensi suon yli, töyhtöhyppä 1 pari, kapustarinta 1 pari + yksinäinen, taivaanvuohi 1 pari, liro 3 paria, keltävästäräkki 2 paria, niittykirvinen 2 paria, joutsen 1 pari kävi ruokailemassa suon pohjoispäässä, muuttohaukka 1 pari kävi pariin kertaan suolla metsästelemässä, piekana 1 lensi matalalla suon pohjoispäässä, suokukko 8 lintua lensi suon yli, teeri useita aamulla soitimella, varis 3, käpytikka 4 suon reunarämeillä. Suolajeja oli kaikkiaan 16. Nämä tiedot on välitetty kaavoittajalle luonnonsuojelupiirin valituksessa, mutta niitä ei ole otettu huomioon.

Luonnonsuojelupiirin näkemyksen mukaan, päinvastoin kuin Pöyryn selvitys väittää, selvitysalue on tärkeä osa Vasikkasuon säilyneiden osien suolinnustolle merkittäviä pesimä- ja ruokailualueita. Selvitysalueen lisäksi sellaisia löytyy Vasikkasuon länsiosan laajoilta märiltä rimpialueilta. Laukkulampiensuon tapaan suoalue sijaitsee Oijärven eteläpuolisen laajan turvesuokeskittymän alueella, jossa kaikki suoluonto on uhanalaista. Sen maankäytön suunnittelussa tulee jatkossa keskittyä säilyneen suoluonnon turvaamiseen ja lisäämiseen suojelutoimenpitein sekä turvesuon pohjia ja ojitusalueita ennallistamalla.

Maakuntakaavan tu-2 -varaus tulee poistaa. Suolle oikeampi maankäytönmuoto on suojelu.

Varauksen poistoa tukee myös se, että suon kuivatusvedet tulisivat laskettaviksi joko Kuivajokeen (riskivesistö) tai Olhavanjokeen, jonka ekologinen tila on vain tyydyttävä.

Koivistonojanlatvasuo, li (Kuivaniemi)

Pinta-alatietoja suosta ei löydy ja suolta puuttuu myös kasvillisuus selvitys. Linnustoseelvityksessä havaittuja lajeja ovat muun muassa joutsen (hylätty pesä), riekko, isolepinkäinen ja sinisuohaukka. Suolajeja on yhteensä 15. Suo on luonnonsuojelulain 47 §:n mukaisen erityistä suojelua vaativan lajin pesimäreviirin ydintä. Yksi vaihtopesistä sijaitsee Koivistonojanlatvasuon lähimastossa. Suo ei missään tapauksessa sovellu turpeenottoon hankkeen toteutuessa suojellulle lajille aiheutuvan pesintäaikaisen häiriön vuoksi. Turvevaraus on jätettävä vahvistamatta.

Vaaraojanlatvasuo, Oulu (Yli-li)

Ojittamaton ala on 132 ha. Sama varovaisuusperiaate koskee myös Koivistonojanlatvasuon eteläpuolella sijaitsevaa Vaaraojanlatvasuota, jonka suolajien määrä on 10. Raportissa on myös maininta hyvästä hillasuosta. Turvevaraus on jätettävä vahvistamatta.

Järvisuo NW, Oulu (Yli-li)

Ojittamatonta on 142 ha. Suolla on havaittu poikkeuksellisen korkea suolintulajien määrä, 29; runsaimpina riekko (5), kapustarinta (7), taivaanvuohi (8), kuovi (7) ja niittykirvinen (30) paria. Suolle on kaavakartassa SL-1 varauksen lisäksi myös tu-2 -merkintä, joka tulee poistaa. Suojelun ja turpeennoston osoittaminen samalle suolle on huonoa suunnittelua ja vastoin mm. valtioneuvoston periaatepäätöstä vesiensuojelun tavoiteohjelmasta vuoteen 2015. Lisäksi tarkkojen rajausten puuttumisen takia samalle suolle ei voi merkitä sekä suojelu- että turvesuovarautta.

Rimpineva, Kärsämäki

Ojittamatonta on 52,4 ha. Suo on aivan viimeisiä avosoita laajalti kauttaaltaan ojitetulla seudulla. Lupaviranomainen on jo kertaalleen hylännyt Vapon lupahakemuksen vesiensuojelullisista syistä. Kielteinen päätös on pysynyt sekä Vaasan että korkeimmassa hallinto-oikeudessa, jonka päätös on vuodelta 2012 eli se on varsin tuore. Suon kuivatusvesien laskuvesistö, Lamujoki on kaavaehdotuksessa luokiteltu riskivesistöksi, jonka alueella turvesoiden kuormitusta tulee rajoittaa. Tehokkain keino tässä on jättää luonnontilaiset suot kuivattamatta, joten Rimpinevan kaavavarauksen turvesuoksi tulee jättää vahvistamatta.

Kärppäsuu, Pudasjärvi

Inventointitietoja ei löydy. Karttapaikan mukaan luonnontilaluokka voi olla 3, sillä suon pohjois- ja lounaisreunalla on ojittamaton kivennäismaayhteys. Ojittamaton pinta-ala on lähes 100 hehtaaria. Riittämättömien tietojen takia varaus on jätettävä vahvistamatta.

Ukonsuo, Pudasjärvi

Ojittamatonta on 143 hehtaaria. Selvitysaineisto on puutteellinen. Kaava-aineistosta löytyy vain suotyypikartta. Linnustokartoituksen tiedot ovat riittämättömiä, muun muassa suolintulajien kokonaismäärä, jota kaavaselostuksen mukaan on pidetty tärkeimpänä kriteerinä, puuttuu. Siitä huolimatta suojelupisteiden kokonaismäärä on lähes 35 pistettä.

Suon sijoitus luonnontilaluokkaan 2 on virhe. Ukonsuon keskiosa saa pääosan vesistään luoteispuolen metsäsaarekkeiden ojittamattomilta reunoilta, minkä takia sen luonnontila on säilynyt erittäin hyvin. Ukonsuon ojittamaton alue edustaakin hyvin selvästi luokan 3 soita.

Suon itäpuolella on vesilain luontotyypit Törrönlampi ja Törrönoja.

Luonnonsuojelupiirin edustajien maastohavaintojen mukaan suon pohjoisosa on kivennäissaa-rekkeiden pirstomaa ja keskiosiltaan suo on hyvin märkä ja säilyttänyt hyvin vesitaloutensa. Lisäksi suo sijaitsee Kivarinjoen valuma-alueella, jolle vesiensuojeluyhdistä on vaikea saada lupaa ja

entistä vaikeampaa se on luonnontilaiselle suolle, jonka kuivatuksesta johtuva vesistökuormitus on vielä suurempaa. Turvesuovaraus on jätettävä vahvistamatta.

Epäilyksensuo N, Pudasjärvi

Suolla on tavattu paljon suolajeja, 21. Niiden joukossa on mm. jänkäsirriäinen, suokukko ja luonnonsuojelulain 47 §:n erityisesti suojeltava laji, joka kuitenkin ei ilmeisesti pesi suolla. Suolla on sekä SL-1 ja tu-2 -merkintä. Tu-2 varaus on jätettävä vahvistamatta. Vesitaloudesta ei ole riittäviä tietoja eikä arvioita turvesuon ja suojelusuon rinnakkaisesta sopivuudesta. Myös rajauksen puuttuminen estää kaavan tu-2 -varauksen vahvistamisen.

Kotisuo, Oulu

Ojittamatonta on 60,5 ha. Suosta ei ole kasvillisuustietoja. Suo on suunnitellun SL-1 alueen rajauksella ja aluetta ympäröivän monikäyttöaluemerkin sisällä. Se on keskiosaltaan ojittamaton Kontiosuon jatke ja luonnonsuojelulain 47 §:n erityistä suojelua vaativan lajin reviiriä. Turpeenkaivuun sijoittuminen lajin reviirille tarkoittaisi reviirin tyhjentymistä, mikä olisi luonnonsuojelulain vastaista. Kaavamääräys ja suunnittelumääräys eivät suojaa Kotisuota turpeenkaivuulta. Määräysten ohjaavuus on ylipäänsä aivan auki oleva kysymys. Lisäksi suo on liian lähellä Pientä Kivijärveä, josta seuraa todennäköiset pölyhaitat järven runsaalle kesäasutukselle ja virkistyskäytölle.

Tu-2 -varaus on jätettävä vahvistamatta.

Kivisuo E, Muhos

Suo on suunnitellun SL-1 -alueen rajauksella ja aluetta ympäröivän monikäyttöaluemerkin sisällä (ks. esitys kokonaisuudesta Iso-Matinsuon-Lääväsuon-Kivisuon suuralueen maankäytön ohjaus, Oulu, Muhos). Tu-2 -varaus tulee jättää vahvistamatta.

Leipisuo-Kapustasuo, Utajärvi

Ojittamatonta pinta-alaa on 260,8 ha. Suojelupisteet ovat lähes 35 pistettä, vaikka suolintujen osuus näyttää puuttuvan luontoselvitysten yhteenvedossa. Luonnontilaluokaksi on määritelty 2, jota luonnonsuojelupiiri pitää virheellisenä.

Suo sijaitsee aivan Kiiminkijoen vieressä. Sitä koskeekin vaatimus Natura-suojelun piiriin kuuluvan Leipiojan huomioon ottamisesta mahdollisen turpeenottohankkeen ohessa.

Kuten inventointiraportissakin kerrotaan suolla on laajasti säilyneitä osia. Luonnonsuojelupiirin edustajien 30.8.2013 tekemien havaintojen mukaan reunaojitusten vaikutus Leipisuon eteläosissa oli vähäistä. Kapustasuo puolestaan on kivennäismaasaarekkeiden pirstoma suo, joka on isolta osin luonnontilainen. Suon kivisyys heikentää vielä lisää turpeenkaivuun järkevyyttä. Leipisuon ja Kapustasuon välissä oleva metsäojitus ei ole muuttanut ojituksen ulkopuolisia osia Leipisuosta ja Kapustasuosta.

Turvesuovaruksen vahvistamatta jättämistä tukee myös se, että suo on isoksi osaksi valtion maata. Metsähallitus on sitoutunut noudattamaan kansallisen suostrategian linjauksia ja valtioneuvoston periaatepäätöstä. Leipisuo-Kapustasuo on katsottava luonnontilaluokan 3 suoksi, joten turvevaraus tulee jättää vahvistamatta.

Pilkkasuo N, Utajärvi

Ojittamatonta 132,5 ha. Tärkeä lintusuo, suolajien lukumäärä 28 on riittävä peruste turvevarauksen poistolle.

Pilkkasuo S, Utajärvi

Ojittamatonta 190 ha. Suon luonnontilaluokka 3, uhanalaista kasvilajistoa, suolintulajeja 28 ja suojelupisteet 50. Suon tu-2 varaus täytyy olla erehdys tai sitten tarkoitetaan jotain muuta osaa Pilkkasuolla. Niin tai näin, Pilkkasuo on kokonaisuutena sekä kasvillisuutensa että linnustonsa puolesta niin merkittävä, että sille ei pidä ohjata turpeenottoa millekään alueelle ja maakunta-kaavan turvevaraus tulee poistaa.

Varpusuo-Saukkosuo, Utajärvi

Saukkosuolta ei löydy minkäänlaisia inventointitietoja. Karttapaikan mukaan ojittamatonta suota on toistasataa ha.

Iso-Matinsuon-Lääväsuon-Kivisuon suuralueen maankäytön ohjaus, Oulu, Muhos

Kaavaluonnoksessa Ison Matinsuon-Lääväsuon-Kivisuon suuralue Oulujoen pohjoispuolella Oulun ja Muhoksen kunnissa oli varattu SL-1 -merkinnällä. Sen ohella alueen reunoilla oli joitain turvesuojeluvarauksia. Luonnonsuojelupiiri kannatti lämpimästi suojeluvarauksia, mutta vaati reuna-alueiden turvesuojeluvarauksia poistettaviksi: Kotisuo, Oulu, Utajärvi, Tuppelansuo, Muhos, Kivisuo, Muhos. Kaavaselostuksen mukaan Matinsuo-Lääväsuon-Kivisuon alueen kaavavarauksen tarkentuu kaavaehdotukseen, kuten on tapahtunutkin (Iso Matinsuo-Lääväsuon-Kivisuo -suoalueen luonnonsuojelun arvot ja käyttömahdollisuudet. Pohjois-Pohjanmaan ja Länsi-Kainuun suo-ohjelmahankkeen raportteja).

Valitettavasti alueen maankäytön ohjauksessa on menty huonompaan suuntaan. Kaavaselostuksessa viitataan MRL:n 28 §:ään. Maankäytön ohjauksessa on päädytty tukemaan turvetuotantopainotteista vaihtoehtoa suurelta osin päinvastaisesta palautteesta huolimatta. Se osoittaa piittaamattomuutta myös alueen maankäytön historiasta, sillä on erittäin poikkeuksellista, että kyseisellä alueella on säilynyt näihin päiviin asti laaja ojittamattomien soiden alue. Vaikka olemassa olevan Räkäsuo Natura-suojelualueen länsipuolelle esitetään SL-1 -varaus varsin mittavalle alueelle, Kivisuon ja Lääväsuon jättäminen valkoiseksi alueeksi on kuten kaavoittaja itsekin toteaa, passiivinen maankäytön ratkaisu. Se on virhe kohteessa, joka on valtakunnallisesti arvokas suoluontokokonaisuus.

Koko alue on toki rajattu luonnon monikäyttörajoituksella. Kaavamääräyksen mukaan merkinnällä osoitetaan virkistyskäytön kannalta kehitettäviä, arvokkaita luontokohteita sisältäviä aluekokonaisuuksia. Suunnittelumääräykset eivät kuitenkaan erityisesti tue luontoarvojen säilymistä eivätkä uudenlaista maankäyttöpoliittikkaa. Määräyksissä huomautetaan löysästi vain tarpeesta kiinnittää huomiota virkistyskäyttömahdollisuuksien edistämiseen ja maisema- ja ympäristöarvojen sekä arkojen eläinlajien elinmahdollisuuksien säilymiseen. Kaavoittaja on siten vesittänyt luonnoksessa kaavailun maankäytön. Sitä ei voi hyväksyä. Kivisuota koskeva ympäristövaikutusten arviointi osoitti aivan yksiselitteisesti suon sopimattomuuden turpeenottoon. Lääväsuon-Kivisuon turvevaraus jäi jo nykyisestä maakuntakaavasta ympäristöministeriön vahvistusta vaille, koska selvitykset mahdollisista vaikutuksista Räkäsuo Natura-alueelle olivat olemattomat. Sellaisia selvityksiä ei ole edelleenkaan.

Paras ratkaisu olisi SL-1 -varaus myös Lääväsuon-Kivisuon alueelle luonnoksessa esitetyllä tavalla. Se edellyttää kaavan palauttamista uudelleen valmisteluun.

Muita ongelmatapauksia

Leväsuu 2 (itäinen) ja Leväsuu 1 (läntinen), li (Kuivaniemi)

Suoalueella (Leväsuu 2) on luo-1 ja (Leväsuu 1) tu-1 -merkinnät rinnakkain. Lisäksi Leväsuu 1 sijaitsee aivan Oijärveen välittömästi laskevan Kivijoen varressa, joten odotettavissa olevat vesistövaikutukset olisivat suuria. Vuosituhannen vaihteessa Oijärvi oli pahassa pilaantumiskiarte-

sä Kivijokivarren turvesuokeskittymän kuormituksesta. Sen johdosta Pohjois- Suomen aluehallintovirasto on määrännyt Vapo- ja Kuivaturve Oy:lle kymmenen vuoden poistokalastusveloitteen järven tilan kohentamiseksi. Työ on vasta alussa, eikä järven tila kestä lisäkuormitusta. Kaavaluonnoksen tu-1 -merkintä on poistettava vesienhoidon tavoiteohjelman sekä vesiensuojelun tavoiteohjelman vastaisena.

Honkasuo-Taskunsuo, Oulu
Honkasuolta ei inventointitietoja.

Hoikkaneva, Pyhäjärvi
Vain hyvin suppea yleiskuvaus.

Salmijärvenneva, Sievi
Suo rajoittuu vesiensuojelun tavoiteohjelman vastaisesti Salmijärveen. Ei linnustotietoja.

Valkiaisneva,
Siikalatva

Sijainti Valkiaisjärven vieressä. Turvevaraus vesiensuojelun tavoiteohjelman vastainen.

Isonneva N eli Onkilammenneva, Reisjärvi
Kohde on lisätty kaavaehdotukseen tu-1 varauksena. Suosta puuttuvat kaikki inventointitiedot ja karttarajaus. Lisämääre N ei tee turvesuovarauksesta toteuttamiskelpoisempaa, sillä vain noin 30 hehtaaria suon pohjoisosasta on ojitettu, mutta tuotantokelpoiseksi alaksi on merkitty 100 hehtaaria ja suon kokonaisalaksi 219 hehtaaria. Onkilammenneva tai kartoissa myös Isonnevan nimellä oleva suo on pääosin luonnontilainen ja ojittamaton monin paikoin myös suon reunan kivennäismaiden rajoilta. Lisäksi suolla on kaksi luonnontilaista lampea, joista ainakin toinen on vesilain luontotyyppi. Ottaen huomioon seudun ojitustilanteen ja Onkilammen luontoarvot (myös metsäpeuran elinaluetta), suon oikea merkintä olisi vähintään luo. Tu-1 -varaus on jätettävä vahvistamatta.

Onkineva, Kärsämäki
Suo on jätetty valkoiseksi, koska sen kaavavarauksesta ei ole päästy sopimukseen turveyrittäjän kanssa. Turvevarausta suolle ei ole voitu asettaa, koska suo kuuluu luonnontilaluokkaan 3. Se sijaitsee myös alueella, jonka ojituspäätös on korkea. Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen Maali-hankkeen selvityksissä suo osoittautui linnustollisesti 5. parhaaksi keskikokoisista soista (100–1000 ha). Turveyrittäjän ei pitäisi voida estää kaavallista ohjausta maankäyttö- ja rakennuslain alueidenkäyttötavoitteen mukaisesti. Turpeenkaivuu suolla ja vastaavilla muilla valkoiseksi jääneillä laajoilla luonnontilaisilla soilla ei ole toteuttamiskelpoista maankäyttö- ja rakennuslain, mutta ei myöskään ympäristönsuojelulain nojalla. Selkeämmin maankäyttöä ohjaavan ratkaisun löytämiseksi kaava tulisi palauttaa tältä(kin) osin uuteen valmisteluun.

SL-1 -merkinnän suojelumääräys

SL-1 -varauksen suojelumääräystä on olennaisella tavalla muutettu kaavaehdotuksen nähtävillä olon jälkeen. Maakuntaliitto toteaa palautteen yhteenvedossa, että SL-1 ja luo-1 -alueiden vaikutuksesta niiden läheisyyteen sijoittuviin vedenottohankkeisiin on esitetty huoltaja pyydetty vähentämään tärkeiden pohjavesialueiden läheisiä varauksia. Kaavoittaja on vastannut huoleen, että yleisesti pohjaveden otto ja soidensuojelu sopivat yhteen, sillä niillä on samankaltainen intressi suota muuttaviin toimenpiteisiin. Varmuuden vuoksi SL-1 -alueiden suojelumääräykseen lisätään, ettei määräys koske alueellisesti tärkeitä pohjaveden oton hankkeita. Informatiivisten luo-1 -alueiden muutoinkin lievenevään suunnittelumääräykseen ei tällaista lisäystä tarvita.

Muutos on jätettävä vahvistamatta luonnonsuojelulain vastaisena.

Määräaikaisuudesta

Kaavan mukaan suojelumääräys on voimassa kunnes suojelualue perustetaan, kuitenkin enintään 5 vuotta. Siltä osin kaava on jätettävä vahvistamatta tai palautettava uudelleen valmisteluun. Suojeluvarausten määräajan tulee olla sama kuin kaavan voimassaoloajan tai vähintään vasta päivityksen yhteydessä on arvioitava merkintöjen muutostarpeita. Sama koskee turvesuovaruuksia. Niidenkään ei vastaavasti tule olla pysyviä. Oikeastaan perustellumpaa olisi asettaa määräaika nimenomaan turvevarauksille. Ne ovat sekä maanomistajaa sitovia että muuta maankäyttöä estäviä kaavamerkintöjä.

7. Yhteisellä valituskirjelmällä valittajat G ja H

Valitus ympäristöministeriölle Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavasta koskien Siikajoen kunnan tuulivoima-alueita 98, 100 ja 80 (Navettakangas, Vartinoja ja Isoneva)

Maakuntakaavassa on osoitettu liikaa alueita tuulivoimarakentamiselle. Osa hankkeista on myös toteutumassa osayleiskaavatasolla ilman riittäviä taustaselvityksiä. Uusiutuvien energiamuotojen kehittäminen ja tukeminen on tarpeen. Ei tulisi kuitenkaan pitää lähtökohtana, että tuulivoima on erityisesti kannatettavin uusiutuvan energian tuotantomuoto.

Suomi on harvaanasuttu maa. Huolellisella suunnittelulla ja riittävällä vaikutusten arvioinnilla tuulivoiman lisääminen on mahdollista toteuttaa niin, että siitä ei koidu haittaa ihmisille tai ympäristölle. Tuulivoima-alueita ei tule osoittaa liian lähelle asutusta eikä varsinkaan elinvoimaisille muuttovoittoalueille, jollainen esimerkiksi Revonlahden kylä on.

Kaavoituksen jakaminen kolmeen eri vaiheeseen on lähtökohtaisesti huono. Miksi kulttuurimaisemakaava tehdään vasta tuulivoimakaavoituksen jälkeen? Yksi tuulivoimarakentamisen merkittävin vaikutus on maisemavaikutus. Maisemavaikutusten arviointi osissa tehtävässä maakuntakaavassa on erittäin vaikeaa. Tuulivoima-alueiden maisemavaikutukset olisi syytä selvittää jo ensimmäisen vaiheen maakuntakaavan yhteydessä.

Voimalat ovat entistä suurempia, ja voimalan koko vaikuttaa siihen, miten se näkyy maisemassa. Maakuntakaavassa ei oteta kantaa siihen, miten suurille voimaloille sen osoittamat voimala-alueet on tarkoitettu. Nyt tehdyt selvitykset käyvät epäpäteviksi tulevaisuudessa, kun voimalat kehittyvät ja niiden tehokkuus ja koko kasvavat.

Revonlahden kaltainen muuttovoittoinen kylä ei sovellu tuulivoimateollisuusalueeksi. Revonlahden sijainti 8-tien varrella Oulun ja Raahen välissä on keskeinen, ja kylän asukasluku kasvaa. Jokiranta, jonka läheisyyteen Isonevan ja Vartinojan tuulivoima-alueet on osoitettu, on yksi kylän tiheimmin asutetuista alueista. Voimala-alueet sijoittuvat siten, että ainakin Vartinojan ja Isonevan voimala-alueilla on merkittäviä yhteisvaikutuksia kiinteistöihin ja asukkaisiin. Lisäksi ainakin Navettakankaan alue näkyy kaukomaisemassa. Vartinojan, Isonevan ja Navettakankaan tv-alueiden toteutuessa paikalliselle asutukselle näkyisi paikoin kolme eri tv-alueita alle 5 kilometrin etäisyydeltä. Jos kaikki hankkeet toteutuvat, niillä on merkittävää vaikutusta alueen viihtyvyyteen ja houkuttelevuuteen asuinpaikkana.

Rambollin tuulivoimaselvityksen (2013) mukaan Revonlahti on luokiteltu suurten vesilintujen (joutsenet, hanhet) sekä kurkien kannalta riskialteimpiin alueisiin kuuluvaksi. Erityisesti joutsenen törmäyskuolleisuus on verrattain suuri. Alue on lintujen muuttoreitin pullonkaula-alueen sekä lintujen kerääntymisalueen välittömässä vaikutuspiirissä ja joutsenen, kurjen ja metsähänhen päämuuttoreitin kohdalla.

Pohjois-Pohjanmaan tuulivoimahankkeiden (erityisesti Kalajoki-Pyhäjoki-Raahe-Siikajoki-Liminka) yhteisvaikutukset alueen linnustolle ovat huomattavat. Yhteisvaikutukset kertautuvat, jos kaikki alueen kunnat rakentavat niille maakuntakaavassa osoitetut tuulivoima-alueet. Kunnat voivat myös rakentaa alle 10 voimalan tai alle 30 MW:n tuulivoima-alueita myös maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoima-alueiden ulkopuolelle, mikä lisää tuulivoimaa ja sen haitallisia vaikutuksia entisestään. Koska kunta voi joka tapauksessa kaavoittaa alueelleen pienempiä tuulivoima-alueita, tulee maakuntakaavassa osoitetut alueet suunnitella ja harkita erityisen tarkasti.

Isonvan hankealueen keskelle jää Pahanevan luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä suoalue, jossa elää mm. viitasammakoita. Viitasammakko kuuluu luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain 46–49 §:n nojalla. On syytä epäillä, että alueen soiden vesitaloudelliset olosuhteet tulevat muuttumaan merkittävästi, vaikka voimaloita ei sijoitettaisikaan varsinaisesti soille. Tähän vaikuttavat mm. suon ympärille rakennettava tiestö ja suon läheisyyteen sijoitettavat voimalat.

Kunnan tehtäväksi tai teetettäväksi jätetään sellaisia selvityksiä, joihin kuntien resurssit ja ammattitaito eivät riitä. Vaadittavat tarkennukset ja lisäselvitykset jäävät osayleiskaavaa laadittaessa puutteellisiksi tai jopa kokonaan tekemättä. Tästä esimerkkinä ovat Isonvan ja Vartinojan väärin tehdyt melumallinnukset ja puutteelliset linnustovaikutusten arvioinnit. Vartinojan ja Isonvan hankkeiden melumallinnukset on tehty 2,4 MW:n voimaloilla, vaikka alueille suunnitellaan 3 MW:n voimaloita. Lisäksi Vartinojan kaavan selostuksessa väitetään, että tuulivoimalat eivät sijoitu muuttolintujen pääreiteille. Tämäkin on virheellistä tietoa. Nämä esimerkit jo osoittavat, että kunnan ammattitaito ja resurssit eivät ole riittäviä kaavoituksen ohjaamiseen.

Revonlahden asukkaat ovat huolissaan asuinalueensa radikaalista muuttumisesta voimakkaan tuulivoimarakentamisen takia. Näin pienelle pinta-alalle ei tulisi osoittaa näin laajoja tuulivoima-alueita. Osa Revonlahdelle suunnitelluista alueista tulee poistaa tai ainakin ehdollistaa siten, ettei kaikkien alueiden toteuttaminen ole mahdollista. Maakuntakaavasta tulisi poistaa ainakin Vartinojan alue, ja Isonvan aluetta tulisi pienentää ja siirtää kauemmaksi arvokkaista elinympäristöistä ja asutuksesta.

Valituksen on allekirjoittanut yhteensä 81 henkilöä. Allekirjoittaneet ovat mm. lähiasukkaita, vapaa-ajan asukkaita, maanomistajia ja alueen virkistyskäyttäjiä.

8. valittaja I

Vaadimme, että ympäristöministeriö jättää vahvistamatta maakuntakaavassa (lehti 3) Ylivieskassa Alpuminkankaalle sijoitetun logistiikka-alueen (lo).

Perustelut:

Alueelle, johon logistiikka-alueita kaavaillaan, ei ole olemassa vielä oikeusvaikutteista yleis- tai asemakaavaa (koko alue). Ylivieskan kaupunki on ”Ylivieskan keskustan osayleiskaavan 2030” nähtävillä oloaikana osoittanut tulevan logistiikka-alueen (LTA-alue) sijainnin ja rajaukset. Alue sijoittuu pohjoisreunalla omakotitaloalueelle.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 7.6.2011 keskustan osayleiskaavan 2030. Hyväksymispäätöksessä poikettiin kuitenkin alkuperäisestä suunnitelmasta ja osayleiskaavasta rajattiin ulkopuolelle Alpuminkankaan asuinalue.

Alueen pohjoispuolen omakotitaloasukkaat tekivät päätöksestä valituksen Hallinto- oikeuteen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu 31.10.2012 koskien Alpuminkankaan LTA-alueetta ”Hallinto-oikeus hyläten hakemukset muutoin kieltää valtuuston osayleiskaavan hyväksymistä koskevan päätöksen täytäntöönpanon osayleiskaavassa Alpuminkankaalle Ouluntien ja rautatiealueen väliselle alueelle osoitetun tavaraliikenteen terminaalialueen (LTA) osalta”.

Hallinto-oikeuden mukaan alue tulee kaavoittaa uudelleen koska kaava-alueen ulkopuolelle jätetyn asumiskäytössä olevan alueen maankäyttöä ei ole ratkaistu oikeusvaikutteisella yleiskaavalla eikä asemakaavalla.

Valtuustossa on tehty aloite alueen uudelleen kaavoittamiseksi ja tämän jälkeen tekninen lautakunta on tehnyt päätöksen aloittaa hallinto-oikeuden vaatiman alueen uudelleen kaavoituksen. Varsinaista kaavoitusta ei kuitenkaan vielä ole aloitettu. Tämän johdosta maakuntakaavassa aluetta ei voida osoittaa logistiikka-alueeksi, koska tämä heikentää alueen uudelleen kaavoituksen mahdollisuuksia (yleis- ja asemakaavan sisällön on noudatettava maakuntakaavaa). Uudelleen kaavoitettavan alueen maankäytölliset tavoitteet eivät ole vielä selvillä. Tämän saman on todennut myös Ylivieskan kaupunginhallitus antamassaan vastineessa Hallinto-oikeudelle 12.9.2011. (”valtuuston päätös perustuu näkemykseen, että alueen kaavoituksen maankäytölliset tavoitteet ja sisältöratkaisut eivät vielä ole muodostuneet sellaisiksi, että ne täyttäisivät kaavan laadinnalle asetetut tavoitteet”). Toisin sanoen tässä tilanteessa (ei kunnanvaltuuston hyväksyntää -> lain vastainen) maakuntakaavalla ei voida ratkaista alueen maankäytöllisiä tavoitteita.

Maakuntahallitus on todennut vastineessaan, että vaihemaakuntakaavaehdotuksen logistiikka-alueen merkintä perustuu voimassa olevan asemakaavan varaukseen. Kuitenkin teknisen lautakunnan käynnistämä uudelleen kaavoitus koskee myös tätä aluetta ja vielä ei tiedetä tuleeko tämän alueen käyttötarkoitus muuttumaan. Tämä tulee ratkaista uudelleen kaavoituksen yhteydessä (vaatii valtuuston hyväksynnän oikeusvaikutteisen kaavan).

Lisäksi maakuntahallitus on todennut vastineessaan, että maakuntakaavan yleispiirteisyyden vuoksi alueen sijainti ja raja-alue voidaan myöhemmin määrittellä tarkemmin logistiikkakeskuksen yksityiskohtaisemman kaavoituksen ja toteutuksen yhteydessä. Kaupunki on laatinut alueelle asemakaavan sekä osayleiskaavan, jossa molemmissa Alpuminkankaan asuinalue rajattiin lainvastaisesti ja viranomaisen kehoituksesta huolimatta kaavoitusten ulkopuolelle. Herääkin kysymys mikä on vielä myöhemmin tulevaa yksityiskohtaisempaa kaavoitusta tulevalle logistiikka-alueelle?

Suomen perustuslain 6 §:stä ilmenevää yhdenvertaisuusperiaatetta on sovellettava myös maankäyttö- ja rakennuslain mukaisessa kaavoituksessa. Periaate koskee myös kaavoitusmenettelyä.

Alueen eteläpäädyn asemakaavoituksen yhteydessä käydyssä viranomaisneuvottelussa ympäristökeskuksen Liisa Ranto-Oikari on esittänyt, että asuntoalue tulisi ottaa mukaan asemakaavaan ja kaupungin tulisi pyrkiä lunastamaan asuintalot. Näin kaupunki ei kuitenkaan ole menetellyt. Kaiken tämän kaavoitus ”kikkailun” taustalla on se, että kaupunki yrittää välttää velvollisuksiin ja pyrkii osoittamaan asuntoalueelle logistiikka-alueen ilman, että sen tarvitsisi lunastaa asuintaloja. Tämä on jo suorastaan asukkaiden kiusaamista.

Alpuminkankaan kaavoitustilanne vuoden 1982 hyväksytyyn osayleiskaavan mukaan on kuvan 3 mukainen. Alueen pohjoispuoleisessa päädyssä on omakotitaloalue (AP- paikkoja).

Vuoden 1982 hyväksytyssä osayleiskaavassa kaavoittaja on halunnut turvata asukkaiden toivomuksesta AP paikkojen ja lähiympäristön viihtyvyyden ja turvallisuuden osoittamalla AP paikko-

jen eteläpuolen K-alueena (Keskusta- ja palvelutoimintojen alue, ympäristöhäiriötä tuottamaton) ja pohjoispuolelle puistoalueen (P) erottamaan AP alueen teollisuusalueesta (T-alue).

Maankäyttö- ja rakennuslaki on lain mukaan otettava huomioon myös maakuntakaavaa laadittaessa.

Lain mukaan myös kaavan toteuttamisen vaikutukset on tarpeellisessa määrin arvioitava ja otettava huomioon kaavaa laadittaessa ja hyväksyttäessä. Arviointi on tehtävä vuorovaikutuksessa osallisten kanssa (Maankäyttö- ja rakennuslaki 6 §).

Tämä lainkohta ei ole täytynyt Albuminkankaan omakotitaloalueen asukkaiden osalta maakuntakaavaa laadittaessa, eikä myöskään alueelle asemakaavaa eikä osayleiskaavaa laadittaessa (katso Hallinto-oikeuden ratkaisu).

Kaavaa laadittaessa on myös pidettävä silmällä sitä, ettei maanomistajille tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa (Maankäyttö- ja rakennuslaki 39 §).

”Kaavoituksella on luotava edellytykset terveelliselle, turvalliselle ja viihtyisälle elinympäristölle”.

”Kaavoituksella ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa”

Tässä tapauksessa, jos maakuntakaavassa osoitetaan logistiikka-alue omakotitaloalueelle, ei kaavoituksella tulla turvaamaan asukkaille terveellistä, turvallista ja viihtyisää elinympäristöä. Myös kiinteistöjen ja tonttien arvo tulee laskemaan ja käytännössä kiinteistöjä on enää mahdollon saada myytyä (taloudellinen kohtuuton haitta). Tältä osalta myös maakuntakaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Alueella tulee olla oikeusvaikutteinen asema- tai osayleiskaava (maankäytölliset tavoitteet ratkaistu), ennen kuin alue voidaan maakuntakaavassa osoittaa logistiikka-alueeksi.

9. valittajat J ja K

Vaatimukset:

1. Pohjois-Pohjanmaan maakuntavaltuuston 2.12.2013 hyväksymästä 1. vaihemaakuntakaavasta on poistettava Jakoistenkallioiden tuulivoima-alueet 168 ja 169 (tv-1 nro 348), MKV § 26.
2. Täytäntöönpanotoimet on kiellettävä.

Olemme esittäneet nyt samanaikaisesti menetetyn määräajan palauttamishakemuksen ja valituksen Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavasta korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Pohjois-Pohjanmaan liiton vastine ja valittajien vastaselitykset

Pohjois-Pohjanmaan liitto on antanut vastineen lausuntojen ja valitusten johdosta.

Valittajille on annettu tilaisuus vastaselityksen antamiseen Pohjois-Pohjanmaan liiton vastineen johdosta.

Vastaselityksen ovat antaneet Julmaharjun suojeluyhdistys ry (2), Keski-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry (3), valittajat E ja F (4), Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry (5), Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri ry (6) sekä valittaja I (8).

valittajat J ja K ovat toimittaneet ympäristöministeriölle 16.4.2014 saapuneen kantelun, johon on vastattu erikseen.

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN PÄÄTÖS

Kannanotot ministeriöiden lausuntoihin

Sisäministeriön lausunnon johdosta ympäristöministeriö toteaa, että sisäasiainministeriön esille tuomat tuulivoimaan liittyvät turvallisuusnäkökohdat tulevat huomioon otetuiksi yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa, jossa määritellään yksittäisten tuulivoimaloiden sijaintipaikat ja mahdolliset liikkumisrajoitukset.

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunnon johdosta ympäristöministeriö toteaa, että valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön suojeleminen on otettu huomioon ja selvitetty siinä laajuudessa kuin maakuntakaavan tehtävä ja tarkoitus yleispiirteisenä kaavana edellyttää. Ympäristöministeriö on neuvotellut opetus- ja kulttuuriministeriön ja Museoviraston kanssa ennen kaavan vahvistamista koskevan päätöksen tekemistä ja sisällyttänyt vahvistuspäätökseen tulevaa maakuntakaavoitusta koskevan jatkosuunnitteluohjeen.

Maa- ja metsätalousministeriön lausunnon johdosta ympäristöministeriö toteaa, että metsätalous, turvetuotanto ja soidensuojelu on otettu huomioon, selvitetty ja sovitettu yhteen siinä laajuudessa kuin maakuntakaavan tehtävä ja tarkoitus yleispiirteisenä kaavana edellyttää. Selostuksen täydentämistä on käsitelty kohdassa Korjauskehotus.

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunnon johdosta ympäristöministeriö toteaa, että tuulivoima-alueiden tarkempi rajaaminen täsmenee ja voimaloiden sijoittuminen määräytyy yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa vaikutusarviointien perusteella. Tällöin otetaan huomioon myös vaaditut turvaetäisyydet liikenneväyliin. Tieverkon osalta ympäristöministeriö toteaa, että eräät maakuntakaavassa esitetyt tieverkon kehittämiskäytännöt perustuvat melko vanhoihin selvityksiin. Ympäristöministeriö on tähän liittyen sisällyttänyt vahvistuspäätökseen tulevaa maakuntakaavoitusta koskevan jatkosuunnitteluohjeen. Pääradan merkintää koskevan ristiriitaisuuden korjaamista on käsitelty kohdassa Korjauskehotus. Kalajoen sataman ja Ylivieskan välistä raide liikenteen yhteystarvetta on käsitelty kohdassa vahvistamatta jätetyt merkinnät ja aluevaraukset.

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnon johdosta ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavassa ei määritellä tuulivoimaloiden sijoituspaikkoja, vaan tuulivoimaloiden sijoituspaikat ja etäisyydet asutukseen määräytyvät yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa selvitysten ja vaikutusarviointien perusteella. Ympäristöministeriö ei näe tarvetta tuulivoima-alueita koskevien suunnittelumääräysten muuttamiseen sosiaali- ja terveysministeriön esittämällä tavalla.

Lausumat valituksista

Säännökset

Maakuntakaavan sisältövaatimukset ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:ssä säädetään maakuntakaavan sisältövaatimuksista. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 1 momentin mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon. Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin ja kaava on mahdollisuuksien mukaan yhteen sovitettava maakuntakaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntakaavoituksen kanssa. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 2 momentin mukaan luonnonsuojelulain 7 ja 77 §:ssä

tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ja -päästösten sekä 32 §:ssä tarkoitettua maisema- aluetta koskevien perustamispäästösten tulee olla ohjeena kaavaa laadittaessa. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 3 momentin mukaan kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, alueiden käytön ekologiseen kestävyYTEEN, ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin, vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväan käyttöön, maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin, maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyYTEEN. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 4 momentin mukaan kaavaa laadittaessa on myös pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Kaavaa laadittaessa on selvitettävä, kenen toteutettavaksi kaava ja sen edellyttämät toimenpiteet kuuluvat. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 5 momentin mukaan edellä tässä pykälässä mainitut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n 2 momentin mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toimivia yhteysverkostoja ja energiahuoltoa koskevien yleistavoitteiden mukaan alueidenkäytössä edistetään uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksia. Näitä tavoitteita koskevien erityistavoitteiden mukaan maakuntakaavoituksessa on osoitettava tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet. Tuulivoimalat on sijoitettava ensisijaisesti keskitetysti useamman voimalan yksiköihin.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kulttuuri- ja luonnonperintöä, virkistyskäyttöä ja luonnonvaroja koskevien yleistavoitteiden mukaan alueidenkäytöllä edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä siten, että turvataan luonnonvarojen saatavuus myös tuleville sukupolville. Alueidenkäytössä ja sen suunnittelussa otetaan huomioon luonnonvarojen sijainti ja hyödyntämismahdollisuudet. Näitä tavoitteita koskevien erityistavoitteiden mukaan maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon turvetuotantoon soveltuvat suot ja sovitettava yhteen tuotanto- ja suojelutarpeet. Turpeenottoalueiksi varataan jo ojitettuja tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita soita ja käytöstä poistettuja suopeltoja. Turpeenoton vaikutuksia on tarkasteltava valuma-alueittain ja otettava huomioon erityisesti suoluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja muiden ympäristönäkökohtien sekä taloudellisuuden asettamat vaatimukset.

Riittävät selvitykset ja vaikutusten arvioinnit

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset tulee tehdä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n 1 momentin nojalla maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:ssä tarkoitettuja kaavan vaikutuksia selvitettäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus, aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön, maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon, kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin, alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen, kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön.

Vuorovaikutus kaavaa laadittaessa

Maankäyttö- ja rakennuslain 6 §:n mukaan kaavaa valmisteltaessa on oltava vuorovaikutuksessa niiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa, joiden oloihin tai etuihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa. Kaavoja valmistelevien viranomaisten on tiedotettava kaavoituksesta sillä tavoin, että niillä, joita asia koskee, on mahdollisuus seurata kaavoitusta ja vaikuttaa siihen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:n mukaan kaavoitusmenettely tulee järjestää ja suunnittelun lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehdoista kaavaa valmisteltaessa tiedottaa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (osallinen), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 30 §:n 1 momentin mukaan maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:ssä tarkoitettu tilaisuuden varaaminen osallisille mielipiteensä esittämiseen kaavaa valmisteltaessa voidaan tehdä asettamalla valmisteluaineisto nähtäville ja varaamalla tilaisuus esittää mielipide määräajassa kirjallisesti tai suullisesti taikka erityisessä kaavaa koskevassa tilaisuudessa taikka muulla sopivaksi katsottavalla tavalla. Tässä yhteydessä voivat mielipiteensä esittää myös muut kunnan jäsenet.

Maakuntakaavan yleispiirteisyys, ohjausvaikutus, rakentamisrajoitus ja kohtuuton haitta

Maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n 4 momentin mukaan maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi on tarpeen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n 1 momentin mukaan maakuntakaavassa virkistys- tai suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollon verkostoja tai alueita varten osoitetulla alueella on voimassa rakentamista koskeva rajoitus. Rakentamisrajoituksen aluetta voidaan kaavassa erityisellä määräyksellä laajentaa tai supistaa. Maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n 2 momentin mukaan alueella, jolla rakentamisrajoitus on voimassa, ei lupaa rakennuksen rakentamiseen saa myöntää siten, että vaikeutetaan maakuntakaavan toteuttamista. Lupa on kuitenkin myönnettävä, jos maakuntakaavasta johtuvasta luvan epäämisestä aiheutuisi hakijalle huomattavaa haittaa eikä kunta tai, milloin alue on katsottava varatuksi muun julkisyhteisön tarkoituksiin, tämä lunasta aluetta tai suorita haitasta kohtuullista korvausta (ehdollinen rakentamisrajoitus). Haittaa arvosteltaessa ei oteta huomioon omistussuhteissa maakuntakaavan hyväksymisen jälkeen tapahtuneita muutoksia, ellei niitä ole tehty maakuntakaavan toteuttamista varten. Jos maakuntakaavan aluevaraus pääasiallisesti vastaa rakennuslain (270/1958, kumottu) mukaisen seutukaavan aluevarausta, ei vastaavasti myöskään seutukaavan hyväksymisen jälkeen omistussuhteissa tapahtuneita muutoksia oteta huomioon.

Luonnonsuojelulain noudattaminen

Maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n mukaan kaavaa hyväksyttäessä ja vahvistettaessa on sen lisäksi, mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään, noudatettava, mitä luonnonsuojelulain

10 luvussa säädetään. Lupa-asiaa ratkaistaessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä on lisäksi noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa ja sen nojalla säädetään.

Luonnonsuojelulain 10 luku sisältää Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkostoa koskevat erityissäännökset. Luonnonsuojelulain 65 §:n 1 momentin mukaan jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Edellä tarkoitettu vaikutusten arviointi voidaan tehdä myös osana ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) 2 luvussa tarkoitettua arviointimenettelyä.

Kaavamerkinnät ja määräykset

Tuulivoimaloiden alueet vaihemaakuntakaavassa

Vaihemaakuntakaava mahdollistaa merkitykseltään seudullisten tuulivoimala-alueiden sijoittamisen kaavassa osoitetuille tuulivoimaloiden alueille (tv-1, tv-2 ja en-tv).

Tuulivoimaloiden alueen erityisominaisuusmerkinnällä (tv-1) on osoitettu yhteensä 61 maa-aluetta, jotka soveltuvat merkitykseltään seudullisten tuulivoimala-alueiden rakentamiseen. Alueilla ei ole voimassa MRL 33 §:n mukaista rakentamisrajoitusta. Luku merkinnän yhteydessä viittaa kaavaselostuksen alueluetteloon.

Tuulivoimaloiden alueen merkintään (tv-1) liittyy suunnittelumääräys, jonka mukaan alueen suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset asutukseen, maisemaan, linnustoon, luontoon ja kulttuuriympäristöön sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- ja välkevaikutuksia ja että valtakunnallisten kulttuuriympäristöjen arvot säilyvät. Lisäksi tulee ottaa huomioon lentoliikenteestä, liikenneväylistä ja tutkajärjestelmistä johtuvat rajoitteet voimaloiden koolle ja sijoittelulle sekä selvítettävä tuulivoimaloiden vaikutukset puolustusvoimien toimintaan. Poronhoitoalueella tulee turvata poronhoidon edellytykset.

Tuulivoimaloiden alueen erityisominaisuusmerkinnällä (tv-2) on osoitettu yhteensä 6 merialuetta, jotka soveltuvat merkitykseltään seudullisten tuulivoimala-alueiden rakentamiseen. Alueilla ei ole voimassa MRL 33 §:n mukaista rakentamisrajoitusta. Luku merkinnän yhteydessä viittaa kaavaselostuksen alueluetteloon.

Tuulivoimaloiden alueen merkintään (tv-2) liittyy suunnittelumääräys, jonka mukaan alueen suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset asutukseen, maisemaan, linnustoon, luontoon ja kulttuuriympäristöön sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- ja välkevaikutuksia ja että valtakunnallisten kulttuuriympäristöjen arvot säilyvät. Lisäksi tulee ottaa huomioon lentoliikenteestä, merenkulun turvallisuudesta ja tutkajärjestelmistä johtuvat rajoitteet voimaloiden koolle ja sijoittelulle sekä selvítettävä tuulivoimaloiden vaikutukset puolustusvoimien toimintaan. Tuulivoimalat tulee sijoittaa ryhmiin geometrialtaan selkeään muotoon ja niin lähelle toisiaan kuin se energiantuotannon taloudellisuus huomioon ottaen on mahdollista.

Tuulivoimaloiden alueen kohdemerkinnällä (en-tv) on osoitettu yhteensä 3 tuulivoimaloiden rakentamiseen soveltuvaa satama- ja teollisuusaluetta.

Tuulivoimaloiden alueen merkintään (en-tv) liittyy suunnittelumääräys, jonka mukaan alueen suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset asutukseen, maisemaan, linnustoon, luontoon ja kulttuuriympäristöön sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- ja välkevaikutuksia ja että valtakunnallisten kulttuuriympäristöjen arvot säilyvät. Lisäksi tulee ottaa huomioon lentoliikenteestä, liikenneväylistä ja tutkajärjestelmistä johtuvat rajoitteet voimaloiden koolle ja sijoittelulle sekä selvittävä tuulivoimaloiden vaikutukset puolustusvoimien toimintaan. Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota tuulivoimarakentamisen ja alueella olevien toimien yhteensovittamiseen.

Lisäksi vaihemaakuntakaavassa on annettu koko maakuntakaavan aluetta koskevia alueidenkäytön periaatteita ja yleismääräyksiä tuulivoimaloiden rakentamiseen liittyen. Yleisten suunnittelumääräysten mukaan maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoimala-alueiden ulkopuolelle voidaan toteuttaa tuulipuistoja, jotka eivät ole merkitykseltään seudullisia. Tuulivoimarakentamista suunniteltaessa voimalat tulee sijoittaa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen, luonnonsuojelualueiden, Natura 2000 -verkoston alueiden, harjijensuojeluohjelman alueiden, maakuntakaavan luo-alueiden ja seudullisesti merkittävien virkistysalueiden ulkopuolelle. Tuulivoimarakentamista suunniteltaessa on otettava huomioon eri hankkeiden yhteisvaikutukset erityisesti asutukseen, maisemaan ja linnustoon sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- ja välkevaikutuksia ja että valtakunnallisten kulttuuriympäristöjen arvot säilyvät. Muuttolinnustoon kohdistuvien yhteisvaikutusten ehkäisemiseksi voimalat tulee sijoittaa ensisijaisesti maakuntakaavoituksen yhteydessä määriteltyjen muuton painopistealueiden ja tärkeiden levähtämisalueiden ulkopuolelle. Lähekkäin sijoittuvien tuulivoimala-alueiden liittäminen sähköverkkoon on pyrittävä keskittämään yhteiseen johtokäytävään. Tuulivoimarakentamista suunniteltaessa on otettava huomioon lentoliikenteestä, liikenneväylistä ja tutkajärjestelmistä johtuvat rajoitteet voimaloiden koolle ja sijoittelulle sekä selvittävä tuulivoimaloiden vaikutukset puolustusvoimien toimintaan. Poronhoitoalueella tulee turvata poronhoidon edellytykset.

Soiden käyttöön ja luonnonympäristöön liittyvät alueet vaihemaakuntakaavassa

Vaihemaakuntakaavassa osoitetaan soiden käyttöä ja luonnonympäristön suojelua koskevia alueita useilla eri merkinnöillä. Valitukset kohdistuvat merkintöihin turvetuotantoalue (EO-tu), turvetuotantoon soveltuva alue (tu-1 ja tu-2), luonnon monikäyttöalue sekä luonnonsuojelualue (SL-1).

Turvetuotantoalueen aluevarausmerkinnällä (EO-tu) on osoitettu yhteensä 269 turvetuotantoaluetta, joilla on turpeen ottotoimintaa tai joilla on voimassa oleva ympäristölupa turvetuotantoa varten.

Turvetuotantoalueen merkintään (EO-tu) ei liity suunnittelumääräystä.

Turvetuotantoon soveltuvan alueen aluevaraus- ja kohdemerkinnöillä (tu-1) on osoitettu yhteensä 192 turvetuotantoon soveltuvaa suoaluetta.

Turvetuotantoon soveltuvan alueen merkintään (tu-1) liittyy suunnittelumääräys, jonka mukaan alueen käyttöönoton suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset asutukseen ja kulttuuriympäristöön, tuotantoalueiden yhteisvaikutus vesistöihin sekä poronhoitoalueella turvattava poronhoidon edellytykset. Turvetuotantoalueiden jälkikäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon alueiden ominaisuudet, paikalliset maankäyttötarpeet ja suoluonnon tila ja pyrittävä käyttöön, jonka aiheuttama vesistökuormitus ei vaikeuta vesienhoitosuunnitelman tavoitteiden to-

teutumista. Jälkikäytön suunnittelussa tulee pyrkiä edistämään maatalouskäyttöä sellaisilla alueilla, joilla on maatalousmaan tarvetta, kuitenkin poronhoitoalueella tulee välttää alueiden ottamista maatalouskäyttöön. Lisäksi suunnittelumääräyksessä lueteltujen seitsemän suon turvetuotanto on suunniteltava varmistaen, ettei nimettyjen purojen luonnontilaan voi aiheutua merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Turvetuotantoon soveltuvan alueen aluevaraus- ja kohdemerkinnöillä (tu-2) on osoitettu yhteensä 54 suoaluetta, jotka soveltuvat pääosin turvetuotantoon.

Turvetuotantoon soveltuvan alueen merkintään (tu-2) liittyy suunnittelumääräys, jonka mukaan alueen käyttöönoton suunnittelussa on otettava huomioon luonnonarvot, vaikutukset asutukseen ja kulttuuriympäristöön, tuotantoalueiden yhteisvaikutus vesistöihin sekä poronhoitoalueella turvattava poronhoidon edellytykset. Turvetuotantoalueiden jälkikäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon alueiden ominaisuudet, paikalliset maankäyttötarpeet ja suoluonnon tila ja pyrittävä käyttöön, jonka aiheuttama vesistökuormitus ei vaikeuta vesienhoitosuunnitelman tavoitteiden toteutumista. Jälkikäytön suunnittelussa tulee pyrkiä edistämään maatalouskäyttöä sellaisilla alueilla, joilla on maatalousmaan tarvetta, kuitenkin poronhoitoalueella tulee välttää alueiden ottamista maatalouskäyttöön. Lisäksi suunnittelumääräyksessä mainitun yhden suon turvetuotanto on suunniteltava varmistaen, ettei nimettyjen purojen luonnontilaan voi aiheutua merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Luonnon monikäyttöalueen merkinnällä on osoitettu virkistyskäytön kannalta kehitettäviä, arvokkaita luontokohteita sisältäviä aluekokonaisuuksia.

Luonnon monikäyttöalueen merkintään liittyy suunnittelumääräys, jonka mukaan alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota arvokkaiden luontoalueiden virkistyskäyttömahdollisuuksien edistämiseen, niiden välisten reitistöjen muodostamiseen sekä maisema- ja ympäristöarvojen säilymiseen. Lisäksi Matinsuo-Lääväsuo-Kivisuon aluekokonaisuuden maankäytön suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota arkojen eläinlajien elinmahdollisuuksien säilymiseen.

Luonnonsuojelualueen aluevarausmerkinnällä (SL-1) on osoitettu luonnonsuojelulain nojalla suojeltaviksi tarkoitettuja suoalueita. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Luonnonsuojelualueen merkintään (SL-1) liittyy suojelumääräys, jonka mukaan alueella ei saa ryhtyä sellaisiin suon vesitaloutta muuttaviin toimenpiteisiin, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvoja. Suojelumääräys on voimassa kunnes suojelualue perustetaan, kuitenkin enintään 5 vuotta tämän maakuntakaavan lainvoimaiseksi tulosta. Määräys ei koske alueellisesti tärkeää pohjavedenhankintaa.

Lisäksi vaihemaakuntakaavassa on annettu koko maakuntakaavan aluetta koskevia alueidenkäytön periaatteita ja yleismääräyksiä soiden käyttöön liittyen. Yleisten suunnittelumääräysten mukaan soiden ja turvemaiden käyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että voimassa olevassa Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman toimenpideohjelmassa esitetyt vesien tilaa koskevat tavoitteet saavutetaan. Yleismääräyksessä mainituilla valuma-alueilla turvetuotanto on vaiheistettava voimakkaasti ja vesiensuojelumenetelmien tehokkuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Kivarinjoen ja Livojoen alaosan valuma-alueilla turvetuotannon vaihtamisella on pyrittävä myös poronhoidolle aiheutuvien haittavaikutusten lieventämiseen.

Selvitykset

Tuulivoimaloiden alueisiin liittyvät selvitykset

Saadun selvityksen mukaan vaihemaakuntakaavassa maa-alueille osoitetut tuulivoimaloiden alueet perustuvat Pohjois-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan manneralueiden tuulivoimaselvitykseen vuodelta 2011, Tuulivoimaselvitykseen vuodelta 2013, Tuulivoiman täydennys selvitykseen vuodelta 2013, Mantereen tuulivoima-alueiden näkemäanalyysikarttoihin vuodelta 2013, Lintujen muuttoreitit ja pullonkaula-alueet Pohjois-Pohjanmaalla tuulivoimarakentamisen kannalta -raporttiin vuodelta 2013, Mannertuulivoima-alueiden vaikutusten arviointiin (sisältäen yhteenvedon laadituista selvityksistä, kaavaehdotuksen vaikutusten arvioinnin, osoitettavien alueiden valinnan ja rajausten perustelut) vuodelta 2013 sekä joitakin tuulivoimahankkeita, niiden ympäristövaikutusten arviointia, Natura-arviointia ja kuntakaavoitusta koskeviin asiakirjoihin, selvityksiin, raportteihin ja lausuntoihin.

Saadun selvityksen mukaan vaihemaakuntakaavassa merialueille osoitetut tuulivoimaloiden alueet perustuvat Tuulivoimatuotantoon soveltuvat alueet Merenkurkussa ja Perämerellä -selvitykseen (SY 666) vuodelta 2004 sekä joitakin tuulivoimahankkeita, niiden ympäristövaikutusten arviointia, Natura-arviointia ja kuntakaavoitusta koskeviin asiakirjoihin, selvityksiin, raportteihin ja lausuntoihin.

Soiden käyttöön ja suojeluun liittyvät selvitykset

Saadun selvityksen mukaan vaihemaakuntakaavassa osoitetut turvetuotantoalueet (EO-tv), turvetuotantoon soveltuvat alueet (tu-1, tu-2), luonnonsuojelualueet (SL-1) ja luonnon monikäyttöalueet perustuvat pääasiassa Pohjois-Pohjanmaan ja Länsi-Kainuun suo-ohjelmahankkeen tuottamaan ja kokoamaan aineistoon, joka sisältää maakunnallisia ja suokohtaisia selvityksiä ja perustuu kansalliseen suostrategiaan ja valtioneuvoston soiden käyttöä ja suojelua koskevaan periaatepäätökseen. Lisäksi vaihemaakuntakaavan laadinnassa on hyödynnetty useita osaraportteja ja muita dokumentteja, jotka on listattu kaavaselostuksen sivuilla 33–34. Näitä ovat esimerkiksi Inventoitujen soiden luonnonarvojen vertailun yhteenvetotaulukko, yhteenveto luontoselvityksistä, yhteenveto Pohjois-Pohjanmaan turvevaroista ja niiden tuotantokelpoisuudesta, Suolinnustoselvitykset sekä Pohjois-Pohjanmaan turvetuotannon vesistövaikutusten arviointi. Kaikki raportit ja useimmat muut aineistot, kuten suokohtaiset taustaselvitykset ja kohdekortit ovat nähtävissä sähköisessä muodossa Pohjois-Pohjanmaan liiton sivuilla osoitteessa www.pohjois-pohjanmaa/projects/.

1) valittajat A, B sekä C ja D

Ympäristöministeriö hylkää valituksen.

Perustelut

Valittajat vaativat, että maakuntakaavasta poistetaan ympäristön ja maiseman kannalta kaikkein herkimmillä alueilla olevat tuulivoima-aluevaraukset, kuten Pudasjärven Tolpanvaara-Jylhävaara. Lisäksi valittajat esittävät, että ympäristöministeriö ryhtyisi toimiin Pudasjärven uuden luonnon monikäyttöalueen sekä muiden luonto- ja ympäristökohteiden laajentamiseksi.

Maakuntakaava on maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n 4 momentin mukaisesti yleispiirteinen suunnitelma alueiden käytöstä. Maakuntakaava on maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin mukaisesti ohjeena, kun laaditaan ja muutetaan yleiskaavaa ja asemakaavaa.

Tuulivoimaloiden alueet (tv-1) on osoitettu vaihemaakuntakaavassa alueiden erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä. Maakuntakaavassa ei osoiteta yksittäisten tuulivoimaloiden sijaintipaikkoja, tuulivoimaloiden määrää, tehoa tai kokoa. Maakuntakaavassa osoitetun tuulivoima-alueen rajan perusteella ei siten voida arvioida alueelle sijoittuvien yksittäisten tuulivoimaloiden etäisyyttä esimerkiksi lähistöllä oleviin asuinrakennuksiin. Tuulivoima-alueiden sijainti ja rajaus tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Maakuntakaavan tuulivoima-alueita koskevien suunnittelumääräysten nojalla tuulivoimala-alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon muun ohella vaikutukset asutukseen, maisemaan ja luontoon sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on siten selvityksiin ja vaikutusarviointeihin perustuen varmistettava muun muassa se, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- tai välkevaikutuksia.

Ympäristöministeriö toteaa, ettei maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoima-alueiden mitoitukselle ole asetettu normia ja maakunnan liitto voi itsenäisesti asettaa kaavan tavoitteet.

Ottaen huomioon maakuntakaavan tehtävä ja tarkoitus yleispiirteisenä kaavana ja muu edellä esitetty, ympäristöministeriö toteaa, ettei maakuntakaava ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Viitaten valittajien esittämään seikkaan, että ympäristöministeriön tulisi ryhtyä toimeen luonnon monikäyttöalueiden ja muiden luonto- ja ympäristökohteiden laajentamiseksi, ympäristöministeriö toteaa, ettei sen toimivaltaan kuulu maakuntakaavan muuttaminen kaavan vahvistamisen yhteydessä tai maakuntakaavan toteuttaminen.

2) Julmaharjun suojeluyhdistys ry

Ympäristöministeriö hylkää valituksen.

Perustelut

Valittajat vaativat tuulivoimaloiden alueen Tolpanvaara-Jylhävaara poistamista maakuntakaavasta. Vaihtoehtoisesti valittajat vaativat alueen rajaamista pienemmäksi.

Maakuntakaava on maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n 4 momentin mukaisesti yleispiirteinen suunnitelma alueiden käytöstä. Maakuntakaava on maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin mukaisesti ohjeena, kun laaditaan ja muutetaan yleiskaavaa ja asemakaavaa.

Tuulivoimaloiden alueet (tv-1) on osoitettu vaihemaakuntakaavassa alueiden erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä. Maakuntakaavassa ei osoiteta yksittäisten tuulivoimaloiden sijaintipaikkoja, tuulivoimaloiden määrää, tehoa tai kokoa. Tuulivoima-alueiden sijainti ja rajaus tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Maakuntakaavan tuulivoima-alueita koskevien suunnittelumääräysten nojalla tuulivoimala-alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon muun ohella vaikutukset asutukseen, maisemaan ja luontoon sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on siten selvityksiin ja vaikutusarviointeihin perustuen varmistettava muun muassa se, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- tai välkevaikutuksia ja että valtakunnallisten kulttuuriympäristöjen arvot säilyvät.

Ympäristöministeriö toteaa, ettei maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoima-alueiden mitoitukselle ole asetettu normia ja maakunnan liitto voi itsenäisesti asettaa kaavan tavoitteet.

Ottaen huomioon maakuntakaavan tehtävä ja tarkoitus yleispiirteisenä kaavana ja muu edellä esitetty, ympäristöministeriö toteaa, ettei maakuntakaava ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Viitaten valittajien vaatimukseen aluerajauksen pienentämisestä, ympäristöministeriö toteaa, ettei sen toimivaltaan kuulu maakuntakaavan muuttaminen kaavan vahvistamisen yhteydessä.

3) Keski-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry

Ympäristöministeriö hyväksyy valituksen tuulivoima-alueen Jokela-Tohkoja osalta jäljempänä vahvistamatta jätettyjä kaavamerkintöjä koskevassa kohdassa esitetyin perustein ja hylkää valituksen muilta osin.

Perustelut

Valittaja vaatii tiettyjen tuulivoimaloiden alueiden vahvistamatta jättämistä.

Ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavan kuuleminen on järjestetty maankäyttö- ja rakennuslain vaatimusten mukaisesti, eikä se seikka, ettei lausuntoa ole erikseen pyydetty kaikilta alueellisilta yhdistyksiltä, tee maakuntakaavasta lainvastaista valituksessa esitetyillä perusteilla.

Ympäristöministeriö toteaa, että tuulivoimaloiden alueiden osalta selvitykset ja vaikutusten arviointi on maakuntakaavan tehtävä ja tarkoitus yleispiirteisenä kaavana huomioon ottaen riittävä, eikä maakuntakaava siten ole maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n vastainen valituksessa esitetyin perustein.

Ympäristöministeriö toteaa, että muiden valituksessa mainittujen tuulivoimaloiden alueiden kuin Jokela-Tohkojan osalta kaavaratkaisu on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n maakuntakaavan sisältövaatimusten mukainen, eikä maakuntakaava niiltä osin siten ole maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n vastainen valituksessa esitetyin perustein.

4) valittajat E ja F

Ympäristöministeriö hylkää valituksen.

Perustelut

Valittajat vaativat vaihemaakuntakaavan hylkäämistä ja uuden laatimista muun muassa sillä perusteella, että tuulivoimaloiden alueiden suunnittelussa ei ole huomioitu riittäviä etäisyyksiä asutukseen.

Maakuntakaava on maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n 4 momentin mukaisesti yleispiirteinen suunnitelma alueiden käytöstä. Maakuntakaava on maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin mukaisesti ohjeena, kun laaditaan ja muutetaan yleiskaavaa ja asemakaavaa.

Tuulivoimaloiden alueet (tv-1) on osoitettu vaihemaakuntakaavassa alueiden erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä. Maakuntakaavassa ei osoiteta yksittäisten tuulivoimaloiden sijaintipaikkoja, tuulivoimaloiden määrää, tehoa tai kokoa. Maakuntakaavassa osoitetun tuulivoima-alueen rajan perusteella ei siten voida arvioida alueelle sijoittuvien yksittäisten tuulivoimaloiden etäisyyttä esimerkiksi lähistöllä oleviin asuinrakennuksiin. Tuulivoima-alueiden sijainti ja rajaus tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Maakuntakaavan tuulivoima-alueita koskevien suunnittelumääräysten nojalla tuulivoimala-alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon muun ohella vaikutukset asutukseen, maisemaan ja luontoon sekä py-

rittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on siten selvityksiin ja vaikutusarviointeihin perustuen varmistettava muun muassa se, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- tai välkevaikutuksia.

Ympäristöministeriö toteaa, ettei se ole antanut 2 kilometrin etäisyysuositusta, vaan tuulivoimaloiden sijainti ja tarvittava etäisyys asutukseen tulee ratkaista tapauskohtaisesti selvityksiin ja vaikutusarviointeihin perustuen.

Ottaen huomioon maakuntakaavan tehtävä ja tarkoitus yleispiirteisenä kaavana ja muu edellä esitetty, ympäristöministeriö toteaa, ettei maakuntakaava ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

5) Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry

Ympäristöministeriö hyväksyy valituksen tuulivoima-alueiden Vartinoja, Mäkikangas, Jokela-Tohkoja ja Seljänsuun matala osalta jäljempänä vahvistamatta jätettyjä kaavamerkintöjä koskevassa kohdassa esitetyn perustein ja hylkää valituksen muilta osin.

Perustelut

Valittaja vaatii, että vaihemaakuntakaavan kaikki tu-2 turvesuovaraukset jätetään vahvistamatta tai ainakin, että tu-2 turvesuovaraukset jätetään vahvistamatta erikseen nimetyiltä soilta. Valittaja vaatii lisäksi, että tu-1 varaus jätetään vahvistamatta Haapaveden Katajanevalta sekä niiltä alueilta, jotka sijoittuvat happamille sulfaattimaille. Lisäksi valittaja vaatii tiettyjen tv-1 ja tv-2 tuulivoimaloiden alueiden vahvistamatta jättämistä. Lisäksi valittaja vaatii SL-1 merkinnän suoje- lumääräykseen sisältyvän viiden vuoden määräaikaisuuden poistamista.

Ympäristöministeriö toteaa, että Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa turvetuotanto ja soidensuojelu on sovitettu yhteen valtioneuvoston soiden käyttöä ja suojelua koskevan periaatepäätöksen ja sen taustalle olleen kansallisen suostrategian mukaisesti. Soiden käyttöratkaisut perustuvat Pohjois-Pohjanmaan ja Länsi-Kainuun suo-ohjelmahankkeen tuottamiin selvityksiin ja soiden käytön yhteen sovittavaan suo-ohjelmaan. Suo-ohjelmahankkeen ja kansallisen suostrategian laadinnan välillä oli tiivis yhteistyö.

Ympäristöministeriö katsoo, että turvetuotanto ja soidensuojelu on otettu huomioon, selvitetty ja sovitettu yhteen siinä laajuudessa kuin maakuntakaavan tehtävä ja tarkoitus yleispiirteisenä kaavana edellyttää. Turvetuotantoa ja soidensuojelua koskeva kaavaratkaisu perustuu maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaava täyttää maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaiset maakuntakaavan sisältövaatimukset ja kaavassa on maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n edellyttämällä tavalla otettu huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Ottaen huomioon edellä esitetty, ympäristöministeriö toteaa, ettei maakuntakaava ole turvetuotantoalueiden osalta lainvastainen valituksessa esitetyillä perustel- la.

Ympäristöministeriö katsoo, että muiden valituksessa mainittujen tuulivoimaloiden alueiden kuin Seljänsuun matalan osalta selvitykset ja vaikutusten arviointi on maakuntakaavan tehtävä ja tarkoitus yleispiirteisenä kaavana huomioon ottaen riittävää, eikä maakuntakaava niiltä osin siten ole maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n vastainen valituksessa esitetyn perustein.

Ympäristöministeriö katsoo, että muiden valituksessa mainittujen tuulivoimaloiden alueiden kuin Vartinojan, Mäkikankaan ja Jokela-Tohkojan osalta kaavaratkaisu on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n maakuntakaavan sisältövaatimusten mukainen, eikä maakuntakaava niiltä osin siten ole maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n vastainen valituksessa esitetyn perustein.

Ympäristöministeriö katsoo, että luonnonsuojelulain nojalla suojeltaviksi tarkoitettujen suoalueiden merkintään SL-1 liittyvän suojelumääräyksen viiden vuoden voimassaoloaika ei ole maankäyttö- ja rakennuslain vastainen valituksessa esitetyin perustein.

6) Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri ry

Ympäristöministeriö hylkää valituksen.

Perustelut

Valittaja vaatii, että vaihemaakuntakaavan kaikki tu-2 turvesuovaraukset jätetään vahvistamatta tai ainakin, että tu-2 turvesuovaraukset jätetään vahvistamatta erikseen nimetyiltä soilta. Lisäksi valittaja vaatii SL-1 merkinnän suojelumääräykseen tehdyn pohjavedenhankintaa koskevan lisäyksen sekä suojelumääräykseen sisältyvän viiden vuoden määräaikaisuuden poistamista.

Ympäristöministeriö toteaa, että Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa turvetuotanto ja soidensuojelu on sovitettu yhteen valtioneuvoston soiden käyttöä ja suojelua koskevan periaatepäätöksen ja sen taustalle olleen kansallisen suostrategian mukaisesti. Soiden käyttöratkaisut perustuvat Pohjois-Pohjanmaan ja Länsi-Kainuun suo-ohjelmahankkeen tuottamiin selvityksiin ja soiden käytön yhteen sovittavaan suo-ohjelmaan. Suo-ohjelmahankkeen ja kansallisen suostrategian laadinnan välillä oli tiivis yhteistyö.

Ympäristöministeriö katsoo, että turvetuotanto ja soidensuojelu on otettu huomioon, selvitetty ja sovitettu yhteen siinä laajuudessa kuin maakuntakaavan tehtävä ja tarkoitus yleispiirteisenä kaavana edellyttää. Turvetuotantoa ja soidensuojelua koskeva kaavaratkaisu perustuu maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaava täyttää maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaiset maakuntakaavan sisältövaatimukset ja kaavassa on maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n edellyttämällä tavalla otettu huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Ottaen huomioon edellä esitetty, ympäristöministeriö katsoo, ettei maakuntakaava ole turvetuotantoalueiden osalta lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Ympäristöministeriö katsoo, että SL-1 merkinnän suojelumääräykseen tehty lisäys pohjavedenhankintaa koskien ei ole maankäyttö- ja rakennuslain tai luonnonsuojelulain vastainen valituksessa esitetyillä perusteilla. Ympäristöministeriö katsoo lisäksi, että luonnonsuojelulain nojalla suojeltaviksi tarkoitettujen suoalueiden merkintään SL-1 liittyvän suojelumääräyksen viiden vuoden voimassaoloaika ei ole maankäyttö- ja rakennuslain vastainen valituksessa esitetyin perustein.

7) valittajat G ja H

Ympäristöministeriö hyväksyy valituksen tuulivoima-alueen Vartinoja osalta jäljempänä vahvistamatta jätettyjä kaavamerkintöjä koskevassa kohdassa esitetyin perustein ja hylkää valituksen muilta osin.

Perustelut

Valittajat vaativat, että maakuntakaavasta poistetaan tuulivoimaloiden alue Vartinoja ja Isonen van tuulivoimaloiden aluetta pienennetään tai siirretään.

Maakuntakaava on maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n 4 momentin mukaisesti yleispiirteinen suunnitelma alueiden käytöstä. Maankäyttö- ja rakennuslain 27 §:n 2 momentin nojalla maa-

kuntakaava voidaan laatia myös vaiheittain. Maakuntakaava on maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin mukaisesti ohjeena, kun laaditaan ja muutetaan yleiskaavaa ja asemakaavaa.

Tuulivoimaloiden alueet (tv-1) on osoitettu vaihemaakuntakaavassa alueiden erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä eli merkinnät osoittavat alueen soveltuvuuden tarkoitukseen, eivät varsinaista aluevarausta. Maakuntakaavassa ei osoiteta yksittäisten tuulivoimaloiden sijaintipaikkoja, tuulivoimaloiden määrää, tehoa tai kokoa. Tuulivoima-alueiden sijainti ja rajausten tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Maakuntakaavan tuulivoima-alueita koskevien suunnittelumääräysten nojalla tuulivoimala-alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon muun ohella vaikutukset asutukseen, maisemaan ja luontoon sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on siten selvityksiin ja vaikutusarviointeihin perustuen varmistettava muun muassa se, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- tai välkevaikutuksia ja että valtakunnallisten kulttuuriympäristöjen arvot säilyvät.

Maankäyttö- ja rakennuslain nojalla maakunnan liitto vastaa maakunnan kaavoituksesta. Kunnat vastaavat itsehallintonsa perusteella siitä, että ne toteuttavat maankäytön yksityiskohtaista suunnittelua koskevat velvoitteet maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla.

Ottaen huomioon maakuntakaavan tehtävä ja tarkoitus yleispiirteisenä kaavana ja muu edellä esitetty, ympäristöministeriö katsoo, että muiden valituksessa mainittujen tuulivoimaloiden alueiden kuin Vartinojan osalta kaavaratkaisu on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n maakuntakaavan sisältövaatimusten mukainen, eikä maakuntakaava niiltä osin siten ole lainvastainen valituksessa esitetyn perustein.

Viitaten valittajien vaatimukseen tuulivoimaloiden alueen pienentämisestä tai siirtämisestä, ympäristöministeriö toteaa, ettei sen toimivaltaan kuulu maakuntakaavan muuttaminen kaavan vahvistamisen yhteydessä.

8) valittaja I

Ympäristöministeriö hylkää valituksen.

Perustelut

Valittaja vaatii Ylivieskan Alpuminkankaan logistiikka-alueen vahvistamatta jättämistä.

Maakuntakaava on maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n 4 momentin mukaisesti yleispiirteinen suunnitelma alueiden käytöstä.

Vaihemaakuntakaavassa on Logistiikka-alueen kohdemerkinnällä (lo) osoitettu maakunnallisesti merkittävät eri liikennemuotoja yhdistävät tavaraliikenteen terminaalialueet Oulun, Raahen ja Kalajoen satamiin, Oulun lentoaseman alueelle sekä Ylivieskan Alpuminkankaalle.

Logistiikka-alueen merkintään (lo) liittyy suunnittelumääräys, jonka mukaan Oulun Oritkarin satama-alueen välittömään läheisyyteen on varattava riittävä alue kansainvälistä yhdistettyjen kuljetusten terminaalialuetta varten siihen liittyvine raiteisto- ja laiturialueineen sekä sujuva pääsy yleiseltä tie- ja rataverkolta. Oulun lentoaseman välittömään läheisyyteen on varattava riittävä alue lentoliikenteen tavarankäsittelyä ja siihen liittyvää yritystoimintaa varten. Alue tulee sijoittaa siten, että varsinainen rahdin käsittely tapahtuu pääosin lentoliikenteen alueella. Logistiikkaan liittyviä yritys- ja tukitoimintoja varten on varattava riittävästi aluetta välittömästi liikennealueen ulkopuolelta. Logistiikka-alueelle tulee turvata sujuva pääsy yleiseltä tieverkolta siten, että matkustajien ja rahdin liikennevirrat voidaan erottaa toisistaan. Raahen ja Kalajoen

satama-alueisiin liittyen on varattava riittävä alue meriliikenteen tavarankäsittelyä ja yritystoimintaa varten ja sujuva pääsy alueelle yleiseltä tie- ja rataverkolta.

Suunnittelumääräys ei sisällä Ylivieskan Alpuminkankaan logistiikka-alueetta koskevia määräyksiä.

Ympäristöministeriö toteaa, että maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin nojalla maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Kunnan kaavoituksessa tehdyt ratkaisut eivät siten ole ohjeena maakuntakaavoitukselle, eikä oikeusvaikutteinen yleis- tai asemakaava ole edellytyksenä maakuntakaavan vahvistamiselle.

Saadun selvityksen mukaan Ylivieskan Alpuminkankaan logistiikka-alueen merkintä perustuu maakunnalliseen liikenne- ja logistiikkastrategiaan sekä alueen asemakaavoituksen yhteydessä laadittuun logistiikka-alueen selvitykseen, aluetarpeen määrittelyyn sekä melu- ja liikennepäästöselvityksiin.

Ympäristöministeriö katsoo, että Alpuminkankaan logistiikka-alueetta koskeva kaavaratkaisu perustuu maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaava täyttää maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaiset maakuntakaavan sisältövaatimukset.

Ympäristöministeriö katsoo, että vaihemaakuntakaavan laatimiseen liittyvä vuorovaikutus osallisten kanssa on järjestetty maankäyttö- ja rakennuslain vaatimusten mukaisesti.

Kun otetaan huomioon edellä esitetty kokonaisuudessaan, ympäristöministeriö katsoo, ettei maakuntakaava aiheuta Alpuminkankaan asuinalueen asukkaille sellaista haittaa, jota ei voida yksityiskohtaisemman kaavoituksen avulla hallita. Näillä perusteilla ympäristöministeriö katsoo, ettei maakuntakaavan hyväksymispäätös ole syntynyt esitetyllä tavalla virheellisessä järjestyksessä.

9) valittajat J ja K

Ympäristöministeriö jättää valituksen myöhästyneenä tutkimatta.

Perustelut

Kuntalain (365/1995) 93 §:n mukaan kunnallisvalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kuntalain 95 §:n 2 momentin mukaan tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kun päätöstä koskeva pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäville. Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihe-maakunta-kaavan hyväksymistä koskeva pöytäkirja on asetettu nähtäville 11.12.2013. Valitusaikea laskettaessa ei tiedoksisaantipäivää oteta huomioon. Valitusaika on päättynyt 10.1.2014.

Valittaja on päivännyt valituksensa 29.10.2015 ja valitus on saapunut ympäristöministeriöön 30.10.2015.

Vahvistamatta jätetyt kaavamerkinnot ja -määräykset

Rautatieliikenteen yhteistarve välillä Kalajoen satama – Ylivieska

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:ssä säädetään maakuntakaavan sisältövaatimuksista. Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Maankäyttö ja rakennuslain 28 §:n 5 momentin nojalla maakuntakaavan sisältövaatimuksiin liittyvät seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä

yleispiirteisenä kaavana edellyttää. Selvitysten perusteella on voitava varmistua siitä, että maakuntakaava täyttää sille säädetyt sisältövaatimukset.

Vaihemaakuntakaavassa on rautatieliikenteen yhteystarpeen merkintä Kalajoen sataman ja Ylivieskan välillä. Kaavaselostuksen mukaan voimassa olevan maakuntakaavan merkintä on säilytetty ennallaan ja sen tarkoituksena on mahdollistaa Kalajoen sataman kehittämisen edellytykset.

Liikenne- ja viestintäministeriö on antanut lausuntonaan maakuntakaavasta Liikenneviraston lausunnon. Liikennevirasto toteaa lausunnossaan, että kyseinen yhteystarve ei ole Suomen satamien nykyisten eikä tulevien arvioitujen tavaramäärien tai olemassa olevan kapasiteetin mukaisesti perusteltu. Virasto katsoo myös, ettei merkinnän esiintyminen alun perin seutukaavassa ja sittemmin maakuntakaavassa ole peruste säilyttää sitä nyt vahvistettavassa kaavassa.

Saadun selvityksen mukaan ratayhteystarve perustuu perusselvitykseen Rahjan satamaradasta välillä Ylivieska-Kalajoki vuodelta 1982. Kaava-aineistossa ei ole yhteystarpeen perusteluksi esitetty muita selvityksiä. Myöskään Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan liikennestrategiassa tai muissa kaava-aineistossa mainituissa selvityksissä ei ole käsitelty Kalajoen sataman ja Ylivieskan välisen ratayhteyden tarvetta.

Ympäristöministeriö katsoo, että yli 30 vuotta vanha yhteystarvetta koskeva selvitys ei täytä maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n vaatimusta kaavaratkaisun perustumisesta riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin, ja jättää rautatieliikenteen yhteystarvemerkinnän Kalajoen sataman ja Ylivieskan välillä maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n vastaisena vahvistamatta.

Tuulivoima-alueet Olhava-Myllykangas, Mäkikangas ja Jokela-Tohkoja

Ympäristöministeriö jättää tuulivoima-alueiden merkinnät (tv-1) Olhava-Myllykangas (310), Mäkikangas (334) ja Jokela-Tohkoja (337) maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n vastaisena vahvistamatta ja hyväksyy samalla tältä osin valitukset 3 (Jokela-Tohkoja) ja 5 (Mäkikangas ja Jokela-Tohkoja).

Perustelut

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 3 momentin mukaisten maakuntakaavan sisältövaatimusten mukaan kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota muun muassa alueiden käytön ekologiseen kestävyteen sekä maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Maankäyttö ja rakennuslain 28 §:n 5 momentin nojalla maakuntakaavan sisältövaatimukseen liittyvät seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää. Selvitysten perusteella on voitava varmistua siitä, että maakuntakaava täyttää sille säädetyt sisältövaatimukset.

Kaava-aineistoon sisältyvissä selvityksissä todetaan tuulivoima-alueiden Olhava-Myllykangas (310), Mäkikangas (334) ja Jokela-Tohkoja (337) sijoittuvan linnuston muuton pullonkaula-alueille. Näistä alueiden Mäkikangas ja Jokela-Tohkoja todetaan lisäksi olevan muuttolinnuston kannalta riskialteimpia alueita. Myös Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on todennut lausunnossaan, että alueet sijoittuvat linnuston muuton pullonkaula-alueille. Pohjois-Pohjanmaan liitto perustelee tuulivoimarakentamisen sijoittamista lintujen muuton kannalta keskeiselle pullonkaula-alueelle sillä, että alueille sijoittuvat tuulivoimahankkeet ovat käyneet läpi ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja tuulivoimaloiden sijoittamisedellytykset on jo ratkaistu kunnan kaavoituksessa.

Ympäristöministeriö toteaa, että maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin nojalla maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Kunnan kaavoituksessa tehdyt ratkaisut eivät siten ole ohjeena maakuntakaavoitukselle.

Ympäristöministeriö katsoo, että osoitettaessa tuulivoima-alueita maakuntakaavassa linnuston muuton pullonkaula-alueille ei ole riittävästi kiinnitetty huomiota alueiden käytön ekologiseen kestävyteen ja luonnonarvojen vaalimiseen linnuston osalta, ja jättää tuulivoima-alueiden merkinnät (tv-1) Olhava-Myllykangas (310), Mälikangas (334) ja Jokela-Tohkoja (337) maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n vastaisena vahvistamatta.

Vahvistamatta jätetyt tuulivoima-alueiden merkinnät on merkitty kaavakarttaan punaisella.

Tuulivoima-alue Vartinoja

Ympäristöministeriö jättää tuulivoima-alueen merkinnän (tv-1) Vartinoja (318) maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n vastaisena vahvistamatta ja hyväksyy samalla tältä osin valitukset 5 ja 7.

Perustelut

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 3 momentin mukaisten maakuntakaavan sisältövaatimusten mukaan kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota muun muassa alueiden käytön ekologiseen kestävyteen sekä maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Maankäyttö ja rakennuslain 28 §:n 5 momentin nojalla maakuntakaavan sisältövaatimukseen liittyvät seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää. Selvitysten perusteella on voitava varmistua siitä, että maakuntakaava täyttää sille säädetyt sisältövaatimukset.

Kaava-aineistoon sisältyvissä selvityksissä todetaan tuulivoima-alueen Vartinoja (318) sijoittuvan lintujen muuton painopistealueelle. Lisäksi alueella on valituksen 5 mukaan Euroopassa erittäin uhanalaisen arosuohaukan pesimäreiviiri.

Pohjois-Pohjanmaan liitto perustelee tuulivoimarakentamisen sijoittamista lintujen muuton painopistealueelle sillä, ettei tuulivoima-alue sijoitu muuton pullonkaula-alueelle ja että kyseiselle tuulivoima-alueelle sijoittuva hanke on selvitetty ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä ja yhteysviranomaisen lausunnon mukaan alue on toteuttamiskelpoinen, kun menettelyn yhteydessä esille tulleet haitallisten vaikutusten lieventämiskeinot otetaan käyttöön. Lisäksi liitto toteaa, että alueen osayleiskaavoitus on vireillä. Arosuohaukan osalta liitto toteaa, että lajia ei ole Suomessa arvioitu uhanalaiseksi.

Ympäristöministeriö toteaa, että maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin nojalla maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Kunnan kaavoituksessa tehdyt ratkaisut eivät siten ole ohjeena maakuntakaavoitukselle.

Ympäristöministeriö toteaa, että arosuohaukka on lintudirektiivin liitteen I laji ja uudessa vuoden 2015 loppuun mennessä julkaistavassa Suomen lajien uhanalaisuusarvioinnissa arvioitu erittäin uhanalaiseksi lajiksi. Lajin uhanalaisuutta ei ole aiemmin Suomessa arvioitu, koska sitä on alettu vasta viime vuosina pitää Suomessa vakiintuneena lajina. Arosuohaukka on harvinainen koko Euroopassa ja arvioitu erittäin uhanalaiseksi EU:n alueella. Suomen pienellä arosuohaukkakannalla on suuri merkitys lajin suojelutasolle koko EU:n alueella. Arosuohaukka on pesinyt onnistuneesti Vartinojan tuulivoima-alueen lähistöllä vuosina 2011–2015.

Ympäristöministeriö katsoo, ettei vaihemaakuntakaavassa ole tuulivoima-alueen Vartinoja osalta riittävästi kiinnitetty huomiota alueiden käytön ekologiseen kestävyYTEEN ja luonnonarvojen vaalimiseen linnuston osalta ja jättää tuulivoima-alueen merkinnän tv-1 (Vartinoja, 318) maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n vastaisena vahvistamatta.

Vahvistamatta jätetty tuulivoima-alueen merkintä on merkitty kaavakarttaan punaisella.

Tuulivoima-alueet Maakrunnin matala, Seljänsuun matala ja Ulkonahkiainen

Ympäristöministeriö jättää tuulivoima-alueiden merkinnät (tv-2) Maakrunnin matala (201), Seljänsuun matala (204) ja Ulkonahkiainen (206) maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n vastaisena vahvistamatta ja hyväksyy samalla tältä osin valituksen 5 (Seljänsuun matala).

Perustelut

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 3 momentin mukaisten maakuntakaavan sisältövaatimusten mukaan kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota muun muassa alueiden käytön ekologiseen kestävyYTEEN sekä maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Maankäyttö ja rakennuslain 28 §:n 5 momentin nojalla maakuntakaavan sisältövaatimukseen liittyvät seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää. Selvitysten perusteella on voitava varmistua siitä, että maakuntakaava täyttää sille säädetyt sisältövaatimukset.

Merialueille sijoittuvien tuulivoima-alueiden osoittaminen vaihemaakuntakaavassa on perusteltu sillä, että alueet on osoitettu jo lainvoimaisessa Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa. Merkinnät ovat silloin perustuneet Tuulivoimatuotantoon soveltuvat alueet Merenkurkussa ja Perämerellä -selvitykseen (SY 666, 2004). Kaava-aineistossa ei ole esitetty muita selvityksiä Maakrunnin matalan, Seljänsuun matalan ja Ulkonahkiaisen tuulivoima-alueiden osalta.

Saadun selvityksen mukaan Maakrunnin matalan alueella on tehty alustavia ympäristövaikutusten arviointiin liittyviä tarkasteluja vuonna 2009, mutta hankkeesta on sittemmin luovuttu. Seljänsuun matalan alueelta ei ole tiedossa selvityksiä. Ulkonahkiaisen alueelle on tehty kaavoitusaloite, mutta kuntakaavoitus ei ole vielä edennyt. Ulkonahkiaisen alueella on lisäksi tehty teknis-taloudellisia selvityksiä kesällä 2015. Alueilta ei ole tiedossa muita tuulivoimaan liittyviä selvityksiä.

Ympäristöministeriö katsoo, että merkinnän sisältyminen lainvoimaiseen maakuntakaavaan ei ole riittävä peruste sen sisällyttämiseen nyt vahvistettavaan kaavaan.

Ympäristöministeriö katsoo, että kymmenen vuotta vanha selvitys tuulivoimatuotantoon soveltuvista alueista merialueilla ei täytä maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n vaatimusta kaavaratkaisun perustumisesta riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin, ja jättää tuulivoima-alueiden merkinnät tv-2 Maakrunnin matala, Seljänsuun matala ja Ulkonahkiainen maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n vastaisina vahvistamatta.

Vahvistamatta jätetyt tuulivoima-alueiden merkinnät on merkitty kaavakarttaan punaisella.

Erikoiskaupan suuryksikön (km-1) ja vähittäiskaupan kehittämisen kohdealueen (kma) suunnittelumääräysten eräät osat

Ympäristöministeriö jättää hallintolain 44 §:n vastaisina vahvistamatta erikoiskaupan suuryksikön merkintään (km-1) ja vähittäiskaupan kehittämisen kohdealuemerkintään (kma) liittyvät suunnittelumääräykset siltä osin kuin ne koskevat muuta erikoiskauppaa, joka ei kaupan laatu huomioon ottaen sovellu keskustatoimintojen alueille.

Perustelut

Maankäyttö- ja rakennuslain 71 c §:n 1 momentin mukaan vähittäiskaupan suuryksiköiden ensisijainen sijaintipaikka on keskusta-alue, ellei muu sijainti kaupan laatu huomioon ottaen ole perusteltu.

Vaihemaakuntakaava mahdollistaa merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittamisen kaavassa osoitetuille keskustatoimintojen alueille (C, C-1, C-2, C-3), vähittäiskaupan suuryksikkökohteille (km), erikoiskaupan suuryksikkökohteille (km-1) sekä vähittäiskaupan kehittämisen kohdealueille (kma).

Erikoiskaupan suuryksikön kohdemerkintään (km-1) liittyy suunnittelumääräys, jonka mukaan kohdemerkinnällä osoitettujen alueiden sijainti ja laajuus on määriteltävä yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa siten, että alueet muodostavat toiminnallisesti yhtenäisen kokonaisuuden. Alueelle voidaan osoittaa yksi tai useampi merkitykseltään seudullinen erikoiskaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä. Kaupan suuryksiköiden toteuttamisen ajoitus tulee sitoa muun yhdyskuntarakenteen ja toimivien liikenneyhteyksien toteuttamiseen. Alueelle voidaan sijoittaa sellaista paljon tilaa vaativan erikoistavaran tai muuta erikoiskauppaa, joka ei kaupan laatu huomioon ottaen sovellu keskustatoimintojen alueille. Tilaa vaativalla erikoiskaupalla tarkoitetaan toimialaluokituksen (TOL 2008) mukaista rauta- ja rakennustarvikkeiden, kodinkoneiden, huonekalujen, puutarha-alan, veneiden, moottoriajoneuvojen sekä muiden paljon tilaa vaativien erikoistavarojen vähittäiskauppaa. Muulla erikoiskaupalla tarkoitetaan sellaisia erikoiskaupan yksiköitä, jotka eivät kaupallisen luonteensa perusteella ole soveltuvia keskustatoimintojen alueille.”

Vähittäiskaupan kehittämisen kohdealueen vyöhykemarkintään (kma) liittyy suunnittelumääräys, jonka mukaan alueelle voidaan osoittaa yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa merkitykseltään seudullisia erikoiskaupan suuryksiköitä tai myymäläkeskittymiä myös keskustatoimintojen alueiden ja kaupan suuryksikköalueiden ulkopuolelle. Alueelle voidaan sijoittaa sellaista paljon tilaa vaativan tavaran tai muuta erikoiskauppaa, joka ei kaupan laatu huomioon ottaen sovellu keskustatoimintojen alueille. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa on selvítettävä riittävässä laajuudessa, ettei hanke yksin tai yhdessä muiden kehittämisvyöhykkeen hankkeiden kanssa heikennä palveluiden saatavuutta alueellisesti tai väestöryhmittäin eikä heikennä erikoiskaupan toimintamahdollisuuksia keskusta-alueilla. Kaupan suuryksiköiden toteuttamisen ajoitus tulee sitoa muun yhdyskuntarakenteen ja toimivien liikenneyhteyksien toteuttamiseen.

Erikoiskaupan suuryksikön (km-1) ja vähittäiskaupan kehittämisen kohdealueen (kma) suunnittelumääräyksissä mainitaan kaupan laatuina paljon tilaa vaativan erikoistavaran kauppa sekä muu erikoiskauppa, joka ei kaupan laatu huomioon ottaen sovellu keskustatoimintojen alueille.

Maankäyttö- ja rakennuslain 71 c §:n mukaan vähittäiskaupan suuryksiköiden ensisijainen sijaintipaikka on keskusta-alue, ellei muu sijainti kaupan laatu huomioon ottaen ole perusteltu. Tällä viitataan nimenomaan paljon tilaa vaativaan kauppaan, joka voi perustellusti sijoittua muuallekin kuin keskusta-alueille. Ympäristöministeriö toteaa, että muulla kuin paljon tilaa vaativalla

erikoistavaran kaupalla tarkoitetaan yleensä keskustahakuista erikoiskauppaa, kuten muoti- ja urheilukauppaa.

Johtopäätös

Ympäristöministeriö katsoo, että kaikki kaupan laadut soveltuvat sijoitettavaksi keskustatoimintojen alueille. Erikoiskaupan suuryksikön (km-1) ja vähittäiskaupan kehittämisen kohdealueen (kma) merkintöjen suunnittelumääräyksissä mainitusta kaupan laadusta ”muu erikoiskauppa, joka ei kaupan laatu huomioon ottaen sovellu keskustatoimintojen alueille” ei ole olemassa mitään määritelmää eikä sitä ole myöskään määritelty kaavassa.

Ympäristöministeriö katsoo, että kyseessä olevat suunnittelumääräysten maininnat ”muu erikoiskauppa, joka ei kaupan laatu huomioon ottaen sovellu keskustatoimintojen alueille” aiheuttavat epäselvyyttä siitä, minkälaista kauppaa merkintöjen tarkoittamille alueille olisi mahdollista yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoittaa. Ympäristöministeriö katsoo, että vaihemaakuntakaava ei täytä niiden osalta hallintolain 44 §:n mukaista selkeyden vaatimusta ja jättää erikoiskaupan suuryksikön (km-1) ja vähittäiskaupan kehittämisen kohdealueen (kma) suunnittelumääräykset hallintolain 44 §:n vastaisina vahvistamatta siltä osin kuin ne koskevat muuta erikoiskauppaa, joka ei kaupan laatu huomioon ottaen sovellu keskustatoimintojen alueille.

Vahvistamatta jätetyt osat merkintöjen km-1 ja kma suunnittelumääräyksistä on merkitty Maakuntakaavamerkinnot ja määräykset -asiakirjaan punaisella.

Korjauskehotus

Ympäristöministeriö kehottaa Pohjois-Pohjanmaan liittoa täydentämään kaavaselostusta maaja metsätalousministeriön lausunnon johdosta liiton vastineessaan esittämällä tavalla.

Ympäristöministeriö kehottaa Pohjois-Pohjanmaan liittoa korjaamaan ristiriitaisuuden merkittävästi parannettavan pääradan merkinnän selitystekstiin ja suunnittelumääräykseen liikenne- ja viestintäministeriön lausunnon johdosta liiton vastineessaan esittämällä tavalla.

Ympäristöministeriö kehottaa Pohjois-Pohjanmaan liittoa numeroimaan tai muuten selkeästi yksilöimään kaavakartalla osoitetut turvetuotantoalueet ja -kohteet sekä suojelualueet ja -kohteet kaavamerkinnoissa sekä kaavaselostuksessa.

Ympäristöministeriö kehottaa Pohjois-Pohjanmaan liittoa muuttamaan erikoiskaupan suuryksikön merkinnän (km-1) ja vähittäiskaupan kehittämisen kohdealueen merkinnän (kma) kuvaukset vastaamaan toisiaan kaupan laadun suhteen, kuten on ollut tarkoitus sekä poistamaan merkintöjen kuvauksista osat, jotka koskevat keskustatoimintojen alueille soveltumatonta erikoiskauppaa.

Ympäristöministeriö kehottaa Pohjois-Pohjanmaan liittoa selkeyttämään vaihemaakuntakaavan karttamerkintöjä siten, että vähittäiskaupan kehittämisen kohdealueen merkinnän (kma) rajaus erottuu kartalla muista merkinnöistä.

Maakuntakaavan vahvistaminen

Ympäristöministeriö katsoo, että Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaava muilta kuin edellä vahvistamatta jätetyiltä osin täyttää sille maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:ssä asetetut sisältövaatimukset. Koska maakuntakaavan vahvistamiselle muilta osin ei ole maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n 3 momentista johtuvaa estettä, ympäristöministeriö vahvistaa maakuntakaavan.

Samalla ympäristöministeriö vahvistaa Pohjois-Pohjanmaan voimassa olevan maakuntakaavan niiden merkintöjen ja määräysten kumoamisen, jotka vastaavat tässä Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettuja merkintöjä. Lisäksi ympäristöministeriö vahvistaa erikseen Pohjois-Pohjanmaan 1.vaihemaakuntakaavan Merkinnät ja määräykset -asiakirjassa mainittujen poistettavien/kumottavien merkintöjen ja määräysten samoin kuin Kalajoen Himangan aluetta koskevien Keski-Pohjanmaan maakuntakaavan 1. ja 2. vaihekaavan kumottavien merkintöjen ja määräysten kumoamisen.

Maakuntakaavan voimaantulo

Ympäristöministeriö määrää maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n perusteella maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Jatkosuunnitteluohjeet

Ympäristöministeriö kehottaa Pohjois-Pohjanmaan liittoa tulevassa maakuntakaavoituksessa ottamaan huomioon valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt siten, että näiden arvojen säilyminen varmistuu. Tulevassa maakuntakaavoituksessa tulee myös tarkastella kokonaisuutena tuulivoimaloiden alueita erityisesti luonnonarvojen, maisema-arvojen ja rakennetun kulttuuriympäristön arvojen säilymisen näkökulmasta.

Ympäristöministeriö kehottaa Pohjois-Pohjanmaan liittoa tulevassa maakuntakaavoituksessa yhdessä liikennehallinnon viranomaisten kanssa varmistamaan, että kaavassa esitettävät ratkaisut perustuvat ajantasaiseen tietoon liikenneverkon kehittämistoimien tarpeesta ja toteutustavasta.

Jatkotoimenpiteet

Pohjois-Pohjanmaan liiton on maankäyttö- ja rakennusasetuksen 93 §:n mukaisesti kuulutettava maakuntakaavan voimaantulosta.

Pohjois-Pohjanmaan liiton tulee lisäksi lähettää maakuntakaava tiedoksi maankäyttö- ja rakennusasetuksen 95 §:n mukaisille viranomaisille otettavaksi huomioon suunnittelussa, päätöksenteossa sekä alueiden käyttöä koskeviin toimenpiteisiin ryhdyttäessä.

Oikeusvaikutukset

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin mukaisesti maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 2 momentin mukaisesti viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n 1 momentin mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus on voimassa maakuntakaavamerkinnot ja määräykset sisältävässä maakuntakaavan osassa mainituilla alueilla. Alueella, jolla rakentamisrajoitus on voimassa, ei lupaa rakennuksen rakentamiseen saa myöntää siten, että vaikeutetaan maakuntakaavan toteutumista.

Sovelletut oikeusohjeet

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) 4 § 3 mom., 9 §, 17 §, 24 §, 25 §, 27 §, 28 §, 29 §, 30 § 1 mom., 31 §, 33 §, 71 c §, 188 § 3 mom. ja 201 §
 Maankäyttö- ja rakennusasetus (895/1999) 1 §, 10 §, 93 § ja 95 §
 Kuntalaki (365/1995) 90 §, 92 §, 93 § ja 95 § 2 mom.
 Hallintolaki (434/2003) 44 § 1 mom.
 Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 65 § ja 66 §
 Ympäristöministeriön asetus (31.3.2000) maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa kaavoissa käytettävistä merkinnöistä
 Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §
 Ympäristöministeriön asetus ympäristöministeriön maksullisista suoritteista (83/2013) 3 §

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Maatalous- ja ympäristöministeri

Kimmo Tiilikainen

Osaston päällikkö
 Ylijohtaja

Helena Säteri

LIITE

Valitusosoitus
 Oikaisuvaatimusohje

MAKSU JA JAKELU

Päätös, maksutta

Pohjois-Pohjanmaan liitto, Sepänkatu 20, 90100 Oulu
 Keski-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry, PL 171, 67101 Kokkola
 Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry, PL 3000, 90014 Oulun yliopisto
 valittajat G ja H

Päätösjäljennös saantitodistuksella, maksu 220 euroa (laskutetaan erikseen)

valittajat A ja B ym.
 Julmaharjun suojeluyhdistys ry, Linnakuja 7, 91900 Liminka
 valittajat E ja F
 Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri ry, PL 326, 90101 Oulu
 valittaja I
 valittajat J ja K

Yhteisissä valituksissa päätös on toimitettu valituksessa ilmoitetulle yhdys henkilölle. Jollei yhdys henkilöä ole ilmoitettu, päätös on toimitettu valituksen ensimmäiselle allekirjoittajalle tai vastaselityksen ensimmäiselle allekirjoittajalle, mikäli sen allekirjoittaja on muu kuin valituksen ensimmäinen allekirjoittaja. Päätöksen vastaanottajan on hallintolainkäyttölain (586/1996) 55 §:n 2 momentin sekä hallintolain (434/2003) 56 §:n 2 momentin nojalla ilmoitettava tämän päätöksen tiedoksisaannista valituksen muille allekirjoittajille. Ilmoittamisen laiminlyönnistä tai sen viivästyttämisestä voi ilmoitusvelvolliselle hallintolain 68 §:n 1 momentin nojalla seurata korvausvelvollisuus.

Tiedoksi

Sisäministeriö
Puolustusministeriö
Valtiovarainministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Maa- ja metsätalousministeriö
Liikenne- ja viestintäministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Ympäristöministeriön luontoympäristöosasto

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Ympäristöministeriön päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta kirjallisella valituksella. Siltä osin, kun ympäristöministeriö on jättänyt maakuntakaavan vahvistamatta, muulla kuin maakunnan liitolla tai kunnalla ei ole oikeutta hakea muutosta (maankäyttö- ja rakennuslain 191 § 4 momentti). Valituskirjelmä on toimitettava valitusajassa korkeimman hallinto-oikeuden kirjaamoon.

Valitusaika

Valitus on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään kolmantenakymmenentenä (30) päivänä päätöksen antopäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta. Valituksen tulee olla perillä virka-aikana eli viimeistään klo 16.15. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto valitusaika jatkuu vielä seuraavana arkipäivänä.

Valituksen sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta, miltä kohdin muutosta haetaan, mitä muutoksia vaaditaan tehtäväksi ja millä perusteella muutosta vaaditaan.

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valituskirjelmä on valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitettava.

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettava

- ympäristöministeriön päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- asiamiehen valtakirja, mikäli valituksen on laatinut valittajan valtuuttama asiamies
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo toimitettu viranomaiselle.

Valituksen toimittaminen perille

Valituskirjelmän voi viedä valittaja itse tai hänen valtuuttamansa asiamies. Sen voi omalla vastuulla lähettää myös postitse, toimittaa lähtin välityksellä tai sähköpostilla. Valituskirjelmä on toimitettava niin ajoissa, että se ehtii perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Muutoksenhakijalta peritään korkeimmassa hallinto-oikeudessa tuomioistuinten ja oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain (701/1993) mukaisesti oikeudenkäyntimaksu, jonka suuruus on 244 euroa (valtioneuvoston asetus 1058/2013). Edellä mainitussa laissa on erikseen säädetty tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Korkeimman hallinto-oikeuden

postiosoite: PL 180, 00131 Helsinki
käyntiosoite: Fabianinkatu 15, Helsinki
puhelinvaihe: 029 56 40200
telekopio: 029 56 40382
sähköpostiosoite: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

OIKAISUVAATIMUSOHJE

Jos maksuvelvollinen katsoo, että maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, hän voi vaatia siihen oikaisua ympäristöministeriöltä.

Oikaisuvaatimus on toimitettava ympäristöministeriölle kuuden (6) kuukauden kuluessa maksun määräämisestä. Maksun määrääminen tapahtuu päätöksen antopäivänä.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava

- oikaisua vaativan nimi, asuinpaikka ja postiosoite
- vaatimus maksun muuttamiseksi
- oikaisuvaatimuksen perustelut

Oikaisuvaatimus on oikaisuvaatimuksen tekijän tai oikaisuvaatimuksen muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut oikaisuvaatimuksen, siinä on mainittava myös laatijan nimi, asuinpaikka ja postiosoite.

Oikaisuvaatimukseen on liitettävä maksun määräämisen perusteena oleva asiakirja alkuperäisenä tai jäljennöksenä.

Omalla vastuullaan oikaisuvaatimuksen voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin oikaisuvaatimus on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Ympäristöministeriö

postiosoite:	PL 35, 00023 Valtioneuvosto
kirjaamon käyntiosoite:	Aleksanterinkatu 7, Helsinki
puhelinvaihe:	02952 50300
telekopio:	(09) 1603 9320
sähköpostiosoite:	kirjaamo.ym@ymparisto.fi